



**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

B

S. o. u.
0

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1923:27
JUSTITIEDEPARTEMENTET



UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE

MED

FÖRSLAG

TILL

LÖNEREGLERING

FÖR BEFATTNINGSHAVARE I DOMSAGORNA
MED MERA

AV

INOM JUSTITIEDEPARTEMENTET
TILLKALLADE SAKKUNNIGA
AVGIVET DEN 28 FEBRUARI 1923

STOCKHOLM

1923

Statens offentliga utredningar 1923

Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag angående magistraternas befriande i visst avseende från ansvar för kronouppbörderna m. m. Norstedt. 57 s. **Fi**.
2. Förslag till lag om lösdrivares behandling m. fl. författningar. Del 5 av fattigvårdslagstiftningskommitténs betänkanden. Palmquist. xj, 423 s. **S**.
3. Spannmålsmarknadsakkunnigas betänkande. Norstedt. 41 s. **Jo**.
4. Betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse samt till bestämmelser om folkskoleärendenas överflyttning från den kyrkliga till den borgerliga kommunen m. m. Palmquist. vj, 304 s. **E**.
5. Skolkommissionens betänkande 5. Organisatoriska och ekonomiska utredningar. Norstedt. 236 s. **E**.
6. Utredning angående vissa spörsmål rörande städernas domstolsväsen. Av N. Herlitz. Norstedt. 164 s. **Ju**.
7. Statens ställning till järnvägarna i olika främmande länder. Av A. Lilienberg. Tullberg. 411 s. **K**.
8. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder 4. Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas förenta stater. Av H. Tingsten. Tullberg. iv, 399 s. **Ju**.
9. Förslag till strafflag, allmänna delen, samt förslag till lag angående villkorlig frigivning jämte motiv. Marcus. xij, 534 s. **Ju**.
10. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder 3. Folkomröstningsinstitutet i den schweiziska demokratin, dess förutsättningar, former och funktioner. Av A. Brusewitz. Tullberg. 381 s. **Ju**.
11. Utredning rörande ombyggnad av Strömsholms kanal samt utsträckning av kanalen från Smedjebacken till Ludvika. Meddelande från Kungl. Kanalkommissionen. Nr 5. Heggström. 133 s. 2 kart. **K**.
12. Betänkande och förslag angående det eklestastiska arrendeväsendet. Beckman. xij, 239 s. **E**.
13. Vägkommissionens betänkanden. 4. Förslag till lag om enskilda vägar m. m. Marcus. 147 s. **K**.
14. Betänkande med förslag till avtal rörande Stockholms bangårdsfråga. Beckman. 46 s. 10 kart. **K**.
- 15-17. Försvarsrevisionens betänkande 3. Betänkande och förslag rörande revision av Sveriges försvarsväsende. Del 1. Inledande avdelning, lantförsvaret. viij, 661 s. Del 2. Sjöförsvaret, sammanfattning av revisionens förslag, särskilda yttranden. (2). 741 s. Del 3. Bilagor. (2). 90, 33, 28, 19, 53, 85, 4, 30, 2, 43, 30, 36. 6 s. Beckman. **Fö**.
18. Kommunalförfattningsakkunnigas betänkande 4 med förslag till lag om landsting m. m. Beckman. 235 s. **S**.
19. Betänkande angående decisiv folkomröstning, avgivet av folkomröstningskommittén. Tullberg. 40 s. **Ju**.
20. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder 5. Folkomröstningsinstitutet utanför Schweiz och Förenta staterna. Tullberg. 71 s. **Ju**.
21. Betänkande angående ordnandet av Stockholms förortsbanefråga. Blom. 126 s. 11 kart. **K**.
22. Betänkande och förslag i fråga om kvinnors tillträde till statstjänster 3. Kvinns behörighet att innehava prästerlig och annan kyrklig tjänst. Marcus. 51 s. **Ju**.
23. Betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning m. m. Norstedt. 56 s. **Ju**.
24. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 6. Utredning angående lämpliga distributionsystem för landsbygdselektrifiering. Beckman. viij, 192 s. **Jo**.
25. Inventering av odlingsjord längs Inlandsbanan från Ströms södra sockengräns till Storuman. Tullberg. 30 s. 2 kart. **Jo**.
26. 1921 års pensionskommittés betänkande 2. Betänkande angående avveckling av den stärbhus efter prästtillförsäkrade förmäna av tjänst- och nådår samt beredande i sammanhang därmed av förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa. Tullberg. 100 s. **E**.
27. Underdånigt betänkande med förslag till lönereglering för befattningshavare i domsagorna m. m. Beckman. 85 s. **Ju**.

Ann. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits. t. ex. **E.** = eklestastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1923: 27
JUSTITIEDEPARTEMENTET



UNDERDÄNIGT BETÄNKANDE
MED
FÖRSLAG
TILL
LÖNEREGLERING

FÖR BEFATTNINGSHAVARE I DOMSAGORNA
MED MERA

AV

INOM JUSTITIEDEPARTEMENTET
TILLKALLADE SAKKUNNIGA
AVGIVET DEN 28 FEBRUARI 1923

STOCKHOLM 1923
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI

[741 23]



6

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILOSOPHY DEPARTMENT

1950-1951

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

INNEHÅLL.

	Sid.
Skrivelse till Konungen	5
1920 års riksdag.....	7
Nuvarande avlöningssystem	7
1921 års betänkande	11
Yttranden över 1921 års betänkande.....	14
Häradshövdingarna	14
Svea hovrätt	17
Göta hovrätt	19
Hovrätten över Skåne och Blekinge	20
Statskontoret	20
Processkommissionen	22
Grannländerna	22
Nytt utlåtande	22
Rådhusrätterna.....	23
Häradsrätterna	23
Avlöningsreglemente	26
Ortsgruppering och tjänsteålder.....	27
Kallortstillägg	29
Förening av tjänster m. m.	29
Ledighet	30
Andel i stämpelavgifter m. m.	31
Tjänstledighetsavdrag	36
Ordning för uppbärande av andel av stämpelavgifter m. m.	39
Övergångsförhållanden.....	39
Dyrtidstillägg	40
Pensionsunderlag.....	40
Framtida ändring av stämpelavgifterna.....	40
Särskild anordning i Södra Roslags domsaga	41
Domsagoförvaltningen	43
Icke-ordinarie rättsbildade befattningshavare	43
Icke rättsbildade biträden	50
Tillfällig skrivhjälp	55
Skrivmaterialier ..	55

	Sid.
Resekostnader	57
Utbetalning av lönerna m. m.	58
Kanslielokaler	59
Avlöningsstater för domsagorna m. m.	60
Kostnadsberäkning	62
Ändringar i stämpel- och lösenförordningarna m. m.	63
Hemställan	66
Bilagor	68
1. Förslag till avlöningsreglemente för befattningshavare i domsagorna.....	68
2. Förslag till kungörelse med bestämmelser för ordinarie häradshövdingar i fråga om rätt till pension	74
3. Förslag till förordning om ändrad lydelse av 3, 39 och 41 §§ i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften	75
4. Förslag till kungörelse om ändrad lydelse av §§ 3 och 5 i förordningen den 7 december 1883 (nr 64) angående expeditionslösen	77
5. Förslag till lag angående kanslielokaler i domsagorna	81
6. Tabell över beräknade löneinkomster i de särskilda domsagorna m. m. ...	82

TILL KONUNGEN.

Sedan riksdagen i skrivelse den 21 juni 1920 anhållit, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning rörande frågan, huruvida sportel-systemet såsom avlöningsform för domare lämpligen borde avskaffas eller

under nuvarande förhållanden bibehållas, och för riksdagen framlägga de förslag, som kunde av utredningen föränledas, samt särskilda sakkunniga den 24 september 1921 avlämnat betänkande i ämnet och vissa myndigheter i anledning av berörda betänkande inkommit med infordrade utlåtanden, har chefen för justitiedepartementet, jämlikt Eders Kungl. Maj:ts bemyndigande, den 28 juni 1922 tillkallat undertecknade Lilienberg, Nilsson och Arhusiander att inom departementet biträda med överarbetning av förslaget, och uppdrogs därvid tillika åt undertecknad Lilienberg att såsom ordförande leda de nya sakkunnigas arbete. Därefter har departementschefen, jämlikt särskilt bemyndigande, den 13 nästlidne januari tillkallat undertecknad Sidenbladh att såsom sakkunnig biträda vid överarbetningen, särskilt vid avfattning av förslag till avlöningsbestämmelser och därmed sammanhängande frågor.

För att tagas i övervägande vid fullgörande av vårt uppdrag har till oss överlämnats ett av de sakkunniga för fortsatt behandling av frågan om ny jordabalk uppgjort förslag angående förändring av nu gällande bestämmelser rörande lösen för gravationsbevis m. m. med därtill hörande handlingar.

I anledning av det oss givna uppdraget hava vi utarbetat det betänkande med förslag till löneroglering för befattningshavare i domsagorna m. m., vilket härmed överlämnas.

Betänkandet är åtföljt av förslag till

- 1) avlöningsreglemente för befattningshavare i domsagorna,
- 2) kungörelse med bestämmelser för ordinarie häradshövdingar i fråga om rätt till pension,
- 3) förordning om ändrad lydelse av 3, 39 och 41 §§ i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften,
- 4) kungörelse om ändrad lydelse av §§ 3 och 5 i förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen och
- 5) lag angående kanslilokaler i domsagorna.

Stockholm den 28 februari 1923.

Underdånigst

NILS LILIENBERG.

AUG. NILSSON.

CARL ARHUSIANDER.

ELIS SIDENBLADH.

I proposition nr 334 till 1920 års riksdag begärde Kungl. Maj:t anslag till en partiell löneförbättring för häradshövdingarna i riket och till bestridande av vissa resekostnadsbidrag åt sådana befattningshavare.

Vid samma riksdag hemställdes *dels* i särskilda inom riksdagen väckta motioner, att riksdagen i sammanhang med besvarandet av nämnda proposition ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en utredning rörande frågan om avskaffande av sportelsystemet såsom avlöningsform för domare samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kunde föranleda, och *dels* i en annan motion, att riksdagen ville besluta, att vid domsagas kansli skulle fast anställas erforderligt antal skrivbiträden såsom statstjänstemän med understöd, utom av ersättning för renskrivning från domhavanden, med vissa bidrag av statsverket såsom en mindre grundlön jämte ersättning för sjukhjälp och semester samt pension.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 juni 1920, däri riksdagen anmälde, att riksdagen beviljat medel till partiell löneförbättring för häradshövdingarna jämte bestridande av vissa resekostnadsbidrag i enlighet med i propositionen angivna grunder, yttrade riksdagen beträffande den motionsvis väckta frågan rörande sportelsystemets avskaffande, att riksdagen funne en utredning i ämnet önskvärd och fördenskull ansåge sig böra hos Kungl. Maj:t anhålla om sådan utredning, varjämte riksdagen förmälde sig kunna förutsätta, att vid en utredning i nyss angivna syfte frågan om beredande av statsanställning åt å domsagokanslierna tjänstgörande skrivbiträden komme att tagas under omprövning.

Sedan i anledning av berörda skrivelse en sakkunnig den 19 oktober 1920 förordnats att biträda inom justitiedepartementet med en förberedande utredning av frågan rörande avskaffande av sportelsystemet såsom avlöningsform för domare och två sakkunniga den 10 december samma år tillkallats att biträda inom departementet vid verkställande av utredning rörande inom domsagorna anställda icke rättsbildade biträdens ställning samt avlöningsförhållanden och vad därmed ägde samband, avgavs av nämnda tre sakkunniga, här nedan benämnda 1920 års sakkunniga, ett gemensamt, den 24 september 1921 dagtecknat betänkande rörande frågan om avskaffande av sportelsystemet såsom avlöningsform för domare med mera.

I nämnda betänkande avstyrktes en indragning av sportlerna vid rådhusrätterna men framlades beträffande häradsrätterna förslag till sådan ändring i gällande avlöningssystem, att häradshövdingarnas sportelinkomst i viss omfattning förändrades och kostnaderna för domsagornas förvaltning överflyttades å det allmänna.

Innan vidare redogöres för betänkandet, torde böra lämnas en framställning angående nuvarande avlöningssystem för befattningshavare i domsagorna jämte en redogörelse för de i form av lösen och stämpelavgift f. n. där utgående expeditionsavgifterna, av vilka lösenbeloppet tillfaller häradshövdingarna och utgör deras huvudsakliga sportelinkomst.

Enligt den för häradshövdingarna nu gällande löneregleringen, vilken tillkom 1874, uppbära häradshövdingarna av statsmedel lön med ett och samma belopp, 4 500 kronor, samt tjänstgöringspenningar, bestämda till olika belopp i olika domsagor allt efter ämbetsförvaltningens besvärlighet och göromålens mängd, varjämte i en del domsagor, där sportlerna, vilka vid löneregleringen

Nuvarande
avlönings-
system.

bibehöllös i den mån de erfordrades såsom vederlag för de med domsagoförvaltningen förenade kostnaderna, ansetts icke förslå till bestridande av nämnda kostnader, utgå förvaltningskostnadsbidrag med olika belopp. Tjänstgöringspenningarna uppgå i 2 domsagor till 200 kronor, i 23 domsagor till belopp, varierande mellan 600 och 1100 kronor, i 83 domsagor till 1200 à 2000 kronor, i 16 domsagor till 2100 à 3000 kronor och i en domsaga till 3400 kronor. Förvaltningsbidrag, som förekomma i endast 22 domsagor, utgå i 7 domsagor med 200 kronor, i 12 domsagor med belopp, varierande mellan 300 och 600 kronor, i 2 domsagor med 800 kronor och i en domsaga med 1000 kronor.

Jämte den av statsmedel utgående avlöningen åtnjuta häradshövdingarna inkomst genom den lösen, som den rättssökande allmänheten har att erlagga för häradsrättens och domhavandens expeditioner. Flertalet av dessa expeditioner betinga jämväl stämpelavgift, vilken av häradshövdingarna skall redovisas till statsverket.

Häradsrättens expeditioner hänföra sig till följande särskilda protokoll, nämligen dombok, vari upptagas tvistemål och brottmål samt vissa ansökningsärenden, såsom vittnesförhör för dödsfalls skull, ansökningar om tillstånd att försälja eller inteckna omyndigs fasta egendom, föreläggande för förmyndare eller god man för frånvarande stärbhusdelägare att avgiva årsräkning m. m., ett protokoll över lagfarter med fång av fast egendom, ett över inteckningar i sådan egendom, ett över ingivna äktenskapsförord, ett över förmyndares tillsättande och entledigande, ett över inregistrering av bouppteckningar, testamentsbevakningar och ingivande av avhandlingar om lösöreköp samt ett protokoll över inskrivningar av tomträtt samt av fång till sådan rätt, inteckningar i tomträtt, inskrivningar av vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt jämte inteckningar i vattenfallsrätt.

Sedan under 1918 och 1919 vidtagits höjningar av en del lösensatser, vilka höjningar dock endast äga provisorisk giltighet och f. n. gälla tills vidare till 1923 års slut, utgår lösen för häradsrätts expeditioner med nedanstående belopp. För protokollsutdrag, som utskrivs åt part, med undantag av utdrag av förmynderskapsprotokollet, utgör lösen 2 kronor för första arket och 1 krona för varje följande ark. Utdrag av förmynderskapsprotokollet betingar i lösen 1 krona. För protokollsutdrag, som utskrivs åt annan än part, utgör lösen 1 krona arket. För det särskilda lagfartsbevis, som, då sökt lagfart beviljas, skall utskrivas i lagfartsärende tillika med protokollsutdraget, utgår lösen med 1 krona. I lagfarts- och inteckningsärende erlægges därjämte i lösen för det utdrag av lagfarts- eller inteckningsboken, som i dylika ärenden skall tecknas å expeditionen, 2 kronor, om i ärendet meddelas utdrag allenast från ett upplägg i boken, och, om utdrag meddelas från flera upplägg, ytterligare 1 krona för varje upplägg utöver det första. Vidare erlægges för bevis, som i ansökningsärenden tecknas å företedd handling (t. ex. bevis å köpebrev om meddelad lagfart, å skuldebrev om vidtagen inteckningsåtgärd) en lösenavgift av 50 öre. Frihet från utgivande av expeditionslösen åtnjutes av Kronan utom i sak, som härflyter från statens affärsverksamhet eller angår Kronans rätt till fastighet, av tjänsteman i vad till tjänsten hörer, av häktad person i mål, varför han hålles häktad, samt av den, som i föreskriven ordning styrker sig vara medellös. Har part beviljats fri rättegång, äger häradshövdingen av allmänna medel uppbära den expeditionslösen, som eljest skulle av parten erläggas.

Stämpelavgift utgår i allmänhet för protokollsutdrag, som utskrivs åt part, med 2 kronor för första arket och 1 krona 50 öre för varje följande ark samt för protokollsutdrag, som utskrivs åt annan än part, med 1 krona arket. Stämpel till lagfartsbevis är satt till 1 krona. Utdrag av förmynderskaps-

protokollet är fritt från stämpel liksom ock expedition i lagfartsärende, där taxeringsvärdet eller köpesumman för den egendom, varå lagfart sökes, icke uppgår till 1 000 kronor. Expedition till part, vilken beviljats fri rättegång, skrives likaså å ostämplat papper. Frihet från stämpelavgift äger vidare rum, då frihet från expeditionslösen åtnjutes, ävensom i en del andra fall, t. ex. i ärende rörande föreläggande för förmyndare eller god man för frånvarande stärbhusdelägare att ingiva årsräkning samt beträffande expedition åt fattigvårdssamhälle.

För utskrivande av sådana häradsrättens expeditioner, för vilka stämpelavgift skall utgöras, användas vanligen s. k. helarksstämplar av erforderliga valörer, men stundom pläga expeditionerna utskrivas på ostämplat papper, som förses med s. k. enkla beläggningsstämplar till belopp, motsvarande stämpelavgiften.

Ett annat slag av stämplat, s. k. dubbla beläggningsstämplar, komma även till användning vid häradsrätterna. Dylika åsättas en del till rätten ingivna handlingar, för vilka stämpelskatt skall utgöras, såsom köpe- och bytesavhandlingar, gåvobrev, testamenten, som företes för lagfarts vinnande, skuldebrev, som ingivas för in-teckning, morgongåvobrev, äktenskapsförord och avhandlingar om lösöreköp, ävensom bouppteckningar, för vilka arvsskatt skall utgå. Stundom förekommer, att vissa till häradsrätten ingivna handlingar förses med enkla beläggningsstämplar, nämligen skuldebrev, växlar och checker, som företes vid rätten vid yrkande om betalning. De stämpelmedel, som hänföra sig till dubbla beläggningsstämplar, uppgå i domsagorna till betydligt högre belopp än de medel, som inflyta för helarksstämplar och enkla beläggningsstämplar. Exempelvis må nämnas, att i Åse m. fl. härads domsaga under 1917—1921 i medeltal för varje år försålles dubbla beläggningsstämplar för omkring 68 000 kronor samt helarksstämplar och enkla beläggningsstämplar för tillsammans omkring 5 300 kronor.

Vad beträffar expeditioner i ärenden, som domhavanden har att å ämbetets vägnar handlägga mellan häradsrättens sammanträden, äro hit att räkna stämningar, avskrifter, åtskilliga slag av bevis, t. ex. gravationsbevis, äganderättsbevis och myndighetsbevis, protokoll, kallelser och underrättelser i konkursärenden, protokoll över syneförrättningar, protokoll i ägodelningsrätts- och ägostyckningsärenden m. m. För dylika expeditioner erlägges, liksom i fråga om häradsrättens expeditioner, i allmänhet såväl lösen som stämpelavgift. För stämningar utgör lösen i regel 1 krona. För avskrift uppgår lösen till 1 krona arket. Lösen för bevis är bestämd olika för olika slags bevis. Beträffande gravationsbevis må nämnas, att lösen för dylikt bevis, omfattande tiden från fastighetsböckernas uppläggande, utgår med 2 kronor 25 öre för varje hemman, hemmansdel eller lägenhet, som beviset avser, till och med tre samt därefter enligt viss fallande skala, dock att sammanlagda lösenbeloppet ej får överstiga 15 kronor. För expedition, utfärdad såsom protokollsutdrag (ang. konkursärende, syneförrättning etc.) utgår lösen efter samma regler, som ovan angivits i fråga om häradsrätts expeditioner.

Stämpelavgift för domhavandens expeditioner utgår för stämning med 2 kronor, för avskrift med 1 krona arket, för flertalet särskilt utfärdade bevis med 1 krona (bevis tecknad å företedd handling är stämpelfritt) samt för protokollsutdrag i överensstämmelse med vad som gäller beträffande häradsrätts expeditioner. Liksom till dessa senare användas till domhavandens expeditioner helarksstämplar eller enkla beläggningsstämplar.

Frihet från lösen och stämpelavgift eller enbart från stämpelavgift äger i fråga om domhavandens expeditioner rum i överensstämmelse med vad sagts angående häradsrätts expeditioner.

Utom de inkomster häradshövdingarna åtnjuta i form av lön och tjänstgöringspenningar jämte, eventuellt, förvaltningskostnadsbidrag samt expeditionslösen, äga häradshövdingarna, i den mån de ombesörja försäljning av erforderliga stämplat, här för uppbära försäljningsprovision, vilken emellertid, enligt vad som uttalades vid 1874 års lönereglering, icke bör räknas såsom en inkomst av tjänsten utan är att betrakta såsom ersättning för ett frivilligt åtaget bestyr.

Genom den partiella löneförbättringen hava allt sedan 1920 flertalet häradshövdingar kommit i åtnjutande av en provisorisk lönefyllnad, vilken beräknas enligt följande grunder. Såsom minimiinkomst för häradshövding — bortsett från dyrtidstillägg och stämpelprovision — har antagits ett belopp av 11 000 kronor utom för häradshövdingarna i Västerbottens och Norrbottens län samt Härjedalens domsaga, för vilka häradshövdingar minimiinkomsten fastställts till 11 500 kronor. För att den förutvarande relationen mellan inkomsterna i olika domsagor måtte i någon mån bibehållas, har emellertid lönefyllnad tilldelats ej blott de häradshövdingar, vilkas behållna inkomster beräknats understiga 11 000 (resp. 11 500 kronor), utan även de häradshövdingar, vilkas inkomster ansetts skola överstiga nämnda belopp, dock så att lönefyllnad ej utgår till häradshövdingar i domsagor, där den behållna inkomsten beräknats komma att uppgå till eller överstiga 15 000 kronor. Bortsett från de omnämnda domsagorna i övre Norrland gäller sålunda i fråga om domsagor, där behållna inkomsten beräknats uppgå till högst 9 000 kronor, att lönefyllnaden utgår med det belopp, som erfordras för att höja den beräknade inkomsten till 11 000 kronor. Beträffande domsagor, där den behållna inkomsten beräknats överstiga 9 000 kronor, men understiga 15 000 kronor, utgår lönefyllnaden med successivt minskade belopp allt efter ökningen av den beräknade inkomsten, högst med 2 000 kronor och lägst med 100 kronor enligt skala, som återfinnes i ovannämnda proposition nr 334 till 1920 års riksdag. Vidare hava häradshövdingarna i vissa domsagor tillerkänts resekostnadsbidrag högst med en tredjedel av resekostnadernas beräknade storlek. De till de särskilda häradshövdingarna såsom lönefyllnad och resekostnadsbidrag utgående beloppen skola fastställas periodvis med ledning av statistiska uppgifter, som häradshövdingarna hava att avgiva rörande beloppen av sportelinkomster och förvaltningsutgifter i domsagorna.

Dyrtidstillägg utgår till häradshövdingarna liksom till övriga statstjänare och beräknas f. n. å ett antaget inkomstbelopp av 11 500 kronor.

Pensionsunderlaget för häradshövdingar, vilket tidigare utgjorde 5 000 kronor, är från och med den 1 januari 1921 bestämt till 5 600 kronor.

Enligt 1874 års lönereglering ålåg det häradshövdingarna att helt bestrida kostnaderna för domsagornas förvaltning, bestående i avlöning av rättsbildade biträden, vikariatsersättning, avlöning av skrivbiträden, utgifter för skrivmaterialier, resekostnader och utgifter för kanslilokaler. I berörda åliggande har på sista tiden inträtt en lindring i fråga om avlöning till rättsbildade biträden, ersättning åt vikarier och vissa resekostnader. Enligt nu gällande stadga den 22 juni 1920 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning få i varje domsaga såsom häradshövdingens tjänstebiträden anställas en förste notarie, vilken helt och hållet avlönas med statsmedel, och en andre notarie, vilkens avlöning till ett belopp av 800 kronor för år bestrides av häradshövdingen och till återstoden av statsverket. Därjämte kunna i särskilt arbetstygda domsagor anställas statsavlönade biträdande domare, som hava att utföra en del av häradshövdingens ämbetsgöromål. Vidare skola jämlikt bestämmelse i nyssnämnda stadga vid häradshövdingens ledighet vissa vikariatsersättningar bestridas av statsmedel, och för de fall, då häradshövdingen skall vidkännas kostnad för vikariatsarvode, är vad häradshövdingen i sådant av-

seende skall tillsläppa bestämt till visst belopp, 3 000 kronor för år räknat. Slutligen har domhavande dels enligt lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden tillerkänts gottgörelse för resekostnad för inställelse vid s. k. tremansting och dels jämlikt kungl. kungörelsen den 22 juni 1920 berättigats uppbära resekostnads- och traktamentsersättning för rannsaking med häktad person å urtima ting eller extra tingssammanträde, varjämte under vissa förhållanden resekostnads- och traktamentsersättning kan utgå till rättsbildat biträde, som åtföljer domhavanden vid extra förrättning.

Då i 1921 års betänkande föreslogs en ändring av nuvarande avlöningssystem i domsagorna, anfördes såsom huvudsakliga skäl härför rättmätigheten av kravet å en tryggare och ekonomiskt fördelaktigare ställning för de i domsagorna anställda icke rättsbildade biträdena samt den omständigheten, att systemet med partiell löneförbättring för häradshövdingarna visat sig mindre tillfredsställande. I sistnämnda avseende anmärktes särskilt, dels att de till häradshövdingarna utgående lönefyllnadernas belopp uteslutande beräknades efter nettobehållningen i domsagorna, utan att därvid togs någon hänsyn till storleken av arbetsbördan, vilket haft till följd, att häradshövdingar i mera arbetstyngda domsagor icke blivit vederbörligen tillgodosedda, dels att, då den partiella löneförbättringen bestämdes för en kommande tidrymd med ledning av uppgifter angående sportler och förvaltningskostnader under en tillämplig period, löneförbättringen på grund av växling i sportlernas och förvaltningsutgifternas storlek ofta kunde komma att under de år den utginge överstiga eller understiga det belopp, som betingades av dåmera rådande förhållanden, och dels att häradshövdingarnas till grund för beräkningen av lönefyllnadernas belopp liggande uppgifter rörande sportelinkomster och förvaltningsutgifter i det väsentliga undandroge sig kontroll.

Enligt det i betänkandet framlagda förslaget skulle häradshövdingarnas avlöningsförhållanden ordnas på följande sätt:

Till häradshövdingarna skulle av statsmedel utgå en kontant lön av 10 008 kronor utom till häradshövdingarna i Norrbottens och Västerbottens län samt Härjedalens domsaga, för vilka den kontanta lönen borde utgöra 10 500 kronor. Häradshövdingarna skulle äga att liksom hittills uppbära lösen för expeditioner, avseende ärenden, som domhavanden ensam handlägger, och för protokoll över syner och dylika extra förrättningar. Den lösen, som f. n. utgår för övriga expeditioner, d. v. s. de expeditioner, som utfärdas å häradsrättens vägnar, skulle förändras till stämpel och sammanslås med den stämpelavgift, som f. n. erlägges för dylika expeditioner. Av stämpelavgifterna för utfärdade expeditioner skulle häradshövdingarna äga behålla 15 procent. Till expeditionerna användas, på sätt förut nämnts, helarksstämplor samt enkla beläggningsstämplor, och då, såsom av den tidigare redogörelsen framgår, stämplor av det senare slaget jämväl kunna komma till användning, när i rättegång skuldebrev eller växel företes för vinnande av betalning, samt det skulle uppstå svårigheter vid häradshövdingarnas stämpelredovisning, om enkla beläggningsstämplor, som åsättas dylika handlingar, skulle redovisas särskilt, skulle enligt förslaget häradshövdingarna äga uppbära 15 procent även å de synnerligen obetydliga belopp, som inflyta för enkla beläggningsstämplor, använda för sistberörda ändamål. Häradshövdingarna skulle sålunda åtnjuta 15 procent av de i tjänsten använda helarksstämplornas och enkla beläggningsstämplornas belopp. Därjämte skulle häradshövdingarna liksom hittills äga uppbära försäljningsprovision å samtliga avyttrade stämplor (helarksstämplor samt enkla och dubbla beläggningsstämplor), vilken provision, såsom redan anmärkts, betraktats såsom gottgörelse för ett frivilligt åtaget bestyr och därför icke in-

räknats bland häradshövdingarnas av tjänsten härflytande inkomster. Dyrtids-tillägg skulle enligt förslaget liksom f. n. för samtliga häradshövdingar beräknas å en antagen inkomst av av 11 500 kronor. Pensionsunderlaget för häradshövding skulle höjas från 5 600 kronor till 6 996 kronor, motsvarande det pensionsunderlag, som är bestämt för hovrättsråd och revisionssekreterare. Det avdrag å lönen, som häradshövding vid åtnjutande av tjänstledighet med skyldighet att avlöna vikarie hade att vidkännas, skulle, i överensstämmelse med vad f. n. gäller, utgöra 3 000 kronor.

Genom förslaget angående rätt för häradshövdingarna att jämte den fasta lönen åtnjuta procentuell andel i avgifterna för utgående expeditioner, vilka avgifter ju stå i relation till antalet handlagda mål och ärenden samt protokollens vidlyftighet, avsågs att bereda häradshövdingarna i de särskilda domsagorna en i möjligaste mån efter arbetsbördan avpassad avlöning.

I en vid betänkandet fogad tablå angavs med ledning av statistiska uppgifter för åren 1919 och 1920 till vilka belopp inkomsterna i de särskilda domsagorna med tillämpning av de föreslagna avlöningsbestämmelserna syntes kunna beräknas.

Kostnaderna för domsagoförvaltningen skulle enligt förslaget läggas dels å statsverket och dels å de tingshusbyggnadsskyldiga. Avlöningen till rättsbildade biträden, utgifterna för renskrivning och därmed likvärdigt kansliarbete samt för skrivmaterialier ävensom kostnaderna för resor skulle bestridas av statsverket, under det de tingshusbyggnadsskyldiga skulle vidkännas kostnaderna för tillhandahållande av kansli lokaler, inklusive uppvärmning, belysning och städning av dessa.

Vad beträffar rättsbildade biträden i domsagorna, kunna, såsom ovan nämnts, f. n. i varje domsaga anställas en förste notarie, som avlönas helt och hållet med statsmedel, samt en andre notarie, vilkens avlöning bestrides till ett belopp av 800 kronor för år räknat av häradshövdingen och till återstoden av statsverket. Förste notariens arvode utgör i domsagorna i Västerbottens och Norrbottens län samt i Härjedalens domsaga 2 700 kronor om året och i övriga domsagor 2 400 kronor om året. Andre notarien uppbär i domsagorna i Västerbottens och Norrbottens län samt i Härjedalens domsaga 2 000 kronor och i övriga domsagor 1 800 kronor i årsarvode. Enligt vad 1920 års sakkunniga föreslagit, skulle såväl förste som andre notarie helt avlönas med statsmedel, och — under det att för närvarande staten tillsläpper medel till avlönande av allenast en förste notarie och en andre notarie i varje domsaga samt de häradshövdingar, som hos sig hava anställda flera rättsbildade biträden, själva få draga försorg om ersättning åt dem för deras arbete — skulle Kungl. Maj:t äga att i domsagor, där arbetets omfattning det krävde, medgiva anställande av flera än en förste notarie och en andre notarie med avlöning av statsmedel. Antalet nya förste och andre notarier, som sålunda skulle komma att anställas, beräknades till sammanlagt 27. Arvodena till förste och andre notarier föreslogos skola utgå med nu gällande belopp. Enligt förslaget skulle dessutom i särskilt arbetstyngda domsagor liksom för närvarande kunna efter Kungl. Maj:ts beslut anställas s. k. biträdande domare med avlöning av statsmedel.

Beträffande renskrivningsarbetet i domsagorna jämte sådana enklare kansli-göromål, som f. n. utföras av icke rättsbildade biträden, föreslogs i betänkandet, att detta arbete skulle utföras till huvudsaklig del av fasta, statsanställda skrivbiträden samt i övrigt medelst anlåtande av tillfällig skrivhjälp på statens bekostnad. De fasta biträdesbefattningarna skulle efter ledigförklaring tillsättas av häradshövdingarna genom utfärdande av konstitutorial. Ehuru väl befattningarna icke uteslutande skulle förbehållas kvinnor, borde avlöningsförmånerna fastställas i enlighet med vad som gäller för kvinnliga be-

fattningshavare i statens tjänst med likvärdig sysselsättning, dock med den avvikelse att avlöningen borde minskas med ett belopp, motsvarande vad sådana befattningshavare i samma löneklass hava att vidkännas i pensionsavgifter, vilken avvikelse betingades därav, att skrivbiträde i domsaga borde kunna skiljas från befattningen, om denna vid förändrad organisation av underdomstolarna eller av annan anledning befundes böra indragas. Dock förut-sattes, att ett domsagobitråde efter uppnående av den levnadsålder och fullgörande av den tjänstgöring, som i allmänhet erfordras för rätt till pension, skulle komma att i annan ordning av statsmedel erhålla ålderdomsunderstöd till belopp, motsvarande den till jämförliga befattningshavare i statens tjänst utgående pensionen. Skrivbiträdena borde i allmänhet placeras i lönegrad, motsvarande den första graden i löneplanen för kvinnliga befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, men i större domsagor, där tre eller flera fasta biträden erfordrades, borde med hänsyn till det mera maktpåliggande arbete, som i sådana domsagor måste anförtros icke rättsbildade biträden, ett biträde placeras i andra lönegraden. Det kunde antagas, att i domsagorna skulle behöva anställas 195 skrivbiträden av första och 18 av andra lönegraden. För skrivbiträdena borde fastställas en daglig arbetstid av 7 timmar.

Det renskrivningsarbete, som ej medhunnas av i domsagorna fast anställda biträden, borde utföras medelst anlåtande av tillfällig skrivhjälp. Till bestridande av kostnaderna härför liksom även av ersättning, som erfordrades till fast anställt skrivbiträde för övertidsarbete, skulle häradshövdingen äga från länsstyrelsen uppbära ett förskott, för vars användning årlig redovisning skulle avgivas.

För domsagoförvaltningen erforderliga skrivmaterialier, inbegripet anskaffande av och underhåll av skrivmaskiner, borde enligt förslaget bekostas av häradshövdingarna, mot det att dessa för ändamålet skulle äga uppbära visst årligt anslag av statsmedel, bestämt särskilt för varje domsaga. I den vid 1921 års betänkande fogade tablån upptogs för varje domsaga det belopp, till vilket anslaget till skrivmaterialier i domsagan ansetts böra fastställas. För beräkningen av dessa anslag hade de belopp, till vilka kostnaderna för skrivmaterialier i de särskilda domsagorna upptagits i den förenämnda till 1920 års riksdag avlåtna propositionen angående partiell löneförbättring för häradshövdingarna, tjänat till ledning, därvid emellertid vidtagits viss nedsättning med hänsyn dels till den prissänkning å skrivmaterialier, som sedermera ägt rum, och dels därtill, att åtskilliga expeditioner, som f. n. skrivas på ostämplat papper, efter förslagets genomförande komme att skrivas på stämpelpapper, tillhandahållet av staten, varjämte de sålunda erhållna beloppen ytterligare underkastats någon jämkning beträffande vissa domsagor, där sådant ansetts påkallat.

De resor i tjänsten, som häradshövdingarna f. n. hava att själva bekosta och för vilka enligt förslaget ersättning skulle utgå av statsmedel, avse inställelse vid lagtima ting och allmänna tingssammanträden jämte sammanträden för avslutande av lagtima ting ävensom inställelse vid av- och tillträdessyner å komministerboställen i ett mindre antal ännu ej nyreglerade pastorat. Som häradshövding f. n. vid inställelse å tingssammanträde med tremansnämnd äger rätt endast till ersättning för själva resekostnaden men ej till dagtraktamente, skulle enligt förslaget häradshövding vid dylik inställelse äga uppbära jämväl traktamente av statsmedel. Tillika föreslogs, att vid inställelse å lagtima ting och allmänna tingssammanträden ersättning för resekostnad samt traktamente skulle utgå till ett häradshövdingen åtföljande rättsbildat biträde. Vid inställelse å sammanträde för avslutande av lagtima ting och å tings-sammanträde med tremansnämnd skulle även dylik ersättning till ett rättsbildat

biträde utgå, dock endast i de fall, då på grund av sammanträdenas omfattning biträdets hjälp vore behöflig samt behovet vitsordades genom anteckning i protokollet. Den ersättning, som i nu avsedda fall borde utgå, skulle enligt förslaget beräknas enligt resereglementet, dock med vissa modifikation. Då häradshövdingen jämte honom åtföljande notarie vore i tillfälle att å tingsställe erhålla kostnadsfritt nattlogi, borde för varje natt, dylik förmån åtnjötas, traktamentet minskas med förslagsvis 25 procent. Vidare borde i de fall, då landsvägsskjuts ifrågakomme, särskild skjutsersättning ej utgå till notarien, enär den häradshövdingen tillkommande ersättningen för skjuts efter två hästar finge anses tillräcklig att täcka skjutskostnaderna för såväl häradshövdingen som notarien.

Slutligen föreslogs, att, om i något fall häradshövding icke vore i tillfälle att erhålla rättsbildat biträde till protokollsförare vid tingssammanträde, häradshövdingen skulle äga rätt att i den ordning, som föreslagits i fråga om tillfällig skrivhjälp, av tillgängligt förskott erlagga arvode samt eventuellt resekostnadsersättning till annan anlitad protokollsförare.

Kostnaderna för tillhandahållande av kansliokal borde, såsom ovan nämnts, enligt förslaget åläggas de tingshusbyggnadsskyldiga. I berörda åliggande skulle inbegripas tillhandahållande av nödiga kansliinventarier samt bekostande av kansliokalens städning, uppvärmning och belysning. Nu omnämnda förpliktelse avsåge icke inrättande för närvarande av sådana kansliokaler, som ur sträng arkivsynpunkt kunde anses önskligt, utan tills vidare borde hittills nyttjade kansliokaler i stor utsträckning komma till användning. Följaktligen borde hinder ej möta att låta kansliet vara inrymt i av häradshövdingen disponerad privat lägenhet, i vilket fall de tingshusbyggnadsskyldiga skulle hava att därför lämna häradshövdingen ersättning. Å vederbörande länsstyrelse borde ankomma att tillse, att de tingshusbyggnadsskyldigas åliggande beträffande kansliokaler behörigen fullgjordes.

Den ökning i statsverkets utgifter för rättskipningen å landet, som förslagens genomförande skulle medföra och som icke täcktes av den genom förvandling av lösen för häradsrättens expeditioner till stämpelavgift ökade stämpelinkomsten, beräknades till 280 000 kronor, vari inginge dyrtidstillägg till de nytillkomna befattningshavarna. Någon beräkning av de tingshusbyggnadsskyldigas kostnader för tillhandahållande av kansliokaler gjordes ej.

I betänkandet hemställdes vidare. — under förutsättning att förslaget rörande ordnandet av häradshövdingarnas avlöningsförhållanden och bestridandet av kostnaderna för domsagoförvaltningen icke vunne bifall — att anslag måtte begäras för bestridande av ålderdomsunderstöd samt sjukhjälp åt sådana icke rättsbildade biträden inom domsagorna, som under en längre följd av år ägnat sin huvudsakliga sysselsättning åt domsagoarbete.

Yttranden
över 1921
års betän-
kande.

Över 1921 års betänkande avgåvos yttranden av 107 ordinarie och 13 tillförordnade häradshövdingar samt av rikets hovrätter, statskontoret och processkommissionen.

Häradshöv-
dingarna.

Av häradshövdingarnas och de tillförordnade häradshövdingarnas yttranden innehöllo 51 ett tillstyrkande av det i betänkandet framlagda förslaget eller ett godkännande av detsamma med reservation allenast för att antalet fasta skrivbiträden borde ökas eller anslaget till skrivmaterialier höjas. I 26 yttranden lämnades förslagens principer utan anmärkning men framställdes vissa yrkanden, åsyftande en höjning av avlöningsförmånerna, särskilt för häradshövdingarna i de mera arbetstygda domsagorna. I 35 yttranden avstyrktes förslagens genomförande, och i återstående yttranden voro uttalandena så

svävande, att det är svårt att avgöra, huruvida vederbörande böra räknas såsom anhängare av eller motståndare till de i förslaget framlagda principerna.

I de yttranden, vari genomförandet av de sakkunnigas förslag rörande förändrat avlöningssystem i domsagorna avstyrkts, har till stöd för avstyrkandet anförts väsentligen följande:

Sportelsystemet vore särskilt ägnat att på ett rättvist sätt avväga lön mot arbete och vore därför överlägset andra avlöningssystem, och i varje fall borde en ändring i nuvarande avlöningssystem icke genomföras, då en reform av hela rättegångsväsendet vore förestående. Även för en motståndare till sportelsystemet måste det framlagda förslaget te sig mindre tillfredsställande, enär detsamma innefattade allenast en halvmesyr, i det sportler till viss grad fortfarande skulle tillfalla häradshövdingarna samt någon ändring ej föreslagits i fråga om sportlers utgående vid rådhusrätterna. Enligt förslaget skulle innehavarna av de större och mera arbetstyngda domsagorna komma i en ogynnsam ställning i jämförelse med innehavarna av smärre och mera lätt-skötta domsagor, enär lönen, bortsett från höjningen till häradshövdingarna i Norrbottens och Västerbottens län och i Härjedalens domsaga, skulle bliva lika stor i alla domsagor samt de häradshövdingarna tillerkända förmånerna av 15 procent å stämpelavgifterna för utgående expeditioner och av lösen för domhavandens expeditioner jämte protokoll över extra förrättningar icke för häradshövdingarna i de mera arbetstyngda domsagorna skulle medföra tillräcklig kompensation för den större arbetsbördan. Genom ändringar i nuvarande stadganden om inskrivning av rätt till fast egendom och i gällande bestämmelser angående protokollsföring kunde de i förslaget antagna grunderna för löneregleringen komma att väsentligt rubbas, och det vore över huvud taget olämpligt att fastställa häradshövdingarnas löneförmåner i relation till stämpelavgifterna, enär en höjning eller sänkning av stämpelavgifterna kunde befinnas önskvärd på grund av omständigheter, som ej stode i något samband med häradshövdingarnas avlöningsförhållanden. Ett avskaffande av lösen för tingsexpeditioner kunde medföra olägenheter för allmänheten därutinnan, att expeditionerna kunde befaras ej skola bliva färdiga i rätt tid, om den sporre till forcering av arbetet, som den väntade löseninkomsten innebure, försvunne. Slutligen skulle förslagets genomförande medföra avsevärda utgifter för statsverket och antagligen betydligt större, än som beräknats.

Det stora flertalet häradshövdingar, som avstyrkt de sakkunnigas förslag, hava uttalat en önskan om bibehållande av det nuvarande avlöningssystemet. Ett ringa fåtal hava framställt nya positiva förslag. Sålunda hava några förordat, att domsagorna skulle indelas i olika avlöningsskolor efter arbetsbördans storlek, vilken borde kunna bedömas med ledning av förefintliga statistiska uppgifter angående antalet handlagda mål och ärenden. Eventuellt skulle en dylik reglering ske för fem år i sänder. Några häradshövdingar hava gjort gällande, att skrivbiträdena i domsagorna borde kunna göras statsanställda utan någon ändring i det nu gällande sportelsystemet, därvid skrivbiträdenas arvoden skulle utanordnas av länsstyrelsen, som därefter hade att avdraga motsvarande belopp å häradshövdingarnas löner. I vissa yttranden har föreslagits en sådan anordning, att häradshövdingarna skulle tillsläppa en del av ifrågavarande arvoden samt staten resten. En häradshövding har föreslagit, att staten skulle bestå arbetspremier åt skrivbiträdena, exempelvis 300 kronor och 600 kronor efter resp. 4 och 8 års tjänstgöring, och en häradshövding har förordat inrättande av en pensionskassa för skrivbiträdena med bidrag dels av staten, dels av häradshövdingarna och dels, eventuellt, av skrivbiträdena själva.

De häradshövdingar, som avstyrkt genomförandet av 1921 års förslag, hava i allmänhet gjort gällande, att häradshövdingarna i de mera arbetstyngda domsagorna enligt förslaget skulle komma i en ekonomiskt ogynnsam ställning, samt uttalat farhågor för, att det därför skulle bliva svårt att vid uppkomna ledigheter besätta sådana domsagor med kvalificerade krafter. Samma synpunkter hava framhållits av de häradshövdingar, som gillat förslagets allmänna principer men hemställt om ändring i dess detaljbestämmelser i syfte, att en rättvisare kompensation av den större arbetsbördan i de större domsagorna måtte åstadkommas. De ändringar, som i sådant avseende föreslagits, hava gått ut på höjning av häradshövdingarnas andel i stämpelavgifterna från 15 procent till 20 eller 25 eller högre procent, höjning av stämpelavgiften för domboksutdrag eller eventuellt beräkning av en högre stämpelprocent å domboksutdrag än å andra expeditioner, höjning av lösen för gravationsbevis samt föreskrift om utskrivande av rannsakningsprotokoll och åklagarexpeditioner i andra mål å stämpelpapper jämte beräkning av stämpelprocent å dylika expeditioner eller eventuellt bestämmande av ett särskilt arvode till häradshövdingen av statsmedel för varje av honom hållen rannsaking. I vissa yttranden har hemställts om höjning av stämpelprocenten allenast i mera arbetstyngda domsagor. Vidare har av några häradshövdingar påyrkats en allmän höjning av den föreslagna kontanta lönen samt från ett par håll ett fastställande av lönen för samtliga häradshövdingar i Norrland till det belopp, som föreslagits för häradshövdingarna i Västerbottens och Norrbottens län samt Härjedalens domsaga. I tre yttranden har hemställts, att häradshövdingarna måtte berättigas åtnjuta ålderstillägg.

Till stöd för sålunda påyrkade ändringar i de av 1920 års sakkunniga föreslagna avlöningsbestämmelserna hava ett stort antal häradshövdingar anført, att löneförmånerna i de särskilda domsagorna icke kunde antagas komma att i genomsnitt uppgå till de belopp, som angivits i den vid betänkandet fogade tablån, i det nämligen åren 1919 och 1920, vilkas statistik låge till grund för de sakkunnigas beräkningar av häradshövdingarnas inkomst genom andel i stämpelavgifter och av lösen för expeditioner, tillhörande domarämbetet, företett ett ovanligt stort antal handlagda mål och ärenden samt ett större antal gravationsbevis än vanligt.

Åtskilliga häradshövdingar hava framställt en del detaljanmärkningar mot 1921 års betänkande, i vad detta rör ordnandet av domsagoförvaltningen.

Sålunda har framhållits, att det dels för vederbörande biträdens utbildning och dels till förhindrande av att häradsrättens sessioner uppehöles av arbete med utlämning av expeditioner och stämpelbeläggning av handlingar vore synnerligen önskvärt, att två rättsbildade biträden medföljde å lagtima ting och allmänna tingsammans träden, vadan ersättning av statsmedel vid tingsresor borde utgå till två rättsbildade biträden, och i sammanhang härmed har påyrkats att, som ett rättsbildat biträde behövde vara tillstädes vid sammansträde för tings avslutande för att utlämna expeditioner och ombesörja stämpelbeläggning, reseersättning måtte utan något sådant villkor, som i betänkandet angivits, utgå till ett rättsbildat biträde för inställelse vid sammansträde för tings avslutning.

I några yttranden har anförts att, som det fortfarande rådde brist å rättsbildade biträden, särskilt i Norrlandsdomsagorna, statsavlönad andre notarie ej borde, till men för rekryteringen i mera arbetstyngda domsagor, få anställas i de minsta domsagorna, och i sammanhang härmed har ifrågasatts, huruvida ej till underlättande av rekryteringen den nuvarande avlöningen till rättsbildade biträden borde höjas.

I fråga om de icke rättsbildade biträdena i domsagorna har i många yttranden anmärkts, att avlöningsförmånerna för de fast anställda biträdena

syntes väl knappt tilltagna, samt påyrkats, att i varje domsaga ett biträde måtte placeras i andra lönegraden. I sammanhang härmed har framhållits, att de fasta biträdena borde, då det för arbetets lämpliga gång erfordrades och särskilt vid brist å rättsbildade biträden, få användas till diktamensskrivning, uppsättande av lättare småprotokoll och dylikt arbete. Såsom förut nämnts, har vidare anmärkts, att i åtskilliga domsagor flera fast anställda biträden erfordrades än de sakkunniga beräknat.

I fråga om skrivmaterialier i domsagorna har, jämte det tämligen allmänt anmärkts, att de av de sakkunniga beräknade anslagen vore för låga, från åtskilliga håll påyrkats, att skrivmaskiner måtte tillhandahållas av statsverket och att häradshövdingarnas i bruk varande skrivmaskiner måtte inlösas av staten samt häradshövdingarna berättigas att framdeles vid behov anskaffa nya skrivmaskiner på statsverkets bekostnad.

I ett par yttranden framhölls, att det borde åligga staten eller de tingshusbyggnadsskyldiga att bekosta rikstelefon å domarkansliet.

Ett flertal häradshövdingar erinrade, att statsverkets utgifter för den föreslagna löne regleringens genomförande skulle kunna avsevärt minskas genom höjning av avgifterna för häradsrättens expeditioner, särskilt domboksutdrag.

Av hovrätterna har Svea hovrätt tillstyrkt 1921 års förslag med vissa detaljändringar, varemot Göta hovrätt och hovrätten över Skåne och Blekinge avstyrkt förslaget genomförande.

Svea hovrätt.

Svea hovrätt anförde huvudsakligen följande:

Den erfarenhet, som vunnits vid tillämpningen av den år 1920 genomförda partiella löneförbättringen för häradshövdingarna, tydde på att grunderna för nämnda löne reglering vore mindre tillfredsställande. Mot en fortsatt tillämpning av berörda lönesystem talade, utom vad de sakkunniga i sitt betänkande anförde, jämväl andra omständigheter. Vad beträffade det vid underdomstolarna tillämpade sportelsystemet, ansåge hovrätten, utan att underskatta dess fördelar, övervägande skäl tala för att detsamma inskränktes så långt omständigheterna medgäve. Vidkommande de i domsagorna anställda skrivbiträdena delade hovrätten de sakkunnigas uppfattning om önskvärdheten av att dessa biträden erhöles en ställning, motsvarande den, som numera beretts skrivbiträden hos andra statsmyndigheter. En förändring i dylik riktning kunde emellertid icke genomföras på annat sätt, än att staten övertog avlöandet av ifrågavarande biträden, varmed åter en huvudsaklig anledning till sportelväsendets oförändrade bibehållande bortföll. Hovrätten ansåge sig därför i huvudsak kunna tillstyrka en å de grunder, som i förslaget angivits, byggd reglering av häradshövdingarnas avlöningsförhållanden. Beträffande den mot en dylik reglering framförda invändningen, att en så väsentlig förändring i det sedan gammalt bestående avlöningssystemet ej borde komma till stånd vid en tidpunkt, då en genomgripande rättegångsreform vore förestående, funne hovrätten, att med hänsyn till den avsevärda tidrymd, som sannolikt måste förflyta, innan den planlagda rättegångsreformen kunde genomföras, densamma icke utgjorde tillräcklig anledning att uppskjuta en eljest såsom angelägen ansedd ändring i det nuvarande avlöningssystemet. Vidkommande en annan mot förslaget framförd invändning, att detsamma såsom icke innebärande sportelsystemets fullständiga avskaffande utan åsyftande dess bibehållande i väsentliga delar vore från sin egen utgångspunkt förfelat, vore det visserligen önskvärt, om häradshövdingarnas sportler kunde helt bortfalla och deras inkomster fastställas till allenast en av statsmedel utgående kontant lön, lika stor för alla häradshövdingar. En dylik anordning vore emellertid uppenbart utesluten, så länge häradshövdingbefattningarna sinsemellan förededde så betydande olikheter i avseende å arbetsbörd och ansvar som för närvarande vore fallet, och att i denna situation rätt avväga lönerna i de sär-

skilda domsagorna mötte betydande svårigheter. Man torde under sådana förhållanden vara hänvisad till att, på sätt föreslagits, söka genom partiellt bibehållande av sportlerna åstadkomma löneförmånernas avpassande efter arbetsbördan. Att därvid låta lösen för de å domarämbetets vägnar utfärdade expeditionerna kvarstå kunde i viss mån låta försvara sig därmed, att dessa sportler i allmänhet kunde anses någorlunda motsvara det arbete, ifrågavarande expeditioner betingade.

Ehuru hovrätten således i huvudsak anslöte sig till de grunder, på vilka 1921 års förslag vore byggt, ansågo sig hovrätten emellertid i vissa hänseenden böra framställa erinringar mot detsamma.

Sälunda måste hovrätten beträffande avpassandet av de löneförmåner, som skulle tillfalla häradshövdingarna, ifrågasätta, huruvida icke dessa förmåner blivit tilltagna alltför knappt. En omständighet, som därvid borde tagas i betraktande, vore att beräkningarna angående den inkomst, som skulle tillfalla häradshövdingarna i form av andel i stämpelavgiften å häradsrättens expeditioner, grundats å statistik för allenast 1919 och 1920, vilka år enligt flera häradshövdingars uppfattning utvisade särskilt höga siffror i fråga om lösen och stämpel å expeditionerna. Men även bortsett därifrån syntes de föreslagna löneförmånerna tarva höjning. Enligt hovrättens erfarenhet syntes lantdomarbanan för närvarande ej erbjuda större lockelse för unga jurister. Det vore emellertid ett samhällsintresse av stor vikt, att lantdomarna erhöle en avlöning, som kunde göra befattningarna eftersträvansvärda för dugliga personer samt bereda befattningshavarna en fullt självständig och oberoende ställning. Hovrätten ansågo sig därför böra förorda, att häradshövdingarnas kontanta avlöning bestämdes till omkring 1 000 kronor mera än som föreslagits, eller således i allmänhet omkring 11 000 kronor och för vissa domsagor i Norrland 11 500 kronor. Ifrågasätts kunde även, huruvida icke lösenavgifterna för gravationsbevis borde något höjas. En dylik förändring syntes väl motiverad av det arbete och det ansvar, som vore förknippade med utfärdande av dessa bevis, och ökningen skulle, på samma gång den beredde samtliga häradshövdingar en avsevärd förmån, vara ägnad att på önskvärt sätt bidra till ökande av den åtskillnad i avlöningsförmåner, som borde råda mellan de större, arbetstyngda domsagorna och de mera lättskötta. En ytterligare förmån skulle beredas häradshövdingarna, därest, såsom hovrätten ur statsfinansiell synpunkt ansågo bliva en nödvändig följd av det föreliggande förslaget genomförande, stämpelavgiften för häradsrätts expeditioner sattes till ett belopp, som avsevärt överstege vad som nu utginge såsom lösen och stämpel tillhoppa, och en sådan höjning skulle särskilt medföra en önskvärd förbättring av de mera arbetstyngda häradshövdingarnas avlöning.

Beträffande förslaget, att skrivmaterialier i domsagorna skulle bekostas medelst särskilda till häradshövdingarna av statsmedel utgående anslag, hade hovrätten ej i princip något att anmärka annat än såvitt rörde en särskild post, nämligen anskaffande av skrivmaskiner. Kostnaden därför vore ganska avsevärd och skilde sig såsom icke årligen återkommande från de utgifter av löpande art, som eljest ifrågakomme för skrivmaterialier. Det syntes under sådana förhållanden böra tagas under överbägande, huruvida icke anskaffandet av skrivmaskiner borde ankomma på det offentliga. Den kontroll, som därvid kunde vara av nöden, kunde anförtros åt hovrätterna, i det att åt dem uppdroges att besluta rörande häradshövdingens framställning om skrivmaskins inköpande på statens bekostnad. I fråga om övriga utgifter för skrivmaterialier, varunder borde ingå kostnad för skrivmaskiners vidmakthållande, syntes, som om, även då anskaffningskostnaden för skrivmaskinerna lämnades å sido, beräkningarna vore avsevärt för låga samt mindre tillförlitliga. Hovrätten an-

såge därför nödvändigt, att en noggrannare beräkning av det för varje särskild domsaga erforderliga beloppet komme till stånd.

Vidkommande beräkningarna rörande erforderliga antalet fasta biträden i de särskilda domsagorna syntes av inkomna yttranden från häradshövdingar framgå, att berörda antal i åtskilliga fall satts för lågt, vadan en ytterligare utredning även i detta ämne vore önskvärd. Måhända borde även tagas under övervägande, huruvida icke, under förutsättning att dessa biträdens antal sattes tillräckligt högt, den rättsbildade arbetshjälpen i en eller annan domsaga kunde inskränkas till en förste notarie.

I anledning av förslaget om åliggande för de tingshusbyggnadsskyldiga att hålla kanslilokal ansåge hovrätten sig böra framhålla vikten av att i den nya lagstiftning i ämnet, som tillämnades, inrycktes bestämmelse om rätt för Kungl. Maj:t att för domsaga med två eller flera tingslag bestämman, inom vilket av dessa kansliet skulle vara förlagt.

Vad beträffade de ökade kostnader, 1921 års förslags genomförande skulle åsamka statsverket, funne hovrätten dessa hava i betänkandet beräknats för lågt. Utom att de fasta skrivbiträdenas antal sannolikt måste avsevärt ökas utöver det beräknade och kostnaden för skrivmaterialier sättas betydligt högre än i betänkandet angivits, kunde det antagas, att utgifterna för tillfällig skrivhjälp och för övertidsarbete av de fast anställda skrivbiträdena komme att stiga till större belopp än som förutsatts. Skulle häradshövdingarnas kontanta avlöning höjas på sätt hovrätten förordat, komme även detta att medföra en avsevärd ökning i statsverkets belastning. Dessa omständigheter syntes utgöra anledning till övervägande, huruvida icke till betäckande av den ökade kostnad för rättsvården, staten skulle komma att påtaga sig genom förslaget genomförande, den rättegångsavgift, som för närvarande utginge i form av stämpel i förening med lösen och som enligt förslaget skulle till motsvarande belopp uttagas såsom stämpelavgift allenast, kunde betydligt höjas. Hovrätten ville i sådant avseende förorda, att stämpel å utdrag av häradsrätts protokoll sattes till 6 kronor för första arket och 4 kronor för vart och ett av de följande, i sammanhang varmed sådan höjning av stämpeln å andra domstolars ävensom domhavandens protokoll syntes skola vidtagas, att lösen och stämpel tillsammans uppginge till samma belopp som stämpel å häradsrättens protokoll.

Göta hovrätt yttrade:

I likhet med 1920 års sakkunniga funne hovrätten vägande skäl tala mot ett fortsatt tillämpande av det nu gällande systemet med partiell löneförbättring åt häradshövdingarna. Däremot funne hovrätten i motsats till de sakkunniga några avgörande svårigheter icke föreligga att, med sportlernas fullständiga indragande, rättvist avvåga de avlöningsförmåner, som borde tillkomma häradshövdingarna, och hovrätten ansåge därför frågan om häradshövdingarnas löneförmåner böra lösas så, att sportelsystemet helt avskaffades, att häradshövdingarna med hänsyn till storleken av envar av dem ävilande arbetsböda, bedömd med ledning av tillgängliga statistiska siffror, indelades i ett fåtal avlöningsklasser med lika avlöning för varje häradshövding inom samma klass samt att dyrtidstillägg till häradshövdingarna skulle utgå efter enahanda grunder, som stadgats för befattningshavare vid statsdepartementen.

De ökade kostnader, som ett anordnande av häradshövdingarnas avlöningsförhållanden enligt nu angivna grunder och övertagandet från det allmänna sida av utgifterna för domsagornas förvaltning skulle åsamka statsverket, ansåge hovrätten böra täckas genom höjning av avgifterna för häradsrättens och domhavandens expeditioner.

Därest emellertid gent emot hovrättens mening 1921 års förslag funnes böra läggas till grund för en omreglering av häradshövdingarnas löneförmåner,

Göta hovrätt.

ansåge sig hovrätten beträffande förslagens särskilda delar böra framställa följande erinringar.

På sätt åtskilliga häradshövdingar anmärkt, syntes förslaget icke skola komma att medföra så stor skillnad i avlöningshänseende för häradshövdingarna i de olika domsagorna, att innehavarna av de större och mera arbetsstyngda domsagorna bleve fullt ersatta för den större arbetsböda, som åvilade dem. Därför borde en höjning ske i avlöningsförmånerna för häradshövdingarna i de större domsagorna antingen genom en höjning av den kontanta lönen för dem eller genom ökning av dem tillkommande andel i stämpelavgifterna med vissa procent. Därest arvode till andre notarie skulle helt bestridas av statsmedel, borde, till förekommande av att andrenotarietjänster inrättades utan verkligt behov, det ankomma på Kungl. Maj:t att efter vederbörande häradshövdingens och hovrätts hörande bestämma rörande anställande av andre notarie.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anförde följande:

Hovrätten
över Skåne
och Blekinge.

Önskemålet om ett fullständigt avskaffande av sportelsystemet såsom avlöningsform för rikets underdomare torde vara allmänt omfattat. Med hänsyn därtill finge det 1921 avgivna förslaget anses erkännansvärt såsom innebärande ett försök att i viss mån avlägsna eller åtminstone modifiera de sportelsystemet vidlådande olägenheterna. Emellertid kunde det ifrågasättas, huruvida icke förslaget, i stället för att föra frågan om sportelsystemets fullständiga avskaffande framåt, fastmera motverkade en fullt tillfredsställande lösning av nämnda fråga, nämligen därigenom att den ändring till det bättre, som förslaget åsyftade, lätt kunde komma att framstå såsom innefattande det enda, som överhuvud taget vore möjligt att åstadkomma till ändamålets vinnande. Hovrätten hölle före, att det måste anses väcka mindre betänkligheter att tills vidare behålla det nuvarande sportelsystemet än att genomföra en reform, som lämnade nämnda system, ehuru mildrat, väsentligen orubbat. Det vore nämligen att märka, huruledes, oavsett att rådhusrätternas befattningshavare lämnades oberörda av förslaget, den ifrågasatta reformen angående expeditionernas förvandling till stämpelavgift och tillerkännande av gottgörelse åt häradshövdingarna med viss procent å stämpelavgiften skulle omfatta endast å häradsrättens vägnar utfärdade expeditioner. Men även om reformen genomfördes jämväl beträffande expeditioner, som utfärdades å domarämbetets vägnar, kvarstode den anmärkningen, att häradshövdingarna fortfarande, ehuru icke så omedelbart som tillföre, hämtade en avsevärd del av sina inkomster ur de medel, som till betalning för utfärdade expeditioner inflöte från den rättssökande allmänheten. Det borde ock erinras om att den ifrågavarande principens tillämpning till sina verkningar vore beroende av de växlingar i beloppet av den till statsverket utgående stämpelavgiften, som tid efter annan kunde förekomma. Ett dylikt samband mellan domares avlöningsförmåner och de ur helt andra synpunkter på kallade växlingarna i stämpelavgiftens belopp syntes böra undvikas. Hovrätten funne därför icke de föreslagna åtgärderna i fråga om sportelsystemets upphävande tillfyllestgörande eller ens ändamålsenliga. Önskemålet om sportlernas fullständiga avskaffande kvarstode alltjämt ouppfyllt, men detta önskemål kunde näppeligen till fullo realiseras annat än i samband med förestående omgestaltning av rättegångsväsendet.

Statskontoret.

Statskontoret anförde i sitt utlåtande över 1921 års betänkande följande:

Ehuru den föreslagna överflyttningen å statsverket av kostnaderna för domsagornas förvaltning skulle medföra en ökning av statsverkets utgifter och antagligen en större ökning än som beräknats, utgjorde detta icke ett tillräckligt bärande skäl för att inom en omfattande och viktig gren av statens verksamhet bibehålla ett entreprenadsystem för förvaltningskostnadernas bestridande, som eljest allmänt vore avskaffat, och statskontoret ville därför ej heller å nämnda grund motsätta sig förslaget.

Enligt detta skulle visserligen ej önskemålet om ett fullständigt avskaffande av sportlerna såsom avlöningsform för lantdomarna vinnas, men då det finge anses svårt att på ett lämpligt sätt utmäta en fast avlöning med hänsyn till den domsagorna emellan mycket växlande och även tidvis fluktuerande arbetsbördan, syntes förslaget angående sportlernas bibehållande i viss omfattning såsom fyllnad till den fasta avlöningen kunna godtagas. Enligt de i betänkandet intagna beräkningarna skulle den sammanlagda inkomsten för ett par domsagor komma att uppgå till belopp, som kunde synas väl höga, vadan det kunde ifrågasättas, om ej den häradshövdingen tillkommande procenten å stämpelavgifterna borde, då nämnda avgifter för året överstege vissa belopp, underkastas någon sänkning, men med hänsyn dels till de svårigheter, som en dylik anordning skulle vålla vid vikariat och ombyte av tjänstinnehavare, och dels till befattningarnas vikt och den dem påvilande arbetsbördan, ansåge statskontoret sig ej böra väcka förslag om dylik reducering av sportelinkomsten.

Beträffande häradshövdingarnas fasta avlöning, som föreslagits till samma belopp för alla häradshövdingar med undantag allenast för vissa domsagor i Norrland, funne statskontoret några bärande skäl icke förebrogta för frångående av de vid nyligen genomförda lönerogleringar för kommunikationsverken samt statsdepartementen och vissa centrala ämbetsverk tillämpade principerna angående olika avlöningar inom olika med hänsyn till de allmänna levnadskostnadernas storlek bestämda ortsgupper, vadan enligt statskontorets åsikt häradshövdingarnas fasta lön borde bestämmas olika för olika ortsgupper enligt den gruppering, som tillämpats vid nyssnämnda lönerogleringar. Lönerna inom respektive sju ortsgupper A—G kunde lämpligen sättas till följande belopp, nämligen 9 048, 9 288, 9 528, 9 768, 10 008, 10 248 och 10 488 kronor. Likaså ansåge statskontoret, att den föreslagna bestämmelsen om visst lönetillskott å 492 kronor för häradshövdingarna i vissa norrländska domsagor borde till vinnande av överensstämmelse med de vid ovanberörda lönerogleringar tillämpade reglerna, utbytas mot en föreskrift om kallortstillägg till befattningshavare, placerade å sådan ort inom de norra delarna av landet, där vistelsen på grund av klimatiska och fysiologiska förhållanden kunde fränsett ökade levnadskostnader anses medföra avsevärda olägenheter. Dylikt kallortstillägg för häradshövding kunde lämpligen sättas till 480 kronor.

Med den föreslagna förhöjningen i häradshövdingarnas fasta avlöning syntes näppeligen föreligga anledning att bibehålla nuvarande bestämmelse angående beräkning av dyrtidstillägg för häradshövding å ett särskilt antaget inkomstbelopp, 11 500 kronor.

Beträffande tjänstledighetsavdrag för häradshövding borde dylikt avdrag ej fastställas till visst årligt belopp utan, i konsekvens med avlöningsreglementena för kommunikationsverken, till visst belopp för dag, lämpligen 8 kronor 30 öre.

Mot en höjning av häradshövdingens pensionsunderlag till samma belopp, som senast fastställdes för revisionssekreterare och hovrättsråd eller 6 996 kronor, vore intet att erinra.

Gent emot ett uttalande i betänkandet, att häradshövding borde äga tillgodonjuta stadgad procent av stämpelavgiften för sådana behörigen utfärdade expeditioner, som icke utlösts och för vilka häradshövdingen därför hos generalpoststyrelsen ägde erhålla andra stämplat i utbyte, anmärktes att, då statsverket i dylika fall ej erhållit någon stämpelavgift, häradshövdingen icke borde vara berättigad till någon provision för sådana expeditioner.

Då den häradshövdingarna tillkommande procenten å stämpelavgifter utgjorde en häradshövdingarnas avlöningsförmån, borde densamma utgå från ett riksstatens utgiftsanslag, vadan generalpoststyrelsen vid inlevereringen till statskontoret av stämpelmedlen borde uppgiva de belopp, som respektive

häradshövdingar tillgodofört sig i sina redovisningar, vilka belopp sedan borde från utgiftsanslaget gottskrivas inkomstiteln.

Vidkommande anställandet av statsavlönade andre notarier i domsagorna förutsattes, att dylika befattningar inrättades endast i den mån sådant efter noggrann prövning befundes av ett verkligt behov påkallat.

Vad beträffade den ställning i lönehänseende, som de icke rättsbildade biträdena i domsagorna skulle intaga, syntes det, som om de i betänkandet angivna villkoren för ett biträdes placering i andra lönegraden, nämligen att tre eller flera biträden funnes anställda i vederbörande domsaga, vore väl snävt tilltagna, i det säkerligen även i domsagor, där endast ett eller två biträden vore anställda, göromålen kunde vara av den beskaffenhet, att i fråga om ett biträde tilldelandet av en lönegrad högre än den lägsta finge anses påkallad. Därest de fasta biträdena sålunda i allmänhet i större omfattning än i betänkandet förutsattes placerades i andra lönegraden, syntes beträffande de största domsagorna kunna ifrågasättas, som där med avseende å det synnerligen maktpåliggande arbete, som där måste anförtros åt vissa av dessa biträden, samt vid jämförelse med biträdenas ställning och göromål inom statsförvaltningen i övrigt ett biträde borde vinna placering i tredje lönegraden. Häradshövdingarnas beslut rörande tillsättning eller entledigande av skrivbiträde borde få överklagas i hovrätten.

Till bestridande av kostnaderna för tillfällig skrivhjälp ansåge statskontoret förskott icke böra, såsom i betänkandet föreslagits, tillhandahållas häradshövdingarna, utan medel till gäldande av dylika kostnader borde lämpligen i vanlig ordning rekvireras från länsstyrelsen.

Vad slutligen beträffade förslaget angående rätt för häradshövding att vid tingssammanträde, då rättsbildat biträde ej funnes att tillgå, på statens bekostnad anlita annan protokollsförare, kunde nämnda förslag icke biträdas av statskontoret, som ansåge erforderlig protokollsföring i dylika fall kunna ombesörjas av häradshövdingen själv.

Processkommissionen.

Processkommissionen yttrade i sitt utlåtande, att det 1921 avgivna förslaget toge ett betydande steg i riktning mot sportelsystemets avskaffande, vadan kommissionen, som ansett sig böra inskränka sitt yttrande till frågans principiella innebörd, i sådant hänseende icke hade någon erinran att framställa mot förslaget.

Beträffande det i 1921 års betänkande alternativt framlagda förslaget angående beredande av ålderdomsunderstöd och sjukhjälp åt skrivbiträden i domsagorna hava i de avgivna yttrandena ej framställts några anmärkningar.

Grannländerna.

Som det synes vara av intresse att erfaras, i vad mån underdomarna i våra grannländer avlönas med sportler, må här meddelas, att underdomarna i Finland uppbära sportler i form av expeditiöslösen i ungefärlig överensstämmelse med vad som gäller i vårt land, varemot i Danmark och Norge sportler icke utgå till underdomare i vidare mån, än att underdomare i Danmark äga uppbära ersättning för utfärdande av avskrifter av handlingar, som ingivas till domstolen i ett exemplar, vilken ersättning emellertid vid vissa domstolar kan uppgå till ganska avsevärda belopp. I Norge utgår till vederbörande domare för bestridande av förvaltningsutgifter årligt expensanslag, som bestämmes för fem år i sänder. Enahanda ordning är avsedd att tillämpas i Danmark, men tills vidare ersättas där förvaltningsutgifterna efter räkning.

Nytt utlåtande.

Sedan yttrandena över 1921 års förslag inkommit, bemyndigades chefen för justitiedepartementet genom nådigt beslut den 15 juni 1922 att tillkalla

vissa personer för att inom departementet biträda med överarbetning av förslaget.

De nya sakkunniga, vilka med anledning av detta bemyndigande tillkallats, hava vid utarbetandet av det utlåtande, som här nedan framlägges, sökt följa det givna direktivet. Som de emellertid för sin del ansett, att man beträffande en avlösning av sportelsystemet borde gå längre än som skett i 1921 års förslag och att tillika ett nytt förslag till lönereglering för att kunna vinna beaktande borde anslutas till de ledande principerna i de under senare år genomförda löneregleringarna, har även därtill hänsyn tagits.

Vid övervägande av frågan om avskaffande av sportelsystemet såsom avlöningsform för domare torde till en början böra anmärkas, att detsamma icke har någon betydelse annat än beträffande de allmänna underdomstolarna, vadan spörsmålet synes böra avse, huruvida eller i vilken omfattning sportler böra tagas i anspråk för avlöande av de befattningshavare, som bekläda domarämbete vid de allmänna underdomstolarna i riket.

Vad då först angår rådhusrätterna har redan i 1921 års betänkande framhållits dels att ett avskaffande av sportelsystemet vid dessa domstolar innebure ett särskilt invecklat problem med hänsyn därtill, att städerna själva bekostade sin jurisdiktion och att en reform av avlöningssystemet förutsatte en ändring av nuvarande, av Kungl. Maj:t för rådhusrätterna fastställda arbetsordningar och lönestater, för vilkas rubbande krävdes städernas eget medgivande, och dels att den väntade rättegångsreformen finge antagas skola medföra en omgestaltning av underdomstolarna, som komme att beröra rådhusrätterna på ett särskilt genomgripande sätt. Därmed torde hava framlagts tillräckliga skäl för ett avstyrkande av en förändring för närvarande i det vid rådhusrätterna gällande sportelsystemet.

Rådhus-
rätterna.

Beträffande däremot häradsrätterna föreligga flera skäl för vidtagande av en förändring av det vid dessa domstolar f. n. tillämpade avlöningssystemet. På grund av förvaltningskostnadernas stegring bereder den vid 1874 års löne-reglering för häradshövdingarna bestämda kontanta avlöningen med tillägg av de i form av expeditionslösen utgående sportlerna, trots den provisoriska höjningen av vissa lösensatser, icke i allmänhet domsagornas innehavare en tillräcklig inkomst, vadan i flertalet domsagor en lönefyllnad blivit erforderlig. En dylik lönefyllnad utgår, såsom ovan nämnts, f. n. till de flesta härads-hövdingarna. Systemet med partiell löneförbättring har emellertid visat sig mindre tillfredsställande. I 1921 års betänkande har såsom skäl mot en fortsatt tillämpning av sagda system anförts, att lönefyllnadernas belopp beräknades utslutande efter nettobehållningen i de särskilda domsagorna utan hänsyn till arbetsbördan, vilken ingalunda alltid stode i relation till netto-behållningen, och att det säkerligen skulle möta så gott som oöverstigliga svårigheter att för bestämmandet av löneförbättringen i de särskilda domsagorna finna en metod, vilken under behörigt hänsynstagande till såväl netto-behållningen som arbetsbördan komme att leda till ett rättvist avvägande av den behållna totalinkomsten i domsagorna. Denna uppfattning torde vara riktig, och man synes därför hänvisad till att genom en mera genomgripande reform av avlöningssystemet söka skapa en anordning, enligt vilken härads-hövdingarna erhålla en tillräcklig inkomst och göras oberoende av växlingarna i förvaltningsutgifterna samt tillika avlöningen i de särskilda domsagorna avpassas så, att lämplig ersättning lämnas för den större arbetsbördan i mera arbetstyngda domsagor.

Härads-
rätterna.

Utom det att bristerna i det för häradshövdingarna nu gällande systemet med partiell löneförbättring kräva en förändring i avlöningssystemet, talar jämväl en annan omständighet härför, nämligen önskvärheten av att en tryggare och ekonomiskt fördelaktigare ställning beredes de i domsagorna

anställda icke rättsbildade biträdena. Med rätta har framhållits, att billigheten fordrar, att nämnda biträden, vilka utföra ett för staten nödvändigt arbete och därutinnan intaga en ställning, analog med statsanställda kvinnliga biträden hos andra myndigheter, i fråga om avlöning och andra förmåner jämföras med sistnämnda biträden. Av 1920 års sakkunniga har anförts, att av häradshövdingarna lämnade uppgifter rörande hos dem anställda icke rättsbildade biträdens avlöningsförmåner visa, att dessa väsentligen understigit den avlöning, som utgått till statsanställda kvinnliga biträden, varjämte erinrats, huruledes de i domsagorna anställda icke rättsbildade biträdena, vilka ytterst sällan kunnat göra några besparingar å inkomsterna av sitt arbete, riskera att på ålderdomen och vid sjukdom bliva ställda utan medel till sitt uppehälle. Tillika har anmärkts, att det ej torde låta sig göra att på ett tillfredsställande sätt ordna ifrågavarande biträdens ställning genom bestämmande av löneförmåner och tjänstgöringstid i överensstämmelse med vad för de statsanställda biträdena gäller, så länge de förra avlönas av häradshövdingarna. Då i vissa från häradshövdinghall avgivna yttranden mot nämnda uppfattning gjorts gällande, att åt omförmälda biträden i domsagorna borde kunna fastställas arvoden, motsvarande statsanställda biträdens löner, vilka arvoden skulle utanordnas av länsstyrelserna mot avdrag å vederbörande häradshövdingar tillkommande avlöningsmedel, torde böra erinras, att i en del av de större domsagorna den häradshövdingen av statsmedel tillkommande avlöningen ej skulle förslå till bestridande av dessa biträdens löner. I andra yttranden framkomna förslag angående fastställande åt biträdena av arvoden, som skulle gäldas till viss del av häradshövdingen och till återstående del av staten, eller angående inrättande av en pensionskassa för ifrågavarande biträden med bidrag bland annat av häradshövdingarna, torde kunna bemötas därmed, att häradshövdingarna, så länge nuvarande lönerreglering gäller, icke mot sitt bestridande torde kunna åläggas att utgiva av statliga myndigheter fastställda belopp till biträdenas avlöning eller pensionering. Vad beträffar det i ett yttrande framkomna förslaget rörande beviljande av arbetspremier av allmänna medel efter vissa års tjänstgöring, må anmärkas att, då det torde vara vanligt, att häradshövdingarna bevilja mera fast tjänstgörande biträden påökning i avlöningen efter några års tjänstgöring, det kan befaras, att ett införande av arbetspremier från statsverket skulle hava till följd, att sådan förhöjning i avlöningen från vederbörande häradshövdingars sida utebleve. Av det anförda torde framgå, att frågan om ordnande av de i domsagorna anställda icke rättsbildade biträdenas avlöningsförhållanden ej kan lösas på ett tillfredsställande sätt annat än genom beredande av statsanställning åt dem, något som i sin ordning nödvändiggör en ändring i nu gällande system för häradshövdingarnas avlöning.

Då emellertid från åtskilliga håll anmärkts, att även om skäl förefunnes, som i och för sig talade för införande av ett nytt avlöningssystem för domsagornas befattningshavare, ett övergivande av det av ålder bestående systemet i allt fall ej borde ske förrän i sammanhang med den väntade rättegångsreformen, vilken finge antagas komma att medföra viktiga förändringar i avseende å domstollsorganisationen, bör jämväl tagas i övervägande, huruvida hänsynen till den förestående processreformen bör hindra en övergång till ett nytt avlöningssystem i domsagorna.

Att invändningar av nyssnämnda slag kunna framställas ligger i sakens natur, och det måste självfallet väcka betänkligheter att, då en rättegångsreform är förestående, ifrågasätta en väsentlig förändring av det sedan gammalt vid häradsrätterna gällande avlöningssystemet. Det synes ock vara givet, att man, därest en reform av rättegångsväsendet kunde väntas genomförd inom den närmaste tiden, hellre borde under några få år bibehålla det nuvarande av-

löningsystemet med dess brister än genomföra ett nytt system av mycket kort varaktighet. Som emellertid kan antagas, att en avsevärd tidrymd hinner förflyta, innan den planlagda rättegångsreformen kommer till stånd, torde, såsom Svea hovrätt i sitt utlåtande anmärkt, densamma icke utgöra tillräcklig anledning att uppskjuta en eljest såsom angelägen ansedd ändring i det nuvarande avlöningsystemet. Det kan tillika erinras, att processkommissionen för sin del ej haft något att invända mot att en dylik ändring nu genomföres.

Då goda skäl få anses tala för att en omgestaltning av häradshövdingarnas avlöningsförhållanden utan uppskov företages, gäller det att undersöka, huruvida en sådan omgestaltning bör ske i enlighet med de grunder, som framlagts i 1921 års betänkande eller efter andra riktlinjer.

Det alternativ, som i sistberörda avseende förordats i vissa av de avgivna yttrandena, går ut på ett fullständigt avskaffande av sportlerna samt fastställande för häradshövdingarna av allenast kontant, av statsmedel utgående avlöning, bestämd, efter uppdelning av domsagorna med hänsyn till arbetsbördan i särskilda klasser, till olika belopp för varje sådan klass. I 1921 års betänkande har emellertid framhållits, att det skulle vara förenat med en betydande svårighet att på ett rättvist sätt bestämma lönerna i de särskilda domsagorna i förhållande till den i hög grad skiftande arbetsbördan. Denna svårighet har vitsordats bland annat i de av Svea hovrätt och statskontoret avgivna yttrandena. Gent emot uttalandena om att arbetsbördan i domsagorna borde kunna bedömas med ledning av föreliggande statistiska uppgifter angående vid häradsrätterna handlagda mål och ärenden, må anmärkas, att med hänsyn till den väsentligt olika grad av arbete för domaren ett mål eller ärende kan kräva i jämförelse med ett annat, uppgifterna angående antalet handlagda mål och ärenden, ej ens om de kompletteras med upplysningar rörande tvisteföremål eller rörande det antal rättegångstillfällen målen handlagts eller vittnesförhör i dem hållits, erbjuda en fullt säker grund för bedömandet av arbetsbördan i domsagorna. Det kan i detta sammanhang erinras, hurusom ett för ett tiotal år sedan gjort försök att med stöd av statistiska uppgifter uppskatta arbetsbördan i de särskilda domsagorna slagit mindre väl ut. Då nämligen 1912 ett betänkande angående åtgärder till förbättrande av de hos häradshövdingarna anställda rättsbildade biträdenas avlöningsförhållanden avgivits av inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga samt dessa medelst vissa relationstal sökt angiva den större eller mindre grad av besvärlighet olika slag vid häradsrätterna förekommande mål och ärenden erbjöde vid handläggningen, gjordes i det underdåniga yttrande, som avgavs över betänkandet av föreningen Sveriges häradshövdingar, det uttalandet, att nämnda relationstal vore i många hänseenden oriktiga, varjämte anmärktes, att medeltalet mål och ärenden på många håll i ej ringa mån växlade från år till år. Därjämte bör påpekas, att statistiska uppgifter från domsagorna saknas beträffande antalet och beskaffenheten av de ärenden, som domhavanden har att ensam handlägga och av vilka vissa, särskilt utfärdande av gravationsbevis, kunna medföra ett högst avsevärt tillskott till det arbete, de vid häradsrätten förekommande målen och ärendena kräva. Redan 1874 års lönereglering erbjuder ett bevis för att det ej lyckats att med stöd av statistiskt material på ett tillförlitligt sätt för någon längre tid värdesätta arbetsbördan i domsagorna. Tjänstgöringspenningarnas belopp i de särskilda domsagorna fastställdes då allt efter »åmbetsförvaltningens besvärlighet och göromålens mängd». Men många domsagor, där tjänstgöringspenningarna sattes till mycket måttliga belopp, hava länge hört till de besvärligaste, under det andra, där tjänstgöringspenningarna tilltogos rundligare, sedan lång tid visat sig mera lätt-skötta.

Det anförda ger stöd för den uppfattningen, att det icke låter sig göra att med ledning av en å förefintligt statistiskt material grundad uppskattning av arbetsbördan i de olika domsagorna på ett rättvist sätt utmäta kontanta lönebelopp åt häradshövdingarna. Då i de avgivna yttrandena ej heller eljest lämnats anvisning å någon tillförlitlig norm för fastställande av göromålen omfattning i de särskilda domsagorna, synes det ej böra ifrågasättas att, så länge domsagorna till omfång och göromål äro varandra så olika som för närvarande är fallet, avlöna häradshövdingarna enbart med av statsmedel utgående fasta löner.

Det 1921 framlagda förslaget åsyftade en sådan anordning av häradshövdingarnas avlöningsförhållanden, att till häradshövdingarna skulle utgå dels kontant lön med ett och samma belopp, 10 008 kronor, utom i vissa domsagor, där på grund av det nordliga läget en förhöjning till 10 500 kronor ansetts påkallad, dels till visst procenttal bestämd andel i avgifterna för häradsrättens expeditioner och dels, liksom hittills, lösen för protokoll över extra förrättningar och för expeditioner, utfärdade å domarämbetets vägnar, samt att häradshövdingarna skulle befrias från utgifterna för domsagoförvaltningen. Förslaget innebar sålunda ej ett avskaffande av sportelsystemet i dess helhet utan endast en modifikation av detsamma. I jämförelse med det för närvarande tillämpade avlöningssystemet skulle emellertid förslaget för häradshövdingarna medföra, förutom den förmånen att de bleve befriade från risken av en nedsättning i sina inkomster genom inträffad stegring i förvaltningskostnaderna, de fördelarna, att häradshövdingarna erhöle sin huvudsakliga avlöning i form av fast lön och att den inkomst, de därutöver fingé uppbära, komme att stå i relation till arbetsbördan i de särskilda domsagorna. Vid en jämförelse med ett avlöningssystem med enbart fast avlöning, bestämd på grundvalen av föreliggande statistiska siffror angående handlagda mål och ärenden, erbjöd 1921 års förslag särskilt de företräden, att storleken av en häradshövdingens inkomst genom andel i avgifter för häradsrättens expeditioner ej skulle vara beroende uteslutande av målen och ärendenas antal utan även av protokollens omfång, som åtminstone beträffande själva målen i allmänhet torde utgöra en mätare å dessas större eller mindre besvärlighet, samt att inkomsterna i varje särskild domsaga komme att år från år anpassa sig efter växlingarna i göromålen omfattning och ej hänföra sig till förhållandena under en tilländalupen period.

Även om det finge anses såsom ett önskemål, att häradshövdingarna i likhet med flertalet andra statstjänstemän bleve avlönade allenast med fast lön, synes med hänsyn till det ovan sagda ett avlöningssystem, upptagande dels viss lön och dels ett efter arbetsbördan i de särskilda domsagorna avpassat tillägg till lönen i form av andel av de från den rättssökande allmänheten inflytande avgifterna, kunna godtagas såsom en lämplig övergångsform till ett å enbart fast lön byggt avlöningssystem, som kan väntas genomfört i sammanhang med en omorganisation av underdomstolarna.

Avlöningsreglemente.

Det förslag till löneroglering, som för närvarande synes böra förordas, torde — såsom nyss berörts — böra anslutas till de avlöningsprinciper, som kommit till uttryck i de under de senaste åren utfärdade avlöningsreglementena för befattningshavare i statens tjänst. Därvid skulle kunna ifrågasättas, att avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen (sv. förf.-saml. nr 451) bleve gällande jämväl för häradshövdingarna. Men med hänsyn till de avvikelser i skilda hänseenden från de i nämnda avlöningsreglemente innefattade stadganden, som skulle påkallas beträffande häradshövdingarna, torde det vara lämpligare, att för dem ett särskilt avlöningsreglemente bleve gällande, vilket dock torde kunna nära ansluta sig till 1921 års reglemente. Vid ut-

arbetandet av ett förslag i sådant hänseende hava särskilt de synpunkter, som här nedan framhållas, varit bestämmande.

På sätt förut nämnts, har statskontoret uttalat sig för en tillämpning i fråga om häradshövdingarnas löner av principen angående olika avlöning inom olika med hänsyn till de allmänna levnadskostnadernas storlek bestämda ortsgupper. Goda skäl tala uppenbarligen för att grundsatsen om en variation i avlöningsbeloppen efter de olika levnadskostnaderna å de orter, där vederbörande befattningshavare äro bosatta, tillämpas jämväl beträffande häradshövdingarna. Emellertid bör vid fastställande av häradshövdingarnas kontanta avlöning ej blott den vid senaste lönerreglering för befattningshavare vid statsdepartement iakttagna regeln om olika löner inom olika ortsgupper vinna tillämpning utan därjämte torde den vid nyssnämnda lönerreglering följda grundsatsen om befattningshavares uppflyttning i högre löneklass efter viss tjänstetid böra iakttagas. Häradshövdingarnas löner synas därvid lämpligen kunna sättas till belopp, motsvarande dem, som äro bestämda för nittonde lönegraden i den för manliga befattningshavare vid statsdepartement antagna löneplanen. För häradshövding skulle sålunda utgå lön i första löneklassen med 8 580 kronor inom billigaste ortsgruppen samt, efter 240 kronors tillägg för varje ny grupp, 10 020 kronor inom dyraste ortsgruppen, i andra löneklassen med 9 060 kronor inom billigaste ortsgruppen och efter dylik successiv höjning 10 500 kronor inom dyraste ortsgruppen, i tredje löneklassen med 9 540 kronor inom billigaste ortsgruppen och efter liknande höjning 10 980 kronor inom dyraste ortsgruppen samt slutligen i fjärde löneklassen med 10 020 kronor inom billigaste och efter enahanda stegring 11 460 kronor inom dyraste ortsgrupp. I likhet med vad som gäller enligt avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement bör tjänstetiden för häradshövding i varje löneklass utgöra tre år, varjämte de allmänna villkor för uppflyttning i högre löneklass, som omförmälas i 10 § 3 och 4 momenten i sagda reglemente, sådan paragrafen lyder enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (sv. förf.-saml. nr 367), böra komma till tillämpning med den avvikelse från punkten c) i mom. 3, att uppflyttning av häradshövding i högre löneklass ej må ifrågakomma, efter det han uppnått en levnadsålder av 67 år, motsvarande den ålder, vid vilken enligt gällande bestämmelser häradshövding, som uppnått föreskrivet antal tjänsteår, äger rätt att avgå med åtnjutande av hel pension.

För bestämmande av häradshövdingens begynnelselöne och för uppflyttning till högre löneklass synes föregående verksamhet böra räknas häradshövding till godo i huvudsaklig överensstämmelse med vad som är stadgat i 11 och 12 §§ i avlöningsreglementet för statsdepartement, såsom nämnda paragrafer lyda enligt kungörelsen den 15 juni 1922.

Sålunda bör vid befördran från icke-ordinarie befattning till ordinarie häradshövdingtjänst den, vilken då innehar sådan anställning i statens tjänst, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot eller vara jämförbar med eller högre än häradshövdingtjänsten, äga tillgodoräkna sig den tid utöver tre år, varunder han i en följd innehaft dylik anställning. Därjämte bör Kungl. Maj:t äga att, efter prövning i varje särskilt fall, helt eller delvis tillgodoräkna häradshövding tid, som utom statens tjänst ägnats åt sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, vilket i avseende å sin art och omfattning finnes ur det allmänna synpunkt svara mot eller vara jämförbart med eller av högre värde än det häradshövdingtjänsten tillhörande arbetet. I fråga om föregående anställning i statens tjänst synes böra inrymmas befogenhet för Kungl. Maj:t att, efter prövning i varje särskilt fall, bestämma, huruvida eller i vad mån jämväl anställning, som icke varit sammanhängande, må komma i betraktande vid tjänsteårsberäkning för häradshövding. Det händer nämligen ofta även beträffande äldre domsagoaspiranter, att deras förordnanden att

Ortsgrupp-
ring och
tjänsteålder.

uppehålla häradshövdingtjänst icke avlösa varandra i omedelbar följd. Likaså torde vid tillfällen, då dylika förordnanden växla med förordnanden att bestrida assessorstjänst i hovrätt eller revisionssekreterarbefattning, esomoftast inträffa, att någon kortare tid förflyter, innan vederbörande hinner börja den nya tjänstgöringen. Det bör särskilt erinras, att vid utbyte av ett något längre förordnande i en mera besvärlig domsaga mot annat förordnande i regel från det förra förordnandet återstå en del göromål, som ej medhunnits före dess utgång och som måste avslutas, innan det nya förordnandet kan tillträdas. Det vore obilligt, om dylika avbrott i förordnandenas följd, varunder vederbörande faktiskt varit i tjänstgöring, skulle lända honom till men vid tjänstårsberäkning, och detsamma torde kunna sägas i fråga om sådana kortare avbrott i besvärligare förordnanden, som funnits påkallade för beredande av behörlig arbetsvila. Vidare synes extra ordinarie befattningshavare, som befordras till häradshövding, böra efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall få räkna sig till godo tid, varunder han eljest i statens tjänst utfört arbete, som i avseende å art och omfattning finnes svara mot eller vara jämförbart med eller av högre värde än det han har att utföra i häradshövdingtjänsten. Såsom exempel på dylikt arbete må nämnas mera krävande lagstiftningsarbete, vari extra ordinarie befattningshavare varit kallade att deltaga.

Beträffande ordinarie tjänstemans befordran till häradshövdingtjänst böra, för bestämmande av hans begynnelselön och uppflyttning i högre löneklass, tillämpas de för befattningshavare vid statsdepartement gällande bestämmelserna rörande tillgodoräknande *dels* av den tid utöver tre år, under vilken han såsom ordinarie tjänsteman under de närmaste nio åren före befordringen på förordnande eller å extra stat uppehållit befattning, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot eller vara jämförbar med eller högre än häradshövdingbefattningen, *dels ock* efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall tid, varunder vederbörande eljest i statens tjänst utfört arbete, som i avseende å art och omfattning finnes svara mot eller vara jämförbart med eller av högre värde än det, han har att utföra i häradshövdingtjänsten. Dock torde från den i förstnämnda avseende i andra avlöningsreglementen antagna regeln, att förordnande eller tjänstgöring av kortare varaktighet än sex månader i ett sammanhang ej får tillgodoräknas vederbörande, böra stadgas den avvikelser, att jämväl förordnande eller tjänstgöring av kortare varaktighet, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, må kunna komma i betraktande för häradshövding, vilken avvikelse betingas av enahanda förhållanden, som här ovan anförts i fråga om tillgodoräknande för den, som från icke-ordinarie befattning befordras till häradshövding, av tjänstgöring, vilken ej varit sammanhängande. Tjänsteman, som efter egen ansöknings förflyttas till häradshövdingtjänst från tjänst inom motsvarande eller högre lönegrad — t. ex. vid övergång från hovrättsråds- eller revisionssekreterartjänst till häradshövdingbefattning — bör åtnjuta lön enligt den för häradshövding gällande löneklass, som motsvarar den löneklass han förut tillhörde eller, om den förflyttades förutvarande löneklass skulle vara högre än den högsta för häradshövding gällande löneklassen, enligt sistnämnda löneklass. Om ordinarie tjänsteman inom lönegrad, som är lägre än den, vilken motsvarar den för häradshövding föreslagna, vinner befordran till häradshövdingtjänst — något som torde förekomma mera sällan — erhåller den befordrade genom andelen i stämpelavgifter en förbättring i sina förutvarande avlöningsförmåner, vadan några bestämmelser, motsvarande dem i 12 § 1 mom. av avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement, icke synas erfordras med avseende å ordinarie tjänstemans befordran till häradshövdingtjänst.

Bestämmandet av den löneklass, häradshövding enligt ovan angivna regler samt Kungl. Maj:ts för särskilda fall meddelade beslut skall tillhöra, synes i anslutning till stadgandena i kungörelsen den 2 december 1921 (nr 685) böra tillkomma vederbörande hovrätt, som, därest tvekan skulle uppstå rörande rätta tillämpningen av stadgandena i ämnet, bör inhämta utlåtande från statskontoret.

Redan för närvarande gäller, att den, som utnämnes till häradshövding, är pliktig att i sammanhang med en allmän omorganisation av underrätterna övergå till annan jämställd eller högre tjänst vid sådan domstol, och i överensstämmelse därmed bör vid en blivande lönereglering för häradshövdingarna stadgas dylik skyldighet, med rätt för den, som sålunda förflyttas till annan tjänst, att komma i åtnjutande av lön, lägst motsvarande avlöningen enligt den löneklass han vid förflyttningen tillhörde.

För vinnande av större överensstämmelse med löneregleringen för befattningshavare vid statsdepartement torde det föreslagna lönetillägget för vissa häradshövdingar i Norrland böra utbytas mot sådana kallortstillägg, som tillerkänts tjänstemän, bosatta å en del orter inom de nordliga delarna av riket. Visserligen äro de fastställda kallortstilläggen mycket måttliga inom de lägre kallortsklasser, till vilka flertalet å kallort bosatta häradshövdingar torde komma att hänföras, men som ifrågavarande häradshövdingar genom domsagornas gruppering i ortsklasser i allmänhet komma i åtnjutande av högre lön än som motsvarar genomsnittslönen, bör det ej vålla några betänkligheter att även i förevarande avseende tillämpa en princip, som i fråga om en mångfald andra civila befattningshavares avlöningsförhållanden vunnit statsmakernas godkännande.

Jämväl en del andra i avlöningsreglementet för statsdepartement meddelade bestämmelser synas böra vinna tillämpning beträffande häradshövdingarna. Sålunda torde böra stadgas förbud att med häradshövdingbefattning förena annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat ävensom föreskrift, att med häradshövdingbefattning ej får förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstbefattning av vad slag det vara må, så framt ej Kungl. Maj:t efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstbefattning ej kan anses inverka hinderligt för utövande av häradshövdingtjänsten, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas.

Beträffande kostnader, som kunna drabba häradshövding vid flyttning från förutvarande stationeringsort (ort, där domsagans kansli skall vara förlagt) synes böra föreskrivas, att häradshövding, som utan att på egen ansökan hava erhållit transport till annan domsaga fått sig ålagd ändrad stationeringsort eller som till följd av allmän omorganisation av underrätterna nödgats flytta till annan ort, skall äga att av statsmedel uppbära skälig ersättning för flyttningkostnaden ävensom för den ökade utgift, som kan hava uppstått för honom därigenom att han måst vidkännas kostnad för bostad å såväl den gamla som den nya stationeringsorten. Det bör tillkomma Kungl. Maj:t att efter vederbörandes hörande bestämma häradshövdingarnas stationeringsorter. Redan nu äger enligt domsagostadgan Kungl. Maj:t att i fråga om domsaga, beträffande vilken anmälan gjorts om anställande av förste notarie, bestämma plats för domsagans kansli, och såsom villkor för häradshövdingens rätt att komma i åtnjutande av partiell löneförbättring är skyldighet stadgad att hålla kansli å plats, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Häradshövding bör berättigas åtnjuta fri läkarvård, läkemedel m. m. på statens bekostnad vid skada på grund av olycksfall i tjänsten. Vid häradshövdingens

Kallorts-
tillägg.

Förening av
tjänster
m. m.

hövdings dödsfall bör dödsboet äga rätt till begravningshjälp, 500 kronor, av statsmedel.

Ledighet.

Beträffande häradshövdingens rätt till ledighet torde de i domsagostadgan häradstinnan meddelade föreskrifterna trots sin avvikelse från de bestämmelser, som gälla för flertalet andra civila befattningshavare, fortfarande böra vinna tillämpning, dock med vissa modifikationer.

För närvarande äger häradshövding erhålla tjänstledighet för åtnjutande av semester högst en och en halv månad samt för vinnande av lättnad i arbetsbördan och ombesörjande av enskilda angelägenheter sammanlagt likaledes högst en och en halv månad, likväl med den inskränkning att ledighet ej må beviljas å sådan tid, att häradshövdingen därigenom vinner befrielse från mera än högst tre allmänna tingssammanträden om året. Någon inskränkning i semestertiden bör ej ifrågasättas, men densamma bör lämpligen i likhet med vad som ägt rum vid senare lönerogleringar utsättas i dagatal, vadan häradshövding bör berättigas att årligen, när det att, oavsett till vilket göromåls behöriga gång, åtnjuta semester under 45 dagar. Vad beträffar annan nu nämnd ledighet, synes, då semestertiden motsvarar den längsta semester, som enligt avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement tillkommer där avsedd tjänsteman, rätt till ledighet för ombesörjande av enskilda angelägenheter utöver vad som kan inrymmas inom semestertiden ej böra i allmänhet tillerkännas häradshövding. På grund av de särskilda arbetsförhållanden, som gälla vid häradsrätterna, i det att, oavsett till vilket antal förekommande mål och ärenden må uppgå och oavsett deras besvärighet, arbetet måste vara slutfört inom en begränsad tid, böra emellertid häradshövdingarna berättigas att utöver semestern åtnjuta särskild ledighet för vinnande av lättnad i arbetsbördan. Denna ledighet torde i allmänhet böra kunna uppgå till 45 dagar årligen. En ledighet av sådan längd är i regeln nödvändig, för att häradshövdingarna skola medhinna sitt arbete. I en stor mängd domsagor kräves för uppsättande av protokollen från tingssammanträdena jämte därmed sammanhängande expeditjonsarbete en tid, som överstiger den i gällande expeditjonsförordning bestämda expeditionstiden, vadan häradshövdingen är i behov av ledighet redan för att medhinna det ordinarie tingsarbetet och förebygga obehörig arbetsbalans från tingen. Härtill kommer den ökning av arbetsbördan, som föranledes av rannsakingar, syneförrättningar, ägodelningsrättssammanträden och andra extra göromål, varför det i verkligheten förhåller sig så, att ett betydande antal häradshövdingar äro nödsakade att taga även större eller mindre del av semestertiden i anspråk för att undvika stagnation i arbetet. För tillgodoseende av önskemålet, att häradshövdingarna i största möjliga omfattning själva utföra det mera kvalificerade arbetet i domsagorna, bör fortfarande gälla, att tjänstledighet för åtnjutande av semester och för vinnande av lättnad i arbetsbördan ej må beviljas å sådan tid, att häradshövdingen därigenom årligen befrias från mera än högst tre allmänna tingssammanträden.

Utöver den tjänstledighet, som nu nämnts, kan ytterligare ledighet för häradshövding krävas för arbetets vederbörliga bedrivande. Sålunda föreskrives i domsagostadgan *dels* att, därest tillfälligt göromål av vidlyftig eller tidsödande beskaffenhet, såsom rannsaking med häktad person eller syneförrättning, ej utan häradshövdingens oskäligen betungande kan utföras samtidigt med övriga ämbetsåligganden, ledighet må beviljas häradshövdingen antingen från sådant göromål eller ock för dess fullgörande från ämbetet i övrigt, *dels* att Kungl. Maj:t med avseende å arbetsbördan i viss domsaga eller i fråga om häradshövding, som uppnått hög ålder eller vilkens hälsa är vacklande, efter hovrättens hörande äger tills vidare förordna, att den årliga ledighet, som förut omförmäls, må i angiven omfattning utsträckas, *dels* att häradshövding

hövding, när skäl därtill föreligga, må befrias från att å sammanlagt högst halva antalet allmänna tingssammanträden om året i domsagan handlägga mål och ärenden, som avses i 1 § av lagen den 7 maj 1918 om särskilda tings- sammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden, samt från att å andra sammanträden än allmänna tings- sammanträden handlägga sådana mål och ärenden ävensom från att under viss tid, för varje gång ej överstigande 14 dagar, utfärda gravationsbevis å fastigheter, som i ärenden, vilka sålunda skola handläggas av annan än häradshövdingen, blivit föremål för lagfart eller inteckningsåtgärd, *dels ock* att hovrätt i fråga om domsaga, där biträdande domare finnes, äger medgiva häradshövding befrielse från ämbetsgöromål ut- över vad hittills sagts. Slutligen har genom inrättandet i Södra Roslags domsaga av en särskild avdelning för handläggning av inskrivningsärenden, därom föreskrift meddelats i Kungl. Maj:ts brev till Svea hovrätt den 7 juli 1922, lätnad beretts häradshövdingen i denna domsaga med avseende å hans göromål.

Beträffande rätten för häradshövding till befrielse i viss omfattning från handläggning av mål och ärenden, som avses i 1 § av lagen den 7 maj 1918, nämligen småprotokollsärenden och vissa andra ansökningsärenden, vissa lind- rigare brottmål, växelmål och mål angående återgångsfordran på grund av check samt vissa andra mål angående penningfordran må erinras, att föreskriften om häradshövdingens rätt till ledighet från handläggning av dylika mål och ärenden sammanhänger med genomförandet av den i domsagostadgan fastslagna grund- satsen, att i domsagorna anställda rättsbildade biträden böra genom handlägg- ning av enklare mål och ärenden förbereda sig för de göromål av mera kvalificerad art, som äro förenade med förordnande att uppehålla häradshöv- dingtjänst. I berörda hänseende uppställas i domsagostadgan, för att rätts- bildat biträde skall kunna förordnas att förvalta häradshövdingtjänst utan in- skränkning, bland annat den fordran, att biträdet i viss omfattning skall hava handlagt mål och ärenden, som nyss nämnts.

Någon inskränkning i den rätt till ledighet, som i nu omförmälda avseenden för närvarande förefinnes, synes vid en blivande lönereglering för häradshöv- dingarna ej böra ifrågasättas.

Beträffande häradshövdingens rätt till ledighet för ombesörjande av enskilda angelägenheter har ovan anmärkts, att ovillkorlig rätt till särskild ledighet för dylikt ändamål ej synes böra stadgas. Emellertid kan ju stundom behovet av ledighet för enskild angelägenhet grunda sig å sådana förhållanden, att det vore obilligt, om möjlighet till erhållande av ledighet saknades, t. ex. en nära anhörigs svårare sjukdom eller fränfalle. Därför synes häradshövding böra kunna medgivas att för ombesörjande av enskilda angelägenheter erhålla ledighet för kort tid, därest synnerliga skäl därtill föreligga.

Förutom tjänstledighet av de skäl, som hittills omförmäls, kan slutligen ledighet för häradshövding bliva erforderlig på grund av sjukdom eller annat laga förfall eller för fullgörande av offentligt uppdrag.

Frågan, i vad mån häradshövding vid olika slag av ledighet bör vidkännas avdrag å sina avlöningsförmåner, skall senare behandlas.

I 1921 års betänkande föreslogs, att häradshövdingarna skulle äga att jämte den kontanta lönen uppbära dels andel med 15 procent av stämpelavgifterna för häradsrättens expeditioner, sedan nuvarande lösen förvandlats till stämpel, dels ock, liksom hittills, lösen för protokoll över extra förrättningar och för expeditioner, utfärdade å domarämbetets vägnar. I några över betänkandet avgivna yttranden anmärktes såsom en svaghet hos förslaget, att de häradshövdingarna i form av expeditionslösen tillkommande sportlerna sålunda i viss omfattning bibehållits.

Andel i
stämpel-
avgifter
m. m.

I betänkandet framhölls i denna del särskilt, att vidlyftiga syneförrättningar samt åtskilliga av de göromål, som handläggas av domhavanden ensam, exempelvis utfärdande av gravationsbevis, innebure ett särdeles betungande tillskott i en häradshövdingens ämbetsgöromål och att det därför vore påkallat, att häradshövdingen fortfarande finge i form av expeditionslösen åtnjuta gottgörelse för nu avsedda sysslanden.

Såsom skäl för ett avskaffande av lösen jämväl beträffande nu ifrågasattande slags expeditioner och dess ersättande med stämpelavgift kan anföras, att därigenom det önskemål vunnes, att sportler, åtminstone i egentlig mening, såsom avlöningsform för häradshövdingar komme att helt försvinna. Vidare skulle den ifrågasatta reformen i avlöningsväsendet vinna i enhetlighet och enkelhet. Möjlighet skulle erhållas till uppnående av exakt kännedom om den verkliga årliga inkomsten i varje domsaga. Och slutligen — då en dylik anordning givetvis måste, för att ej medföra en oskälig reduktion i de avlöningsförmåner, som böra tillkomma häradshövdingarna, förknippas med en höjning av den i 1921 års betänkande föreslagna andelen i stämpelavgifterna för utgående expeditioner — skulle därigenom beredas en bättre kompensation för arbetsbördan i en del domsagor, där själva tingsarbetet är drygt men de till domarämbetet hörande göromålen äro mindre omfattande.

Vid ett val mellan de två nu angivna ståndpunkterna synes företräde böra skänkas åt det senare alternativet.

Med tillämpningen av detta alternativ torde emellertid böra förenas en höjning av nuvarande avgifter för gravationsbevis och äganderättsbevis. Enligt ett den 22 februari 1921 avgivet utlåtande har av sakkunniga för fortsatt behandling av frågan om en ny jordabalk framlagts förslag till höjande av lösen för gravationsbevis och äganderättsbevis, varjämte till klargörande av huru lösen bör beräknas, då dylika bevis avse flera fastigheter, föreslagits bestämmelser angående vad i förevarande avseende skall anses såsom fastighet. För närvarande utgör på landet lösen för gravationsbevis, omfattande de tio sista åren och, beträffande inteckningar för nyttjanderätt, rätt till avkomst eller annan förmån av fast egendom samt servitut, jämväl tiden från början av år 1876 eller annat år, från vilket fastighetsbok förts, för varje hemman, hemmansdel eller lägenhet t. o. m. tre 2 kronor 25 öre, över tre t. o. m. sex 1 krona 50 öre och över sex 75 öre, dock med 15 kronor såsom maximum. Av jordabalkssakkunniga har föreslagits, att lösen för dylikt bevis skall utgöra, om det avser en fastighet, 4 kronor samt, om det avser flera fastigheter, å vilka lagfart beviljats i ett sammanhang eller som gemensamt intecknats för fordran, därutöver för den andra och tredje fastigheten tre fjärdedelar, för den fjärde t. o. m. den sjätte hälften, för den sjunde t. o. m. den nionde fjärdedelen och för varje ytterligare fastighet åttondelen av den för gravationsbevis rörande *en* fastighet utgående lösen. Med avseende å lösen för gravationsbevis på landet, omfattande de tio sista åren eller del av samma tidrymd — vilken lösen f. n., för varje år beviset omfattar, utgör för varje hemman, hemmansdel eller lägenhet t. o. m. tre 15 öre, över tre t. o. m. sex 10 öre och över sex 5 öre, dock med en krona såsom minimum och 10 kronor såsom maximum — hava jordabalkssakkunniga föreslagit sådan höjning, att lösen skall utgå, om beviset avser en fastighet, med 30 öre för varje år det omfattar samt, om beviset avser flera fastigheter, därutöver med belopp, som beräknas efter samma fallande skala, som ovan angivits i fråga om bevis, omfattande mera än tio år, varjämte såsom minimilösen föreslagits 2 kronor.

Vad beträffar lösen för äganderättsbevis, utgör f. n. på landet lösen för äganderättsbevis angående *en* fastighet, som är införd i fastighetsbok, 1 krona 50 öre, om beviset omfattar endast tiden från bokens uppläggande, och, om det avser jämväl tid dessförinnan, ytterligare 30 öre för varje helt eller på-

börjat år samt lösen för bevis angående *en* fastighet, som icke är införd i fastighetsbok, 1 krona 50 öre, om beviset omfattar en tid av t. o. m. två år, och, om det omfattar längre tid, 30 öre för varje helt eller påbörjat år däröver. Avser äganderättsbevis *flera* fastigheter, å vilka lagfart beviljats i ett sammanhang eller som gemensamt in-tecknats, beräknas för varje hemman, hemmansdel eller lägenhet utöver den första t. o. m. tre hälften, däröver t. o. m. sex femtedelen samt däröver tiondelen av den för äganderättsbevis rörande *en* fastighet utgående lösen. Jordabalkssakkunniga hava föreslagit i fråga om äganderättsbevis angående *en* fastighet höjning av de angivna lösensatserna å 1 krona 50 öre och 30 öre till resp. 2 kronor och 40 öre samt beträffande äganderättsbevis angående flera fastigheter tillägg härtill, utgående för den andra och den tredje fastigheten med tre fjärdedelar, för den fjärde t. o. m. den sjätte med hälften, för den sjunde t. o. m. den nionde med fjärdedelen och för varje ytterligare fastighet med åttiondelen av den för äganderättsbevis rörande *en* fastighet utgående lösen. Därjämte har för det fall, att fastighet under den tid beviset avser genom klyvning, styckning, avsöndring eller annorledes uppdelats, föreslagits ett tillägg av en tiondel av nyssnämnda lösen för varje sålunda nytillkommen fastighet.

Med hänsyn till det ofta särdeles besvärliga arbetet med utfärdande av nu oförmälda slags bevis samt det stora ansvar, som är förenat särskilt med utfärdande av gravationsbevis, är en höjning av expeditonsavgifterna för dessa bevis väl påkallad. En dylik höjning i fråga om gravationsbevis har såväl, på sätt förut omnämnts, förordats i en del över 1921 års förslag avgivna yttranden, bland annat av Svea hovrätt, som ock tidigare vid olika tillfällen påyrkats från många håll. Beträffande storleken av höjningen synes jordabalkssakkunnigas förslag böra följas, dock med den modifikation att ett maximum fastställes beträffande vissa bevis, avseende flera fastigheter, exempelvis sålunda, att avgiften, inberäknat nuvarande stämpelavgift, kommer att högst uppgå till 30 kronor i fråga om gravationsbevis, som omfatta de tio sista åren eller del därav, och 50 kronor för andra gravationsbevis samt 30 kronor för äganderättsbevis, som angå fastigheter, införda i fastighetsbok, och omfatta tiden från bokens uppläggande ävensom för äganderättsbevis, vilka angå fastigheter, ej införda i fastighetsbok, och omfatta högst tio år.

För tillmötesgående av det i en mångfald yttranden framförda önskemålet om beredande av en bättre kompensation för arbetsbördan i mera arbets-tyngda domsagor torde jämväl en annan i sådant avseende förordad åtgärd böra vidtagas, nämligen höjning av avgifterna för domboksexpeditioner. I jämförelse med lagfarts- och in-teckningsärenden samt övriga till de s. k. småprotokollen hörande ansökningsärenden bereda i allmänhet rättegångsmålen, vilka protokollföras i domboken, häradshövdingen ett särskilt makt-påliggande arbete såväl i fråga om själva handläggningen av målen som be-träffande protokollsupsättningen. Några betänkligheter mot en höjning av avgifterna för domboksexpeditioner ur synpunkten av den fördyring av all-mänhetens rättegångsutgifter, som därav skulle föranledas, synas ej böra möta, då protokollsavgifterna faktiskt utgöra endast en ringa bråkdel av de kost-nader, som rättegångarna medföra för parterna, samt de ansökningsärenden, som behandlas i domboken, utgöra ett fåtal.

Vid 1922 års riksdag förelåg fråga om en mera omfattande höjning av stämpelavgifterna för underdomstolarnas protokoll. I proposition nr 224 till nämnda riksdag framlades förslag bland annat till följande höjning av stämpel-avgiften för »protokoll, annat», som utgives till part, nämligen vid under-domstolar på landet och vattendomstolar från 2 kronor till 4 kronor för första arket och från 1 krona 50 öre till 3 kronor för varje följande ark samt vid underdomstolar i stad och övriga till första avdelningen i stämpelförordningen

hörande myndigheter från 1 krona till 3 kronor för första arket, från 1 krona till 2 kronor 50 öre för andra arket och från 1 krona 25 öre till 2 kronor 75 öre för varje följande ark. Till stöd för förslaget anfördes, att med hänsyn till penningvärdets fall, sedan nuvarande stämpelsatser fastställts, stämpelbeloppen även efter den föreslagna höjningen säkerligen icke komme att i verkligheten representera så höga värden, som avsetts vid deras fastställande. Förslaget i förevarande del tillstyrktes av bevillningsutskottet och bifölls i andra kammaren men avslogs i första kammaren. Under riksdagsdebatten motiverade de talare, som yttrade sig mot förslaget, sin ståndpunkt därmed, att en höjning av avgifterna för expeditioner, tillhörande lagfarts- och inteckningsprotokollen, skulle verka betungande för många mindre fastighetsägare, varemot de syntes hava föga att invända mot en höjning av avgifterna för domboksexpeditioner.

Höjningen torde kunna ske med belopp, som föreslogos i ovannämnda proposition, eller så att avgiften för första arket, som f. n. utgör 4 kronor (därav lösen med inberäkning av den provisoriska förhöjningen 2 kronor och stämpelavgift 2 kronor) sättes till 6 kronor samt avgiften för varje följande ark, som nu utgör 2 kronor 50 öre (därav lösen inberäknat den provisoriska förhöjningen 1 krona och stämpelavgift 1 krona 50 öre) sättes till 4 kronor.

En sådan höjning av expeditionsavgifterna skulle inbringa ett avsevärt bidrag till täckande av statsverkets kostnader för den ifrågasatta lönereregleringen. Då emellertid något avsteg ej synes böra ske från den hittills tillämpade grundsatsen, att sammanlagda lösen- och stämpelavgiften för ett åt part utskrivet domboksutdrag vid rådhusrätt skall för varje ark uppgå till samma belopp som för dylikt domboksutdrag från häradsrätt, vilken grundsats jämväl följts i det vid 1922 års riksdag framlagda förslaget, torde även en höjning av avgifterna för nu ifrågavarande slags protokollsutdrag vid rådhusrätt böra vidtagas med belopp, som angivits i 1922 års förslag, varigenom ytterligare en avsevärd inkomst för statsverket skulle vinnas.

I sammanhang med den föreslagna höjningen av avgifter för gravationsbevis och äganderättsbevis på landet skulle kunna ifrågasättas en höjning jämväl av avgifter för dylika bevis i stad. En sådan höjning torde emellertid icke med nödvändighet påkallas. Gravationsbevis vid rådhusrätt betinga nämligen f. n. högre avgifter än gravationsbevis vid häradsrätt, och avgifterna för äganderättsbevis, som f. n. äro desamma i stad och på landet, hava tidigare utgått med högre belopp i stad än på landet. Vidare torde det kunna ifrågasättas, huruvida ett eventuellt tillägg till nuvarande avgifter för gravationsbevis och äganderättsbevis i stad bör i sin helhet redovisas till statsverket eller åtminstone till någon del komma vederbörande expeditionshavande eller, där sportlerna indragits till stadskassan, staden till godo. Berörda fråga torde därför böra lösas självständigt utan sammankoppling med en lönerereglering för domsagornas befattningshavare. Någon ändring av avgifterna för gravationsbevis och äganderättsbevis vid hovrätt, som äro avsevärt högre än nuvarande avgifter för sådana bevis, utfärdade vid häradsrätt, synes icke böra ifrågasättas. Utfärdande av dylika bevis vid hovrätt torde ytterst sällan förekomma.

Utom hittills nämnda höjningar av expeditionsavgifter synes ytterligare en höjning böra ske, nämligen av den nu med 50 öre utgående lösenavgiften för bevis om inregistrering av bouppteckning vid häradsrätt, vilken avgift utan olägenhet torde kunna fördubblas och således ersättas med en stämpelavgift å 1 krona.

Därest jämväl lösen för protokoll över extra förrättningar och för expeditioner, utfärdade å domarämbetets vägnar, ersättes av stämpelavgift och häradshövdingarna sålunda gå miste om berörda löseninkomst, kräver detta,

såsom förut antytts, att den häradshövdingarna tillkommande andelen i stämpelavgifterna för utgående expeditioner sättes något högre än 1920 års sakkunniga föreslagit. Nämda andel synes i regel kunna sättas till 25 procent. Som emellertid en dylik procentsats beträffande några av de största domsagorna skulle komma andelen av stämpelavgifter att stiga till ett måhända allt för högt belopp, torde ifrågavarande andel böra utgå efter fallande procentsats. Andelen synes kunna utgå efter 25 procent å försäljningsbelopp till och med 20 000 kronor, efter 15 procent å den del av försäljningsbelopp, som överstiger 20 000 men ej 30 000 kronor samt efter 5 procent å den del, som överstiger 30 000 kronor, allt för år räknat. Med ledning av tillgängligt statistiskt material för åren 1919—1921 har en beräkning verkställts, till vilka belopp andelen i stämpelavgifter enligt nämnda procentsats komme att uppgå i en var domsaga. Därvid hava lösen- och stämpelavgifterna upptagits enligt nu gällande satser med tillägg av de belopp, som kunde antagas hava ytterligare influtit för domboksexpeditioner, gravationsbevis och äganderättsbevis samt bevis om inregistrering av bouppteckning, därest de här ovan föreslagna förhöjningarna i avgifterna varit genomförda. Som emellertid i åtskilliga av de inkomna yttrandena anmärkts, att expeditionsavgifterna åren 1919—1921 visat ovanligt höga siffror, särskilt på grund av då inträffat uppsving i fastighetsaffärer med därav föranledd ökning av lagfarts- och inteckningsärenden, vilka ärenden lämna de största sportelinkomsterna, har en undersökning gjorts för utrönande av befogenheten av berörda anmärkning. Denna undersökning, vilken omfattat 24 på måfå valda, större och mindre domsagor i olika delar av riket, har visat, att medeltalet lagfarts- och inteckningsärenden i nämnda domsagor för åren 1919—1921 överstigit medeltalet dylika ärenden för åren 1913—1918 med i genomsnitt nära 16 procent. I anledning därav har för beräkningen av häradshövdingarnas inkomst genom andel i stämpelavgifter det för åren 1919—1921 funna medeltalet för varje domsaga nedsatts med 15 procent. De enligt dessa grunder verkställda uträkningarna giva det resultatet, att en enligt här ovan föreslagna procentsatser beräknad andel i stämpelavgifterna för utgående expeditioner skulle komma att uppgå i 32 domsagor till belopp, varierande mellan 1 975 och 3 000 kronor, i 32 domsagor till belopp, varierande mellan 3 001 och 4 000 kronor, i 26 domsagor till belopp, varierande mellan 4 001 och 5 000 kronor, i 24 domsagor till belopp, varierande mellan 5 001 och 6 000 kronor, i 9 domsagor till belopp, varierande mellan 6 001 och 7 000 kronor och i Södertörns domsaga till 7 425 kronor. För Södra Roslags domsaga har sammanlagda årliga stämpeluppbörden beräknats uppgå till 64 000 kronor. Enligt ett i det följande framlagt förslag skulle den ordinarie häradshövdingen tills vidare, så länge särskild inskrivningsdomare finnes anställd i domsagan, få beräkna andel allenast å fyra femtedelar av förenämnda stämpeluppbörd, vadan hans andel skulle komma att uppgå till 7 560 kronor. Beträffande några domsagor saknas fullständiga siffror för ifrågavarande år, vadan beräkningen grundat sig å uppgifter för ett eller två år. För tre domsagor, nämligen Kalix, Mellersta Väreuds samt Aska, Dals och Bobergs är materialet så ofullständigt, att någon exakt beräkning ej kunnat göras, men andelen av stämpelavgifter i nämnda domsagor kommer helt visst att uppgå till ganska måttliga belopp. I fråga om de domsagor, i vilka andelen i stämpelavgifter skulle uppgå till mera avsevärda belopp, är att märka, att dessa domsagor utgöras av sådana, där arbetsbördan är så betydande, att det måste anses särskilt påkallat att genom beredande av en god inkomst möjliggöra deras besättande med särskilt kvalificerade krafter. En jämförelse mellan å ena sidan de behållna inkomster, häradshövdingarna i de särskilda domsagorna åtnjutit under åren 1920 och 1921 i lön, tjänstgöringspenningar jämte eventuellt förvaltningskostnadsbidrag samt partiell löneför-

bättring och expeditionslösen, och å andra sidan häradshövdingarnas inkomster i lön, jämte eventuellt kallortstillägg, samt andel i stämpelavgifter efter genomförande av en löneroglering enligt här ovan förordade grunder, under antagande att samtliga häradshövdingar uppnått högsta för häradshövding föreslagna löneklass, visar, att genom lönerogleringen ungefär halva antalet häradshövdingar skulle erhålla högre inkomster och andra hälften något lägre inkomster än vad de åtnjutit i medeltal för åren 1920 och 1921. Den omkastning beträffande de särskilda domsagorna, som sålunda skulle inträffa, går i allmänhet i den riktningen, att de häradshövdingar, som bo å dyrare orter eller hava en drygare arbetsbörla, erhålla en något förhöjd inkomst i jämförelse med häradshövdingar, som äro bosatta å billigare orter eller hava ett mindre besvärligt arbete.

Genom det här ovan i form av andel i stämpelavgifter föreslagna tillskottet till häradshövdingarnas kontanta lön komma häradshövdingarna att i avlöningshänseende ställas över hovrättsråd och revisionssekreterare, som vid senaste löneroglering placerats i tjugonde lönegraden av den i vederbörande avlöningssystemet fastställda löneplanen, vilken lönegrad beträffande en var av dit hörande fyra löneklasser upptager en avlöning, allenast med 480 kronor överskjutande lönen i motsvarande löneklass i den nu för häradshövdingarna föreslagna löneplanen. Till stöd för en sådan anordning kan, förutom det redan i 1873 års lönerogleringsförslag gjorda uttalandet angående den synnerliga vikten av att häradshövdingarna avlönades, så att män med framstående duglighet funne sig böra eftersträva dessa de mest besvärliga av alla domarsysslor, samt den i 1920 års förslag till partiell löneförbättring för häradshövdingarna framhållna omständigheten, att häradshövdingarnas befodringsålder på senare tid avsevärt överstigit genomsnittsåldern vid befodrning till hovrättsråd, ytterligare åberopas det i Svea hovrätts utlåtande anmärkta förhållandet, att lantdomarbanan f. n. ej synes erbjuda större lockelse, och hovrättens i anslutning därtill gjorda hemställan om en höjning av de i 1921 års förslag för häradshövdingarna föreslagna avlöningsförmånerna.

Tjänstledighetsavdrag.

I fråga om tjänstledighetsavdrag för häradshövding gäller för närvarande jämlikt domsagostadgan i allmänhet, att vid häradshövdingens semester något tjänstledighetsavdrag ej äger rum samt att vid annan ledighet befrielse från tjänstledighetsavdrag åtnjutes, om till häradshövdingens vikarie förordnas i domsagan anställd biträdande domare, förste notarie eller andre notarie, varemot vikariatsersättning efter 3 000 kronor om året utgår av häradshövdingens avlöningsmedel, om annan vikarie förordnas. Vid ledighet för fullgörande av offentligt uppdrag kan enligt särskild föreskrift av Kungl. Maj:t häradshövding bli skyldig att i större omfattning avstå från sina avlöningsförmåner, varjämte enligt särskilt gällande bestämmelser häradshövding kan vara underkastad skyldighet att vid ledighet avstå från avlöningsförmånerna i dess helhet eller med undantag av halva lönen. Mot berörda bestämmelser angående tjänstledighetsavdrag kan framställas den anmärkningen, att det näppeligen är befogat att reglera häradshövdingens skyldighet att vidkännas avdrag å avlöningsförmånerna på olika sätt, allt efter som tjänsten under ledigheten uppehålls av en i domsagan redan anställd befattningshavare eller av en annan vikarie.

Beträffande tjänstledighetsavdrag för häradshövding synes i första hand böra gälla, att häradshövding skall vara berättigad att tillgodonjuta oavkortade avlöningsförmåner ej blott under semester utan även under ledighet för vinnande av behörlig lättnad i arbetsbörlan. Ledighet av sistnämnda slag är icke avsedd att bereda häradshövdingen arbetsvila utan att lämna honom tillfälle att medhinna göromål, vilkas anhopning eljest skulle medföra stagnation i arbetet. Det vore uppenbart obilligt, om en häradshövding, medan han för

fullgörande av dylika göromål åtnjöte ledighet från tjänsten i övrigt, skulle vidkännas nedsättning i sina avlöningsförmåner. Häradshövding bör därför äga att utan avkortning uppbära lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg samt andel i stämpelavgifter såväl under semester som under ledighet för vinnande av lättnad i arbetsbördan, vare sig denna ledighet avser befrielse från förvaltande av häradshövdingtjänsten beträffande hela domsagan eller viss del därav eller från vissa slags göromål eller från viss förrättning. Härunder bör även inbegripas ledighet från handläggning av mål och ärenden, vilka kunna behandlas å tingssammanträde med tremansnämnd, även om dylik ledighet i särskilt fall strängt taget icke är nödig för lättnad i häradshövdingens arbetsbörda utan erfordras för att bereda rättsbildat biträde tillfälle att fullgöra sådan föregående tjänstgöring, som är uppställd såsom villkor för förordnande att förvalta häradshövdingtjänst i full omfattning. Däremot bör hit ej räknas sådan ledighet för lättnad i arbetsbördan utöver den för normala förhållanden stadgade maximitiden av 45 dagar, som efter Kungl. Maj:ts prövning kan vara medgiven häradshövding på grund av vacklande hälsa eller genom ålder nedsatt arbetsförmåga.

I analogi med vad som stadgats i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement bör häradshövding äga uppbära oavkortade avlöningsförmåner för tid, vilken han med vederbörligt medgivande använt för att utom sin tjänstgöringsort göra iakttagelser eller idka studier, som kunna tjäna rättskipningens intresse, eller som åtgått för fullgörande av de skyldigheter, vilka ålegat honom såsom styrelsemedlem, fullmäktig eller revisor i civilstatens änke- och pupillkassa.

Slutligen bör häradshövding i överensstämmelse med vad som gäller för nys omförmälda befattningshavare äga att, därest han skadats till följd av olycksfall i tjänsten och därigenom blivit hindrad att uppehålla sin befattning, åtnjuta oavkortade avlöningsförmåner dels medan sjukdom, som förorsakats av olycksfallet, varar och dels så länge efter sjukdomens upphörande av olycksfallet förorsakad förlust av arbetsförmågan består, vilken senare tid dock ej utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande må beräknas längre än till dess sex månader förflutit från dagen för olycksfallet.

Vid ledighet av annat slag än hittills nämnts bör häradshövding vara underkastad nedsättning i sina avlöningsförmåner. Denna nedsättning bör i allmänhet drabba såväl lönen som andelen i stämpelavgifter. Nedsättningen i lönen torde böra ske med belopp, motsvarande det för befattningshavare vid statsdepartement i nittonde lönegraden fastställda tjänstledighetsavdraget eller för dag räknat med 7 kronor 50 öre, 8 kronor, 8 kronor 50 öre och 9 kronor, allt efter som häradshövdingen uppbär lön enligt första, andra, tredje eller fjärde löneklassen i den föreslagna löneplanen. Beträffande den häradshövding tillkommande andelen av stämpelavgifter synes ledighetsavdraget å denna inkomst böra i allmänhet sättas så, att avdraget kommer att utgöra en kvotdel av nämnda inkomst, ungefär motsvarande den kvotdel det vid senaste löne-regleringar för andra statens befattningshavare bestämda tjänstledighetsavdraget utgör av dessa befattningshavares löneinkomst. Enligt denna grundsats bör den nedsättning i andelen av stämpelavgifter, som häradshövding vid ledighet skall vidkännas, fastställas till en tredjedel av samma andel. Beräkningen till vilket belopp andelen av stämpelavgifter för viss tjänstledighetstid uppgår bör ske så, att hela den för kalenderåret i domsagan utgående andelen av sådana avgifter fördelas lika på årets samtliga dagar samt att å ledigheten anses belöpa så mycket, som efter dylik uppdelning motsvarar det antal dagar ledigheten varat. Ett dylikt beräkningssätt, vilket äger förtjänsten av enkelhet i tillämpningen, är fullt riktigt med hänsyn därtill, att andelen

av stämpelavgifter utgör en för häradshövdingen fastställd ordinarie avlöningsförmån, avpassad i möjligaste mån efter domsagans allmänna besvärslighet.

Häradshövding bör vidkännas ovannämnda tjänstledighetsavdrag å lönen jämte nedsättning i andelen av stämpelavgifter vid ledighet på grund av behörigen styrkt sjukdom i annat fall än då sjukdomen förorsakats av olycksfall i tjänsten, vid sådan ledighet för enskilda angelägenheter av synnerlig vikt, som må beviljas häradshövding under begränsad kort tid, samt vid den ledighet på grund av vacklande hälsa eller genom ålder nedsatt arbetsförmåga, som Kungl. Maj:t äger bevilja, ävensom vid ledighet för fullgörande av riksdagsmannauppsdrag, allt så framt ej Kungl. Maj:t för särskilt fall anorlunda bestämmer. Om ledighet av någon nu nämnd anledning allenast avser befrielse från hållande av tingssammanträde eller viss annan förrättning, bör tjänstledighetsavdrag och nedsättning i andelen av stämpelavgifter beräknas för så lång tid, som kan anses motsvara det arbete, vederbörande vikarie har att utföra. Bestämmelse i sådant avseende bör meddelas av hovrätten i sammanhang med ledighetens beviljande. Därest häradshövding drabbats av olycksfall i tjänsten samt därav förorsakad förlust av arbetsförmågan skulle vara längre än sex månader från dagen för olycksfallet, bör — i analogi med vad som enligt senaste löneregleringar gäller för andra statens befattningshavare — häradshövding för tiden därefter vara skyldig vidkännas tjänstledighetsavdrag och nedsättning i andelen av stämpelavgifter i enlighet med vad ovan sagts, så vida ej i särskilt fall av Kungl. Maj:t medgives, att dylik avkortning i avlöningsförmånerna ej skall äga rum eller att avkortning skall ske med lägre belopp.

Vid 1923 års riksdag har i första kammaren väckts motion angående bestämmande av tjänstledighetsavdrag för befattningshavare i statens tjänst vid fullgörande av uppdrag såsom ledamot av kyrkomötet i överensstämmelse med vad som gäller vid fullgörande av uppdrag såsom riksdagsman. Därest i anledning av nämnda motion avlöningsbestämmelserna för befattningshavare vid statsdepartement anses böra ändras, torde en motsvarande bestämmelse böra införas i ett blivande avlöningsreglemente för häradshövdingarna.

Såsom förut antytts, synes under vissa förhållanden häradshövding vid ledighet böra vara skyldig att, jämte det han får vidkännas tjänstledighetsavdrag å lönen, helt och hållet avstå från andel i stämpelavgifterna. Detta bör gälla, då häradshövding under längre tid varit och fortfarande är arbetsoduglig till följd av sjukdom, vacklande hälsa eller hög ålder, utan att skyldighet att avgå från tjänsten jämlikt bestämmelserna i lagen om civila tjänstinnehavares rätt till pension föreligger. Längden av dylik arbetsoduglighet bör skäligen kunna sättas till två år. Sålunda torde föreskrift böra meddelas att, om häradshövding, som av nyss nämnd anledning under två år i följd helt och hållet eller i det väsentligaste åtnjutit ledighet från sin tjänst, erhåller fortsatt ledighet av dylik anledning samt arbetsodugligheten ej härleder sig från olycksfall i tjänsten, han efter Kungl. Maj:ts bestämmande skall vara pliktig ej endast att vidkännas tjänstledighetsavdrag å lönen utan även att avstå hela andelen av stämpelavgifter.

Därest häradshövding erhåller ledighet i andra fall än de ovannämnda, t. ex. för fullgörande av annat offentligt uppdrag än riksdagsmannauppsdrag, eller är hindrad att bestrida sin tjänst på grund av giltigt förfall, bör det tillkomma Kungl. Maj:t att bestämma, om och i vad mån häradshövdingen under tiden skall avstå från sina avlöningsförmåner.

Bestämmelser, motsvarande de i 20 § avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement meddelade rörande avlönings innehållande vid avstängning från tjänstgöring m. m., torde böra gälla även för häradshövding.

Den häradshövdingarna tillkommande andelen av stämpelavgifter bör tillgodonjutas sålunda, att häradshövdingarna i sina årsredogörelser för emottagna stämplat äga tillgodoföra sig så många procent av beloppet utav försålda helarksstämplat och enkla beläggningsstämplat, som enligt förut angivna regler må i varje särskilt fall utgå. Om häradshövding önskar tidigare tillgodonjuta honom tillkommande andel i stämpelavgifter, bör han äga att för ett vart av årets tre första kvartal i sådant avseende tillgodoföra sig ett belopp, motsvarande fjärdedelen av andelen utav avgifter för näst föregående år i domsagan försålda helarksstämplat och enkla beläggningsstämplat, beräknad efter den sagda år för andelens utgående tillämpade medelprocenten. Under första året efter lönereregleringens ikraftträdande kan emellertid denna regel ej tillämpas, vadan Kungl. Maj:t för nämnda år bör bestämma, vilket andelsbelopp sålunda må i varje särskild domsaga kvartalsvis tillgodonjutas. I dessa fall är häradshövding, vilken under någon del av kvartalet åtnjutit ledighet med skyldighet att därunder avstå från andelen av stämpelavgifter eller vidkännas nedsättning i densamma, underkastad mot ledighetstiden svarande avdrag eller nedsättning i vad han eljest ägt tillgodonjuta. Som i allmänhet ej kan antagas någon sådan differens från det ena till det andra året med avseende å beloppet i en domsaga försålda helarksstämplat och enkla beläggningsstämplat, att densamma i någon avsevärd grad skulle inverka å storleken av den häradshövdingens tillkommande stämpelandel, bör en sådan anordning som den nu föreslagna ej vålla några betänkligheter. Den definitiva regleringen av häradshövdingens andel av stämpelavgifter för visst kalenderår får äga rum vid årets slut i sammanhang med årsredogörelsen eller, om häradshövding tidigare under året avgår från tjänsten, vid då avgiven slutredovisning för stämpeluppbörden. För att generalpoststyrelsen i varje fall, då häradshövding erhåller ledighet med skyldighet att avstå från eller vidkännas nedsättning i andelen av stämpelavgifter, må erhålla behörig kännedom därom, bör det åligga vederbörande hovrätt att angående dylik ledighets beviljande avlåta meddelande till styrelsen.

Såsom statskontoret i sitt utlåtande anmärkt, bör häradshövding ej äga tillgodonjuta andel i stämpelavgiften för expeditioner, som ej utlösts och för vilka häradshövding är berättigad att hos generalpoststyrelsen erhålla andra stämplat i utbyte.

I överensstämmelse med vad statskontoret vidare erinrat, torde den häradshövdingarna tillkommande andelen av stämpelavgifter böra utgå från ett rikstatsanslag samt generalpoststyrelsen därför vid inleverering till statskontoret av stämpelmedlen böra uppgiva de belopp, som respektive häradshövdingar tillgodofört sig i sina redovisningar och vilka belopp därefter böra från utgiftsanslaget gottskrivas huvudtiteln.

Beträffande den försäljningsprovision å avyttrade beläggningsstämplat och helarksstämplat, som jämlikt stämpelförordningen tillkommer häradshövding såsom stämpelförsäljare i ersättning för besvär och kostnader för stämpeluppbörden, vilken provision, enligt vad tidigare fastslagits, är att betrakta såsom gottgörelse för ett frivilligt åtaget bestyr och icke bör inräknas i häradshövdingarnas ordinarie inkomster, kommer försäljningsprovisionen för använda helarksstämplat och enkla beläggningsstämplat att något ökas genom expeditionslösens förvandlande till stämpelavgift jämte den här ovan föreslagna höjningen av vissa expeditionsavgifter, men på grund av den fallande skala, som gäller för försäljningsprovisionens beräkning, torde berörda ökning komma att bli högst obetydlig.

Inordnandet av häradshövdingarna i det nya avlöningssystemet torde påkalla vissa övergångsbestämmelser. I likhet med vad som skett beträffande statsdepartement med flera verk synes det lämpligen få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter i ämnet, varvid i huvudsak motsvarande synpunkter

Ordning för
uppbärande
av andel av
stämpelavgifter m. m.

Övergångs-
förhållanden.

böra beaktas, som kommit till uttryck i de för nyssnämnda verk meddelade övergångsbestämmelserna.

Vid övergång jämväl för häradshövdingarnas vidkommande till ett lönesystem med efterskottsutbetalning av hela avlöningen torde i anslutning till vad som medgivits beträffande bland andra de förenämnda verken böra medgivas, att vid ingången av den månad, då det nya avlöningsreglementet träder i kraft, må till häradshövding på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad han skulle hava ägt av sin avlöning i förskott uppbära för samma månad, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande.

I fråga om häradshövding, som föredrager att kvarstå på nu gällande stat, torde i detta sammanhang böra framhållas att, i anslutning till vad som gäller beträffande liknande befattningshavare vid statsdepartement, nu utgående partiell löneförbättring icke bör efter den nya avlöningsstatens ikraftträdande tillkomma häradshövding, som anmäler sig ej vara villig att övergå på denna stat, ävensom att sådan häradshövding icke bör kunna göra anspråk å tillgodonjutande av nu utgående provisoriska förhöjning i vissa lösensatser.

Dyrtids-
tillägg.

I fråga om dyrtidstillägg för häradshövding har i 1921 års betänkande föreslagits, att dyrtidstillägg liksom f. n. skulle utgå för samtliga häradshövdingar efter en till 11 500 kronor antagen inkomst. Om emellertid den fasta avlöningen bestämmes till de belopp, som ovan föreslagits, nämligen för häradshövding i högsta löneklassen 10 020 kronor å billigaste ort och 11 460 kronor å dyraste ort, synes dyrtidstillägg icke vidare böra beräknas å viss antagen inkomst utan för en var å hans lön. Härvid böra, så länge nu gällande allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst äga tillämpning, de för beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavare vid nyreglerade verk bestämda reglerna tillämpas jämväl beträffande häradshövdingarna.

Pensions-
underlag.

Såsom pensionsunderlag åt häradshövding har, på sätt tidigare omnämnts, av 1920 års sakkunniga i stället för nuvarande 5 600 kronor föreslagits ett belopp av 6 996 kronor, motsvarande det f. n. för hovrättsråd och revisionssekreterare fastställda pensionsunderlaget. Emot förslaget härutinnan har någon anmärkning ej framställts, och statskontoret har uttryckligen förklarat sig icke hava något att erinra i detta avseende. Berörda förslag kan därför utan tvekan tillstyrkas. Såsom särskilt skäl för vidtagande av den föreslagna höjningen må anföras, att före den år 1909 genomförda löneregleringen för hovrätterna samma pensionsunderlag gällde för hovrättsråd och häradshövdingar.

I avvaktan på utfärdandet av en ny civil pensionslag torde, i likhet med vad som skett i fråga om ett flertal nyreglerade verk, den nu gällande civila pensionslagens bestämmelser ännu någon tid böra tillämpas beträffande häradshövdingarna, dock med vissa kompletterande stadganden. I sådant hänseende synas de i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) meddelade bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement med flera verk i fråga om rätt till pension, i vad samma bestämmelser avse manliga tjänstemän i tjugonde lönegraden, kunna tills vidare i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande häradshövdingar. Förslag till kungörelse i ämnet framlägges i det följande.

Framtida
ändring av
stämpel-
avgifterna.

Innan behandlingen av frågan om häradshövdingarnas avlöningsförmåner lämnas, torde något böra yttras i anledning av den från några håll mot det föreslagna avlöningssystemet framställda anmärkningen, att det vore olämpligt att ställa häradshövdingarnas avlöningsförmåner i väsentligt beroende av de till statsverket ingående stämpelavgifterna, i vilka en ändring kunde behöva vidtagas på grund av omständigheter, som ej hade något samband med häradshövdingarnas avlöningsförhållanden. Till bemötande av denna anmärkning må anföras att, därest en höjning av stämpelavgifterna finnes påkallad, dess genomförande utan rubbning av häradshövdingarnas avlöningsförmåner utan

svårighet kan ske på det sättet, att vederbörande expeditioner beläggas med ett särskilt slags stämplat, för vilka någon avgiftsandel icke tillkommer häradshövdingen. Ett analogt tillvägagångssätt tillämpas för närvarande vid Stockholms rådhusrätt, i det där anställda expeditionshavande, som äro pliktiga att till staden redovisa för expeditionerna utgående lösen, fullgöra denna redovisning genom att åsätta expeditionerna särskilda, för sådant ändamål tillhandahållna lösenstämplar och till staden inleverera den del av expeditionersavgifterna, som motsvarar lösenstämplarnas belopp. Skulle å andra sidan under tiden tills den väntade rättegångsreformen genomföres, för vilken tid den nu ifrågasatta löneregleringen är avsedd att gälla, en sänkning av stämpelavgifterna anses böra genomföras, kan den nedsättning i häradshövdingarnas avlöningsförmåner, som därav skulle bliva en följd, förebyggas genom en av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutad höjning av den häradshövdingarna tillkommande andelen av stämpelavgifterna. I det uppgjorda förslaget till avlöningsreglemente för befattningshavare i domsagorna hava visserligen i 11 § införts fixa procentsatser för den häradshövding tillkommande andelen av stämpelavgifter, men uti 25 § av reglementet har stadgats, att häradshövding, för vilken reglementet är gällande, är skyldig att underkasta sig de ändrade bestämmelser, som kunna varda utfärdade rörande bland annat det i 11 § berörda ämnet.

I detta sammanhang torde ock — till bemötande av anmärkningen, att det förordade avlöningssystemet skulle omöjliggöra eller försvåra genomförande av förändringar med avseende å nuvarande protokollsföring och expeditionsförfarande — böra anföras, att den ändring beträffande häradshövdingarnas avlöningsförmåner, som skulle inträda genom avskaffande av vissa protokoll eller genom ändringar i expeditionensreglerna, synes utan svårighet kunna förhindras genom lämplig stämpelbeläggning av bevis å ingivna handlingar eller av utfärdade resolutioner och utslag.

Såsom redan blivit antytt, påkalla förhållandena inom Södra Roslags domsaga vissa bestämmelser med anledning av anställandet därstädes av en särskild domare för handläggning av inskrivningsärenden.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 206 vid 1922 års riksdag medgav riksdagen, att i domsagan skulle såsom chef för en därstädes upprättad avdelning för behandling av inskrivningsärenden, utfärdande av gravationsbevis m. m. för högst tre år tillsättas en biträdande domare med rätt att uppbära ej mindre av statsmedel ett arvode av 7 500 kronor om året jämte rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter fem års tjänstgöring, i vilken finge inräknas mera sammanhängande förordnande å domartjänst, än även 40 procent av inflytande lösen för i domsagan utfärdade gravationsbevis. Till den biträdande domaren skulle enligt de grunder, som gälla för tjänsteman i verk, som icke blivit i avlöningshänseende nyreglerat, utgå dyrtidstillägg å en antagen inkomst av 9 100 kronor eller, där den biträdande domaren ägde uppbära ålderstillägg, å en antagen inkomst av 9 700 kronor. I samma domsaga finge anställas, utöver den förste och den andre notarie, som enligt gällande bestämmelser för närvarande må där antagas, ytterligare en förste och en andre notarie för tjänstgöring å avdelningen för inskrivningsärenden. Den ersättning, som statsverket hade att bestrida för nämnda notariers avlöande, skulle utgå av förslagsanslaget till bidrag till domsagornas förvaltning.

Genom Kungl. Maj:ts brev till Svea hovrätt den 7 juli 1922 hava närmare bestämmelser meddelats rörande inrättandet av ifrågavarande inskrivningsavdelning. I sådant hänseende har Kungl. Maj:t förordnat, att avdelningen skall vara inrättad under tre år från och med den 1 januari 1923 och att chefen för inskrivningsavdelningen skall av hovrätten förordnas för nämnda tid av tre år. Sådant förordnande må ej meddelas annan än den, som uppe-

Särskild
anordning
i Södra
Roslags
domsaga.

hållit ledamots- eller fiskalsbefattning i hovrätt samt antingen är vice härads-hövding eller förvaltat domarämbete i minst två år eller hållit tingssammanträden med sammanlagt minst 50 rättegångsdagar. Samtliga förvaltningskostnader för inskrivningsavdelningen — däri inbegripet författningesenligt bidrag till avlönande av den å inskrivningsavdelningen anställda andre notarien — skola bestridas av häradshövdingen i domsagan. Chefen för inskrivningsavdelningen skall vara underkastad de ändrade bestämmelser rörande befattningen eller med densamma förenade avlöningsförmåner, som kunna vara meddelade i samband med en blivande löneroglering för rikets häradshövdingar. Tillika äro genom nämnda brev meddelade bestämmelser rörande, förutom annat, semester och annan tjänstledighet för inskrivningsdomaren.

Då det gäller att i sammanhang med frågan om löneroglering för häradshövdingarna övertäga de avlöningsförmåner, som framdeles böra tillkomma ifrågavarande inskrivningsdomare, torde särskilt böra beaktas de höga kompetensfordringar, som uppställts, samt de synnerligen omfattande och ansvarsfulla uppgifter, som åligga ifrågavarande tjänsteman såsom chef för inskrivningsavdelningen uti landets mest arbetsfyllda domsaga. Med hänsyn till nämnda förhållanden och vid jämförelse med de avlöningsförmåner, som nu föreslagits för häradshövdingar, synes ifrågavarande inskrivningsdomare böra åtnjuta enahanda lön, som enligt de nya avlöningsbestämmelserna för statsdepartementet tillkommer å extra stat uppförd befattningshavare i sjuttonde lönegraden eller sålunda, i ortsgrupp G, 8 580 kronor med förhöjning till 9 060, 9 540 och 10 020 kronor efter resp. 3, 6 och 9 år. Utöver lönen synes inskrivningsdomaren böra i stället för honom nu tillkommande inkomst av lösen för utfärdade gravationsbevis få åtnjuta andel enligt de för häradshövdingar föreslagna grunder av viss del utav de inom domsagan inflytna medel för försålda helarkstämplat och enkla belägningsstämplar.

Härvid torde den del av försäljningssumman, varå inskrivningsdomaren skall åtnjuta dylik andel, kunna bestämmas till en femtedel därav. Med tillämpning av de för häradshövdingar föreslagna beräkningsgrunderna skulle sålunda inskrivningsdomaren äga att å nämnda femtedel uppbära 25 procent, intill dess femtedelen uppgått till 20 000 kronor, varefter reduktion av procentsatsen för överskjutande belopp skulle inträda. Då hela försäljningssumman för domsagan beräknats uppgå till i runt tal 64 000 kronor, skulle alltså den inskrivningsdomaren tillkommande andelen av stämpelavgifter komma att utgöra omkring 3 200 kronor.

Därest lönen för inskrivningsdomaren regleras på sätt nu angivits, torde dyrtidstillägg böra beräknas allenast å lönebeloppet och enligt de för nyreglerade verk gällande grunder.

I fråga om semester och annan ledighet samt avlöningsförmåner under olika slag av ledighet torde beträffande inskrivningsdomaren i tillämpliga delar böra gälla vad som föreslagits beträffande häradshövding, dock med jämkningar i vissa hänseenden. Sålunda torde ledighet för vinnande av lättnad i arbetsbördan kunna, i anslutning till vad i sådant hänseende bestämts genom Kungl. Maj:ts brev den 7 juli 1922, medgivas under högst 30 dagar. Tjänstledighetsavdrag i förekommande fall synes, i överensstämmelse med vad som gäller för befattningshavare å extra stat i sjuttonde lönegraden, böra bestämmas till 6 kronor, 6 kronor 50 öre, 7 kronor eller 7 kronor 50 öre för dag, allteftersom inskrivningsdomaren åtnjuter lön till belopp av 8 580, 9 060, 9 540 eller 10 020 kronor.

Frågan om tillämpning av de nu föreslagna nya avlöningsgrunderna för inskrivningsdomaren bliva i varje fall beroende på huruvida den ordinarie häradshövdingen i domsagan övergår på den nya staten eller ej.

Ett ordnande av häradshövdingarnas avlöningsförmåner, på sätt ovan angivits, förutsätter, att häradshövdingarna befrias från utgifterna för domsagoförvaltningen, vilka kunna hänföras till följande kategorier, nämligen avlöning av rättsbildade biträden, avlöning av icke rättsbildade biträden och utgifter i övrigt för renskrivning, utgifter för skrivmaterialier, kostnader för vissa resor samt utgifter för kanslielokaler.

Beträffande kostnaderna för avlöning av rättsbildade biträden, vilka kostnader redan nu till det väsentligaste bestridas av statsverket, i det biträdande domares och förste notaries avlöning helt och hållet samt andre notaries avlöning till större delen utgå av statsmedel, föreslogs i 1921 års betänkande, att jämväl andre notaries årsarvode i sin helhet skulle gäldas av statsverket. Vidare föreslogs att, under det för närvarande statsmedel få tagas i anspråk för avlöning av allenast en förste notarie och en andre notarie i varje domsaga, skulle efter Kungl. Maj:ts prövning i domsagor, där göromålen det krävde, få anställas ytterligare en eller flera statsavlönade förste eller andre notarier. Med ledning av inkomna uppgifter beräknades antalet nya förste och andre notarier, som sålunda skulle behöva anställas, till sammanlagt 27, nämligen 18 förste notarier och 9 andre notarier. Att av de nya notarier, som sålunda skulle kunna anställas i de största domsagorna, en del borde erhålla förordnande såsom förste notarie krävdes dels till förekommande av att i sådana domsagor tjänstgörande andre notarier i förtid lämnade sina befattningar på grund av lång väntetid på förordnande såsom förste notarie och dels för att i någon mån uppväga den ringare utsikten att erhålla domarförordnande, som i dessa domsagor förefunnes. Emot vad sålunda anförts i fråga om behovet av förste och andre notarier i de största domsagorna torde, enligt vad en förnyad undersökning givit vid handen, icke vara något att erinra.

I betänkandet berördes vidare frågan, huruvida statsavlönade andre notarier borde få anställas även i de minsta domsagorna, och yttrades därutinnan följande: »Även om i en del domsagor anställandet av andre notarie icke kan anses i och för sig nödvändigt, påkallas dock denna åtgärd för att tillgången på förste notarier skall bli säkerställd. Det torde endast i undantagsfall kunna påräknas, att förste notarie skall kunna erhållas, utan att han förut varit i domsagan anställd såsom andre notarie, varjämte fördelen av att till förste notarie erhålla en person, som genom föregående tjänstgöring i samma domsaga blivit förtrogen med dess förhållanden, ligger i öppen dag. Om emellertid i något enstaka fall anställande av andre notarie icke är av behovet påkallat, torde det ej behöva befaras, att vederbörande häradshövding det oaktat skall göra bruk av sin rätt i förevarande avseende, i synnerhet då han får sig tillförsäkrat att på statens bekostnad erhålla den hjälp av icke rättsbildade biträden, som kan vara erforderlig.»

Såsom vid redogörelsen för de över betänkandet avgivna yttrandena nämnts, hava några häradshövdingar anmärkt, att då det fortfarande rådde brist på rättsbildade biträden, särskilt i Norrlandsdomsagorna, ett medgivande av rätt jämväl för häradshövdingarna i de minsta domsagorna att få hos sig anställd andre notarie skulle minska tillgången på rättsbildade biträden för de mera arbetstyngda domsagorna. Vidare har anförts av Svea hovrätt, att det borde tagas under överbäggande, huruvida icke, under förutsättning att de icke rättsbildade biträdenas antal i domsagorna sattes tillräckligt högt, den rättsbildade arbetshjälpen i en eller annan domsaga kunde inskränkas till en förste notarie, samt av Göta hovrätt, att, till förekommande av att andrenotarietjänster inrättades utan verkligt behov, det borde ankomma på Kungl. Maj:t att efter vederbörande häradshövdingars hörande bestämma rörande anställande av andre notarie. Likaså har statskontoret framhållit, att andrenotariebefattningar med

Domsago-
förvalt-
ningen.

Icke-ordi-
narie rätts-
bildade
befattnings-
havare.

statsavlöning borde inrättas endast i den mån sådant efter noggrann prövning befundes av ett verkligt behov påkallat.

Vad sålunda anmärkts är utan tvivel förtjänt av beaktande. I några av de mindre domsagorna äro göromålen ej så omfattande, att häradshövdingen i allmänhet har behov av två rättsbildade biträden. Den av 1920 års sakkunniga framhållna synpunkten, nämligen önskvärdheten av andre notaries anställande jämväl i de mindre domsagorna för underlättande av rekryteringen av förste notariebefattningen, måste väl erkännas äga en viss betydelse men torde ej böra vara ensam avgörande, då det gäller inrättande av helt statsavlönade tjänster, som ej kunna anses i och för sig behöfliga. Anställande av andre notarie med statsavlöning i de minsta domsagorna bör därför ankomma på Kungl. Maj:ts prövning. En preliminär beräkning av antalet domsagor, i vilka göromålen icke kräva både förste och andre notarie, har givit till resultat, att dylika domsagor uppgå till ett antal av omkring 25. Emellertid torde antalet rättsbildade biträden i varje särskild domsaga ej kunna en gång för alla bestämmas, utan därutinnan meddelad föreskrift torde böra gälla endast tills vidare, enär dels en inträffad ökning eller minskning i arbetsbördan, som ej är av rent tillfällig art, kan påkalla en förändring i ovannämnda avseende, och dels i en domsaga, där göromålen utan svårighet kunna medhinnas av häradshövdingen med hjälp av ett rättsbildat biträde, så länge häradshövdingen äger obruten arbetskraft, behov av två rättsbildade biträden kan uppstå, då häradshövdingen uppnått högre ålder eller hans hälsa blivit vacklande.

I de domsagor, där endast ett rättsbildat biträde med statsavlöning skall finnas, bör kunna under en viss tid vara anställd förste notarie och under en annan tid andre notarie. Om nämligen i dylik domsaga vid förste notaries avgång lämplig aspirant å förstenotariebefattningen icke finnes, bör häradshövdingen vara berättigad att i stället få hos sig anställd andre notarie, som sedermera efter vunnit kompetens kan uppflyttas till förste notarie. Under den tid, då i domsaga, för vilken föreskrivits endast ett rättsbildat biträde, är anställd andre notarie eller ock förste notarie, som ej är kompetent att förvalta häradshövdingtjänst i full omfattning, blir häradshövdingen för att komma i åtnjutande av semester eller annan ledighet hänvisad att söka få vikarie från annat håll. På senare tider har det emellertid ofta visat sig svårt och stundom omöjligt för häradshövding, som varit i stort behov av ledighet men ej hos sig haft anställd förste notarie med kompetens att uppehålla häradshövdingtjänsten, att erhålla vikarie. Till förebyggande av att häradshövding i domsaga, där endast ett rättsbildat biträde skall vara anställt, under allt för lång tid i sträck blir försatt i sådan svårighet, synes den modifikationen påkallad i bestämmelserna rörande anställande av allenast ett rättsbildat biträde i vissa mindre domsagor, att häradshövding i dylik domsaga bör äga att sex månader innan hos honom anställd förste notarie beräknas avsluta sin tjänstgöring i domsagan få hos sig anställd andre notarie. Ansökning därom bör prövas av vederbörande hovrätt. Andre notarie, som sålunda anställas, erhåller enligt gällande regler efter ett och ett halvt år kompetens att hålla allmänt tingssammanträde. Som ett biträde i allmänhet fullgör sin tingsittning i domsagan under loppet av ett år från det han vunnit full domarkompetens, innebär den nu föreslagna anordningen, att två rättsbildade biträden komma att vara anställda i sådan domsaga, som nu är i fråga, under sex månader av varje tvåårsperiod och att häradshövdingen i allmänhet kommer att under vart annat år vara i avsaknad av statsavlönat biträde med kompetens att hålla allmänt tingssammanträde.

Beträffande förste notaries och andre notaries avlöning föreslogs i 1921 års betänkande ej någon förändring med avseende å de nuvarande, i domsgostadgan bestämda arvodesbeloppen. I sammanhang med en lönereglering

för häradshövdingarna synas emellertid ändringar påkallade såväl i fråga om nämnda arvodesbelopp som med avseende å andra i domsagornas tjänstgörande rättsbildade befattningshavares avlöningsförhållanden.

I domsagostadgan återfinnas, jämte bestämmelserna om förste och andre notariers arvoden, föreskrifter angående arvoden till biträdande domare, vice häradshövdingarvoden och vikariatsarvoden.

Notariearvodena utgå i domsagorna i Västerbottens och Norrbottens län samt Härjedalens domsaga med 2 700 kronor till förste notarie och 2 000 kronor till andre notarie samt i övriga domsagor med respektive 2 400 kronor och 1 800 kronor. Förste och andre notarier äga årligen åtnjuta semester 4 veckor och kunna därutöver, om häradshövdingen finner vikarie ej erfordras, erhålla ledighet högst 8 dagar varje halvår. Fråga om annan ledighet prövas av hovrätten. Under tid, då förste eller andre notarie åtnjuter semester eller sådan ledighet, som häradshövdingen därutöver äger bevilja, bibehålles arvodet.

Biträdande domare, som efter Kungl. Maj:ts bestämmande kan anställas i arbetstygda domsagor för utförande av häradshövdingen åliggande göromål i enlighet med vad särskilt bestämmes, uppbär årligt arvode med 4 000 kronor, varav hälften innehålles, om biträdande domaren åtnjuter arvode såsom vice häradshövding. Förordnas biträdande domare i någon av ovannämnda norrländska domsagor, tillkommer ett tilläggsarvode å 500 kronor. Såsom kompetensvillkor för att förordnas till biträdande domare har uppställts tjänstgöring såsom ledamot eller fiskal i hovrätt, vilken fordran emellertid enligt provisoriskt gällande bestämmelse kan eftergivnas. I fråga om biträdande domares rätt till semester och annan ledighet gälla samma bestämmelser som för förste och andre notarie. Under semester och sådan ledighet, som häradshövdingen därutöver äger bevilja, bibehålles biträdande domaren vid sitt arvode.

Vid början av år 1923 voro biträdande domare anställda i 11 domsagor.

Vice häradshövdingar förordnas av Kungl. Maj:t, särskilt för varje hovrätt, för att hovrätterna skola äga tillgång till lämpliga personer att förvalta häradshövdingtjänst, när sådan tjänst står obesatt eller häradshövding åtnjuter långvarig ledighet. De äro, såvida de ej med Kungl. Maj:ts eller hovrättens tillstånd fullgöra annat uppdrag, skyldiga att mottaga förordnande att förvalta häradshövdingtjänst eller att tjänstgöra såsom biträdande domare. För att kunna förordnas till vice häradshövding fordras, att vederbörande skall hava hållit allmänna tingssammanträden med sammanlagt 20 rättegångsdagar samt tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt under sammanlagt ett år eller såsom revisionssekreterare. Vice häradshövding äger uppbära ett fast arvode efter 4 500 kronor för år räknat, vilket arvode efter fem år kan höjas med 500 kronor under villkor motsvarande dem, som gälla för befattningshavare i hovrätt i fråga om uppflyttning i högre lönegrad. Under adjunktion i hovrätt eller tjänstgöring såsom revisionssekreterare samt vid förordnande att förvalta häradshövdingtjänst med rätt att uppbära samtliga med tjänsten förenade avlöningsförmåner utom halva lönen är vice häradshövding skyldig att avstå från vice häradshövdingarvodet, såvida ej Kungl. Maj:t för särskilt fall annorlunda förordnar. Hovrätten äger bevilja vice häradshövding, som eljest icke skulle komma i åtnjutande av skälig arbetsvila, semester under högst en månad årligen. Under semestern äger vice häradshövding utöver det fasta arvodet uppbära semesterarvode efter 3 000 kronor om året, utom i de fall då vice häradshövding uppehåller häradshövdingtjänst med rätt att åtnjuta samtliga med densamma förenade avlöningsförmåner utom halva lönen.

Vid början av år 1923 voro i domsagorna tjänstgörande 17 vice häradshövdingar.

Såsom nämnts vid behandlingen av frågan om häradshövdingens tjänstledighetsavdrag, är häradshövding för närvarande ej skyldig att under ledighet vidkännas avdrag å avlöningen, om i domsagan anställd biträdande domare, förste notarie eller andre notarie förordnas till vikarie. Dylik vikarie uppbär under förordnandet ej någon särskild ersättning utöver honom eljest tillkommande arvode. Dock äger en avvikelse rum från denna regel så till vida att, om förste notarien förordnas till vikarie för häradshövdingen och annan än andre notarien i domsagan förordnas att under tiden uppehålla förstenotariebefattningen, förste notarien till sin vikarie får avstå förstenotariearvodet och i stället äger uppbära vikariatsarvode till motsvarande belopp, vilket arvode bestrides antingen av häradshövdingen eller ock, om vikariatet avser tid, varunder häradshövdingen åtnjuter semester, av statsverket.

Då eljest vikariatsarvode under häradshövdingens ledighet skall utgå till hans vikarie, utgår arvodet i regel efter 3 000 kronor om året. Om ledigheten endast innefattar befrielse från hållande av sådant särskilt tingssammanträde, som omförmäles i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden, eller eljest från handläggning av ifrågavarande slags mål och ärenden, utgår vikariatsarvodet med belopp, motsvarande förstenotariearvodet för den tid, förordnandets fullgörande beräknas kräva. Om i dessa fall den, som förordnas till vikarie, uppehållit befattning såsom ledamot eller fiskal i hovrätt men icke är vice häradshövding, äger han uppbära ett tilläggsarvode av 50 procent å det eljest bestämda arvodet. Nu nämnda vikariatsarvoden utgå av häradshövdingens avlöningsmedel dock med vissa undantag. Av statsmedel utgå nämligen dels vikariatsarvode under häradshövdingens semester intill ett belopp av 375 kronor om året, dels nyssnämnda tilläggsarvode och dels, om Kungl. Maj:t för särskilt fall så medgiver, arvode till vikarie vid ledighet, som erfordras i anledning av rannsaking med häktad eller annat tillfälligt göromål av vidlyftig eller tidsödande beskaffenhet. Då häradshövding åtnjuter ledighet i anledning av offentligt uppdrag, kan Kungl. Maj:t bestämma annan vikariatsersättning än ovan nämnts.

I domsagostadgan omnämnes särskilt en högre vikariatsersättning för vissa fall. Vid förordnande att förvalta häradshövdingtjänst i ledig domsaga eller under ledighet för häradshövding, som på grund av gällande bestämmelser är skyldig att avstå från de till tjänsten hörande avlöningsförmånerna, t. ex. då häradshövding bekläder statsrådsämbete, eller eljest där Kungl. Maj:t för särskilt fall så bestämmer, äger vikarien åtnjuta samtliga med häradshövdingtjänsten förenade avlöningsförmåner utom halva lönen. Vikarie med dylika avlöningsförmåner är skyldig att bestrida utgifterna för domsagoförvaltningen samt under egen ledighet vidkännas ersättning till vikarie i överensstämmelse med vad som gäller för ordinarie häradshövding. Är han vice häradshövding, äger han under semester, som han i sådan egenskap får åtnjuta, bibehålla avlöningsförmånerna från häradshövdingtjänsten, och om särskilt arvode skall utgå till semestervikarien, bestrides detta av statsmedel.

Vid en reglering av löneförmånerna för nu omförmälda icke-ordinarie befattningshavare framställer sig frågan, i vad mån de nya avlöningsgrunderna för extra ordinarie tjänstemän och aspiranter därvid böra tjäna till förebild.

Vad beträffar förste och andre notaries, må erinras, hurusom deras tjänstgöring i väsentlig mån har karaktären av utbildning. Vid sådant förhållande synas knappast tillräckliga skäl föreligga att för dylika befattningshavare tillämpa principen angående olika avlöningar inom olika med hänsyn till de allmänna levnadskostnaderna bestämda ortsgupper. Ett särskilt skäl mot en dylik tillämpning synes ligga i den omständigheten, att häradshövdingar, bosatta i de större städerna haft lätt att erhålla rättsbildade biträden, men att svårigheter ofta mött för besättande av biträdesbefattningarna i domsagor med

kansliort i småstad eller på landsbygden. Som i allmänhet de större städerna tillhöra de högre ortsgrupperna, under det småstäder och andra mindre orter, där domsagokansli är förlagt, merendels äro att hänföra till billigare ortsgrupper, skulle följaktligen, om avlöningen för förste och andre notarie bestämdes efter ortsförhållanden och således de av dessa befattningshavare, som finge sin tjänstgöring i de större städerna, komme i åtnjutande av högre avlöning än de, som placerades i småstäder eller på landsbygden, svårigheten för de häradshövdingar, som hava sitt kansli förlagt till dessa senare orter, ytterligare ökas. Avlöningsförmånerna för förste och andre notarier synas därför i allmänhet ej böra bestämmas med olika belopp för olika ortsgrupper. Däremot torde, såsom f. n. är förhållandet, en viss förhöjning i avlöningen böra ske för dylika befattningshavare, anställda i vissa norrländska domsagor, där biträdesbefattningarna hittills visat sig särskilt svårbesatta, nämligen i domsagorna i Västerbottens och Norrbottens län samt Härjedalens domsaga.

Beträffande storleken av förste och andre notariers avlöning hava några häradshövdingar påyrkat, att för underlättande av rekryteringen de nuvarande arvoden måtte höjas. Då denna avlöning faststälts så nyligen som 1920, torde emellertid endast en mindre jämkning av de nuvarande arvoden böra ifrågasättas. Arvode för förste notarie i domsaga i Västerbottens och Norrbottens län samt i Härjedalens domsaga torde härvid böra bestämmas till 3 240 kronor och i övriga domsagor till 2 820 kronor samt för andre notarie i nyssnämnda norrländska domsagor till 2 400 kronor och i övriga domsagor till 2 100 kronor. Det är att märka, att de sålunda föreslagna förhöjda arvodesbeloppen icke medföra någon reell löneförbättring, då dyrtidstillägg till ifrågasatt befattningshavare, om löneregleringen kommer till stånd, bör utgå enligt de bestämmelser, som gälla i fråga om dyrtidstillägg till befattningshavare vid nyreglerade verk. De föreslagna arvoden jämte dyrtidstillägg, beräknade enligt nyssberörda grunder och med tillämpning av gällande grundtal, skulle komma att uppgå till ungefär samma belopp som nuvarande arvoden tillsammans med dyrtidstillägg, utgående enligt de grunder, som tillämpas vid beräkning av dyrtidstillägg åt innehavare av icke nyreglerad tjänst.

Ehuru avlöning till förste och andre notarie i allmänhet bör utgå i enlighet med vad ovan angivits, torde för visst fall avlöningsförmånerna för förste notarie böra bestämmas på annat sätt. Det har visat sig, att i en del domsagor, särskilt i Norrland, häradshövdingen haft ytterst svårt att erhålla rättsbildade biträden, vadan förste och andre notariebefattningarna under långa tider stått obesatta. För att under sådan tid komma i åtnjutande av semester eller annan ledighet har därför häradshövdingen måst söka vikarie från annat håll, vilket ofta misslyckats, i följd varav häradshövdingen gått förlustig en välbehörlig arbetsvila. Det har t. o. m. hänt, att häradshövding, som varit sängliggande sjuk, icke kunnat erhålla vikarie. I de fall, då i hovrätten tjänstgörande befattningshavare funnits att tillgå för dylikt vikariat, har vederbörande ogärna underkastat sig ett avbrott i sin hovrättstjänstgöring för mottagande av vikariat på landet, särskilt då vikariatet icke medfört någon förbättring i avlöningshänseende. En häradshövding, som under lång tid varit i avsaknad av rättsbildat biträde, är emellertid icke alltid betjänad allenast med en vikarie, som under någon kortare tid uppehåller häradshövdingtjänsten, utan har fastmera behov av ett stadigvarande biträde, som under en längre tid kan tillhandagå honom vid förekommande göromål samt under tiden förrätta de tingssammanträden, från vilka häradshövdingen kan erhålla befrielse. Befinnes det erforderligt att förordna i hovrätt tjänstgörande befattningshavare att uppehålla förstenotariebefattning, synas därför avlöningsförmånerna böra tilltagas något rikligare än under andra förhållanden, åtminstone om den förordnade tjänstgjort så länge i hovrätten, att han hunnit bestrida fiskaltjänst-

göring. Då de skäl, som eljest tala för bestämmande av förste notaries avlöning utan hänsyn till ortsförhållanden, knappast kunna åberopas i nu avsedda fall, torde avlöningen böra avpassas efter de allmänna levnadskostnaderna å tjänstgöringsorten. Enligt Kungl. Maj:ts brev till Svea hovrätt den 31 december 1921 äger tillförordnad fiskal åtnjuta lön enligt sjuttonde löneklassen av löneplanen i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement, vilken löneklass upptager en avlöning av 5 160 kronor i billigaste och 6 420 kronor i dyraste ortsgroup, samt utgår avlöning till biträdande fiskal efter högst 3 200 kronor om året. Om fråga uppkommer att till förste notarie förordna i hovrätt tjänstgörande extra ordinarie befattningshavare, torde väl för förordnandet i allmänhet icke komma att tagas i anspråk befattningshavare, vilken uppbar avlöning såsom tillförordnad fiskal. Vid sådant förhållande synas avlöningsförmånerna för förste notarie i fall, som nu avses, böra kunna sättas ej oväsentligt lägre än den för tillförordnad fiskal bestämda avlöningen. Med iakttagande härav synes avlöning till förste notarie, vilken tjänstgjort såsom fiskal eller biträdande fiskal i hovrätt, lämpligen kunna fastställas i överensstämmelse med avlöningen i trettonde löneklassen enligt löneplanen för manlig befattningshavare vid statsdepartement eller sålunda efter tjänstgöringsortens hänförande till viss ortsgroup, till följande belopp:

O r t s g r u p p						
A	B	C	D	E	F	G
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
3 960	4 122	4 284	4 446	4 608	4 770	4 932

Beträffande de nu utgående vicehäradshövdingarvodena torde böra vidtagas dels någon höjning i arvodesbeloppen och dels ersättande av ålderstillägget med två avlöningsförhöjningar. Begynnelsearvodet synes lämpligen böra sättas till 5 040 kronor i stället för 4 500 kronor med förhöjning till 5 340 och 5 640 kronor efter resp. 3 och 6 år. Genom en dylik förändring i fråga om avlöningsförhöjningen vinnes en viss överensstämmelse med vad som enligt avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement gäller för sådan befattningshavares uppflyttning i högre löneklass. Då f. n. dyrtidstillägg å vice häradshövdingens arvode utgår enligt de grunder, som tillämpas för beräkning av dyrtidstillägg åt innehavare av icke nyreglerad tjänst, men efter genomförande av den föreslagna löne regleringen dyrtidstillägg å arvodet bör beräknas i enlighet med de regler, som för närvarande gälla i fråga om dyrtidstillägg till befattningshavare vid nyreglerat verk, innebär den föreslagna arvodeshöjningen icke någon löneförbättring. Vice häradshövding bör liksom för närvarande vara skyldig att avstå från vicehäradshövdingarvodet vid adjunktion i hovrätt och förordnande att bestrida revisionssekreterartjänst ävensom vid vissa här nedan närmare angivna längre förordnanden att uppehålla häradshövdingtjänst.

Vad slutligen beträffar avlöningsförmånerna för övriga i domsagorna tjänstgörande rättsbildade icke-ordinarie befattningshavare, nämligen biträdande domare — fränsett inskrivningsdomaren i Södra Roslags domsaga — och andra vikarier för häradshövding än förste och andre notarie, synas dessa avlöningsförmåner böra bestämmas enligt principen om olika avlöning allt efter de allmänna levnadskostnaderna å tjänstgöringsorten. Några skäl, motsvarande dem som anförts för en avvikelse från nämnda princip i fråga om förste och andre notariers arvoden, kunna ej åberopas beträffande nu avsedda befattningshavare.

En aspirant å ett förordnande av nu ifrågavarande slag får anses hava avslutat sin förberedande utbildning och kan ej välja mellan olika tjänstgöringsorter. Vid bestämmande av avlöningarnas storlek bör tagas i betraktande, att biträdande domare enligt gällande bestämmelser bör hava uppehållit befattning såsom ledamot eller fiskal i hovrätt samt att f. n. vid vikariat för häradshövding det för normala fall bestämda vikariatsarvodet höjes med 50 procent, om vikarien bestritt sådan befattning i hovrätt, som nyss nämnts. Vidare synas i överensstämmelse med den grundsats, som följts vid förslag till arvden för förste och andre notarier, avlöningsbeloppen böra sättas så, att desamma tillika med dyrtidstillägg, beräknat enligt de regler, som gälla i fråga om dyrtidstillägg till befattningshavare vid nyreglerat verk, komma att uppgå ungefär till samma belopp som nuvarande avlöningar jämte dyrtidstillägg, utgående enligt de beträffande tjänst vid icke nyreglerat verk fastställda grunder.

Med tillämpning av det ovanstående synes avlöning för biträdande domare lämpligen kunna sättas till belopp, motsvarande lönen till manlig befattningshavare vid statsdepartement i femtonde löneklassen, nämligen för år räknat:

i ortsgrupp	A	B	C	D	E	F	G
resp. kronor.....	4 560	4 746	4 932	5 118	5 304	5 490	5 676

Är biträdande domare vice häradshövding, torde avlöningsförhållandena lämpligen böra ordnas så, att vicehäradshövdingarvodet bibehålles samt avlöning i övrigt utgår med belopp, motsvarande lön i lägre löneklass, nämligen den för manlig befattningshavare vid statsdepartement fastställda sjätte löneklassen, eller för år räknat:

i ortsgrupp	A	B	C	D	E	F	G
resp. kronor.....	2 580	2 700	2 820	2 940	3 060	3 180	3 300

Vikariatsarvode för de fall, då detsamma f. n. utgår efter 3 000 kronor för år räknat, synes böra bestämmas till belopp, motsvarande avlöning till manlig befattningshavare vid statsdepartement i tionde löneklassen, eller

i ortsgrupp	A	B	C	D	E	F	G
resp. kronor.....	3 240	3 384	3 528	3 672	3 816	3 960	4 104

Är vikarien vice häradshövding, bör han under vikariatet äga behålla vicehäradshövdingarvodet.

Har vikarie tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt och sålunda vunnit samma kompetens, som ovan angivits för befattning såsom biträdande domare, torde vikariatsavlöningen böra utgå med samma belopp som sistnämnda befattningshavares arvode eller i de särskilda ortsgrupperna med resp. 4 560, 4 746, 4 932, 5 118, 5 304, 5 490 och 5 676 kronor.

Förordnas förste eller andre notarie eller biträdande domare att förvalta häradshövdingtjänsten i domsagan, bör i överensstämmelse med vad f. n. gäller särskilt vikariatsarvode ej ifrågakomma.

I vissa fall torde vikariatsersättning böra utgå efter andra grunder, nämligen vid förordnanden, motsvarande dem, då enligt nu gällande bestämmelser vikarie äger åtnjuta samtliga med häradshövdingtjänsten förenade avlöningsförmåner utom halva lönen med skyldighet för vikarie, som är vice häradshövding, att avstå från vicehäradshövdingarvodet. Då enligt ovan framlagda löneregleringsförslag ordinarie innehavare av häradshövdingtjänsten i fall, som nu avses, bör avstå hela andelen av stämpelavgifter, synes i dessa fall vikariatsersättningen lämpligen kunna bestämmas till dels arvode, motsvarande lönen i viss löneklass av löneplanen för befattningshavare vid statsdepartement, och dels viss andel av stämpelavgifterna. Arvodet bör därvid utgå med belopp,

motsvarande lönen i tjuguffjärde löneklassen av nämnda löneplan, nämligen i de särskilda ortsgrupperna A, B, C, D, E, F och G med resp. 8 100, 8 340, 8 580, 8 820, 9 060, 9 300 och 9 540 kronor för år räknat, samt andelen av stämpelavgifter sätts till hälften av den för ordinarie häradshövding bestämda andelen av dylika avgifter. Är vikarien vice häradshövding, bör han under förordnandet avstå från sitt arvode såsom vice häradshövding.

Som för beräkning av den andel av stämpelavgifter, som belöper å viss del av ett kalenderår, stämpelavgifterna för hela året skola uppdelas med lika belopp å årets alla dagar, kan först vid årets slut fastställas, å vilket stämpelbelopp andelen av stämpelavgifter för en del av året skall beräknas. Likaså kan, om i en domsaga stämpelavgifterna under ett år uppgå till sådant belopp, att viss del av stämpelandelens skall utgå efter nedsatt procentsats, först vid årets slut bestämmas, efter vilken medelprocent andelen för året skall utgå. Då en vikarie, som under någon del av årets tre första kvartal bekläder häradshövdingtjänst med rätt att åtnjuta andel av stämpelavgifter, bör före årets slut få uppbära nämnda andel, måste en anordning träffas för bestämmande av den stämpelandel, vikarien i dylika fall må äga uppbära. En lämplig utväg synes vara, att vikarien, i anslutning till vad som ovan föreslagits beträffande ordinarie häradshövding, provisoriskt får uppbära andel, beräknad efter näst föregående års stämpelförsäljning och hälften av sagda års medelprocent i domsagan eller, vad första året efter löneregleringen beträffar, efter halva det av Kungl. Maj:t för domsagan bestämda andelsbeloppet, samt att vid årets utgång slutgiltig reglering av stämpelandelens äger rum.

Nu angivna avlöningsförmåner torde kunna anses skäliga, om hänsyn tages därtill, att de befattningshavare, vilka komme att erhålla dylika vikariat, kunna beräknas därvid hava nått en ganska framskriden levnadsålder, högre än medelåldern för befordran till hovrättsrådstjänst. De befattningshavare, som f. n. pläga beklädas med vikariat av ifrågavarande slag, erhålla i regel ej dylika förordnanden förrän de sista åren, innan de vinna befordran till ordinarie häradshövdingtjänst. Det kan nämnas, att medelåldern vid befordran till hovrättsråd under de senaste fem åren utgjort omkring 37 år, medan medelåldern för de extra ordinarie befattningshavare, som under samma tid befodrats till häradshövding, uppgått till omkring 42 år. Sådän vikarie, som nu avses, bör äga åtnjuta semester 30 dagar årligen samt, om behov därav föreligger, ytterligare ledighet för vinnande av lättnad i arbetsbördan 30 dagar.

I fråga om biträdande domares, förste notaries och andre notaries semester synas i huvudsak nuvarande regler kunna gälla. Erfordras under nämnda befattningshavares semester vikarie, som uppehåller befattningen, bör ersättning till denne utgå av statsmedel, dock att, liksom f. n., förste och andre notarie i domsagan skola vara skyldiga att under biträdande domares semester uppehålla hans befattning samt andre notarien vara pliktiga att uppehålla förste-notariebefattningen utan särskild ersättning. Vice häradshövding bör under förutsättning, som f. n. är stadgad, äga åtnjuta semester under högst 30 dagar årligen med rätt att, såsom hittills gällt, utöver vicehäradshövdingarvodet åtnjuta särskilt semesterarvode efter 3 000 kronor för år räknat.

Då det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa avlöningsgrunderna för de icke-ordinarie befattningshavarna i domsagorna, torde Kungl. Maj:t därvid vara i tillfälle att meddela bestämmelser jämväl i andra ej berörda hänseenden rörande dessa befattningshavares tjänstgöringsförhållanden.

I 1921 års betänkande föreslogs, att renskrivningsarbetet i domsagorna jämte sådana kansligöromål, för vilka icke rättsbildade arbetskrafter pläga anlitas, skulle utföras till huvudsaklig del av fasta, statsanställda biträden och i övrigt medelst anlitage av tillfällig skrivhjälp på statens bekostnad. De fast anställda biträdena skulle i allmänhet placeras i en lönegrad, motsvarande

Icke rätts-
bildade
biträden.

första lönegraden i löneplanen för ordinarie kvinnliga tjänstemän vid statsdepartement, men i de domsagor, där tre eller flera fast anställda biträden erfordrades, skulle ett biträde placeras i lönegrad, motsvarande andra lönegraden i nyssnämnda löneplan. Som dessa biträden ej borde vinna anställning såsom ordinarie befattningshavare, skulle de för ordinarie befattningshavare vid statsdepartement bestämda avlöningarna minska med ett belopp, motsvarande vad sistnämnda befattningshavare hade att vidkännas i pensionsavgifter, därvid förutsattes, att biträdena i domsagorna efter uppnående av den levnads- och tjänsteålder, som i allmänhet erfordrades för rätt till pension, i annan ordning av statsmedel skulle tillerkännas ålderdomsunderstöd, motsvarande den till jämförliga ordinarie befattningshavare i statens tjänst utgående pensionen. Antalet erforderliga fasta skrivbiträdesbefattningar beräknades till 213 nämligen 195 av första och 18 av andra lönegraden.

Ordnandet av arbetet med renskrivning och andra enklare kansligöromål i domsagorna torde böra ske i enlighet med de i 1921 års betänkande angivna allmänna grunderna d. v. s. dels genom anställande av fasta biträden och dels genom anlåtande av tillfällig skrivhjälp, men i vissa detaljer torde förslaget böra underkastas ändring och komplettering.

Med hänsyn till den inverkan en blivande rättegångsreform kan utöva på behovet av renskrivningsarbete vid underrätterna, synas de fasta biträdena tills vidare icke böra uppföras såsom ordinarie befattningshavare. Vid sådant förhållande torde avlöningsmedel för ifrågavarande befattningshavare böra bestridas av anslag å extra stat. I anslutning till vad i 43 § av kungörelsen den 31 december 1921 med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement m. fl. verk stadgats beträffande befattningshavare med avlöning från anslag å extra stat torde ifrågavarande fasta biträden i allmänhet böra åtnjuta lön enligt löneklass, närmast lägre än den, som skulle hava gällt, därest vederbörande varit innehavare av ordinarie tjänst inom den lönegrad, till vilken befattningen hänförs. Där lönen i enlighet härmed skulle utgå enligt löneklass, som är lägre än löneklass 1 inom avd. C av löneplanen för ordinarie tjänstemän vid statsdepartement, bör således tillämpas klass A enligt den i nyssnämnda kungörelse intagna löneplanen för extra ordinarie kvinnliga befattningshavare.

Jämväl i övrigt torde för nu ifrågavarande fasta biträden böra gälla liknande bestämmelser, som under 43 § i ovannämnda kungörelse meddelats rörande befattningshavare med avlöning från anslag å extra stat.

Vidkommande antalet fasta biträden, vars bestämmande bör tillkomma Kungl. Maj:t, har av en del häradshövdingar anmärkts, att sådana biträden erfordrades till större antal än som angivits av 1920 års sakkunniga, vilka verkställt sina beräkningar med ledning av infordrade uppgifter från häradshövdingarna, avgivna under hösten 1920. För närmare utredning bland annat rörande erforderliga antalet fasta biträden i domsagorna hava i december 1922 från samtliga häradshövdingar infordrats uppgifter rörande antalet i envar domsaga dåmera anställda fasta biträden samt deras avlöningsförmåner och dagliga arbetstid ävensom upplysning, i vilken omfattning tillfällig skrivhjälp anlätades. Av de inkomna uppgifterna framgår, att i domsagorna vid slutet av 1922 voro anställda tillsammans 242 fasta biträden med i allmänhet en daglig arbetstid av omkring 7 timmar. Då emellertid för några av nämnda biträden angivits en åtskilligt kortare arbetstid samt en förutsättning för anställande av fast biträde bör vara, att vederbörande erhåller full sysselsättning under en daglig arbetstid, motsvarande den för andra jämförliga befattningshavare i statens tjänst bestämda eller 7 timmar, och då å andra sidan i vissa domsagor, där betydliga belopp utbetalts för tillfällig skrivhjälp, flera fasta biträden synas erfordras än som f. n. äro där anställda, hava de inkomna uppgifterna icke

utan vidare kunnat läggas till grund för beräkningen av erforderliga antalet fasta biträden i domsagorna. I två domsagor, där f. n. fasta biträden ej finnas anställda, nämligen Finspånge läns domsaga samt Orust och Tjörns domsaga, hava utgifterna för renskrivning under de två sista åren uppgått till så obetydliga belopp, i medeltal resp. 1 300 och 1 000 kronor, att fasta biträden f. n. icke synas böra anställas i nämnda domsagor. Efter jämkning, vidtagen med hänsyn till ovan anförda omständigheter, har antalet erforderliga fasta biträden i domsagorna beräknats till 221. Ändrade förhållanden kunna givetvis framdeles medföra behov av en ökning av berörda antal. Yppas sådant behov, har vederbörande härads hövding att därom göra framställning hos Kungl. Maj:t.

Beträffande ifrågavarande biträdens avlöningsförhållanden har, såsom tidigare uppgivits, av åtskilliga härads hövdingar anmärkts, att avlöningen syntes hava av 1920 års sakkunniga tilltagits väl knappt. Därjämte har påyrkats, att i varje domsaga ett biträde måtte placeras i andra lönegraden. Statskontoret har gjort gällande, att säkerligen även i domsagor, där endast ett eller två fasta biträden vore anställda, göromålen kunde vara av den beskaffenhet, att i fråga om ett biträde tilldelandet av en lönegrad högre än den lägsta finge anses påkallat samt att det beträffande de största domsagorna kunde ifrågasättas, om ej med hänsyn till det synnerligen maktpåliggande arbete, som där måste anförtros vissa skrivbiträden, ett biträde borde vinna placering i tredje lönegraden.

Obestriddigt är, att en del av de göromål, som pläga utföras av de icke rättsbildade biträdena i domsagorna, äro av den beskaffenhet, att de böra anses berättiga till en avlöning, högre än den som i allmänhet är bestämd för kvinnliga befattningshavare å extra stat inom första lönegraden. Detta gäller även i fråga om de mindre domsagorna. I de allra största domsagorna ifrågakommer därjämte så högt kvalificerat arbete, t. ex. räkenskapsföring och kassörsgöromål, att det betingar en avlöning minst inom tredje lönegraden. På grund härav synas de i domsagorna anställda fasta biträdenas avlöningsförhållanden böra ordnas så, att i varje domsaga, där fast biträde är anställt, ett biträde skall vara placerat i andra lönegraden, att i några av de största domsagorna därjämte ett biträde skall vara anställt med lön inom tredje lönegraden samt att övriga biträden skola uppbara avlöning inom första lönegraden, dock att i vissa av de domsagor, där ett biträde av tredje lönegraden skall vara anställt, ännu ett biträde bör erhålla lön inom andra lönegraden. I sistnämnda domsagor är det nämligen på grund av arbetets omfattning i allmänhet nödvändigt att i avsevärd omfattning använda icke rättsbildade biträden till uppsättande av s. k. småprotokoll, vilket arbete ställer stora fordringar på vederbörandes duglighet. De domsagor, i vilka ett fast biträde av tredje lönegraden behöves anställas, hava beräknats till fem, nämligen Södra Roslags domsaga, Södertörns domsaga, Askims, Västra och Östra Hisings samt Sävedals härads domsaga, Oppunda och Villåttinge härads domsaga samt Östra Värends domsaga, och i de tre förstnämnda domsagorna hava två biträden av andra lönegraden ansetts erforderliga. Jämlikt förestående förslag skulle i domsagorna behöva anställas sammanlagt 5 fasta biträden av tredje lönegraden, 126 sådana biträden av andra lönegraden och 90 dylika biträden av första lönegraden. Därest den till 1923 års riksdag gjorda framställningen angående indragning av härads hövdingtjänsten i Vifolka, Valkebo och Gullbergs härads domsaga samt uppdelning av domsagan på Lysings och Göstrings härads domsaga och Åkerbo, Bankekinds och Hanekinds härads domsaga vinner bifall, torde detta hava till följd, att ett av de till andra lönegraden beräknade biträdena bör ersättas med ett skrivbiträde av första lönegraden. Biträdenas fördelning å de särskilda domsagorna finnes angiven i en betänkandet vidfogad tabell.

Med iakttagande av vad förut anförts rörande nu ifrågavarande biträdens avlöningsförhållanden, böra biträdena, efter sin stationeringsort, komma i åtnjutande av lön enligt följande löneplan:

Lönegrad	Löneklass	Ortsgrupp						
		A	B	C	D	E	F	G
1:a lönegraden	a	1 350	1 410	1 470	1 530	1 590	1 650	1 710
	1	1 440	1 500	1 560	1 620	1 680	1 740	1 800
	2	1 560	1 620	1 680	1 740	1 800	1 860	1 920
	3	1 680	1 740	1 800	1 860	1 920	1 980	2 040
2:a lönegraden	5	1 680	1 740	1 800	1 860	1 920	1 980	2 040
	4	1 800	1 860	1 920	1 980	2 040	2 100	2 160
	5	1 920	1 983	2 046	2 109	2 172	2 235	2 298
	6	2 040	2 106	2 172	2 238	2 304	2 370	2 436
3:e lönegraden	6	2 040	2 106	2 172	2 238	2 304	2 370	2 436
	7	2 160	2 229	2 298	2 367	2 436	2 505	2 574
	8	2 280	2 352	2 424	2 496	2 568	2 640	2 712
	9	2 400	2 475	2 550	2 625	2 700	2 775	2 850

Dessa biträden böra i förekommande fall äga uppbära kallortstillägg i överensstämmelse med vad som vid senaste löneregleringar stadgats för andra befattningshavare i statens tjänst eller sålunda efter enahanda grunder, som skulle gälla för häradshövdingar.

Av en jämförelse mellan de löner, som enligt ovanstående löneplan skulle tillkomma de fasta biträdena, samt de avlöningar, som dylika biträden i domsagorna enligt häradshövdingarnas ovan omnämnda uppgifter åtnjuta, framgår, att ett stort antal biträden f. n. uppbära högre avlöning än den, varav de enligt löneplanen skulle komma i åtnjutande, men att å andra sidan ett avsevärt antal biträden, som nu uppbära en oskäligt låg avlöning, genom statsanställningen skulle erhålla en välbehörlig förbättring i sina avlöningsvillkor. Av de 214 biträden, angående vilkas avlöningsförmåner exakta uppgifter föreligga, uppbära 38 en avlöning, växlande mellan 2 500 och 3 600 kronor, 34 en avlöning av 2 400 kronor, 33 en avlöning, växlande mellan 1 900 och 2 300 kronor, 36 en avlöning av 1 800 kronor, 28 en avlöning, växlande mellan 1 500 och 1 700 kronor, samt 45 en avlöning, växlande mellan 600 och 1 400 kronor. Det har visat sig, att nämnda 214 biträden tillsammans i avlöning uppbära ett belopp, som ungefär motsvarar den sammanlagda avlöningssumma, som skulle komma att utgå till sagda biträden, därest dessa, placerade i de lönegrader, som för varje särskild domsaga här ovan förutsatts, en var inom sin lönegrad hunnit den näst högsta åldersklassen samt alla tillhörde den mittersta ortgruppen (D). Som dessa biträden böra äga rätt till dyrtidstillägg i likhet med andra jämställda befattningshavare i statens tjänst, torde emellertid de biträden, vilka för närvarande uppbära högre avlöning än den de enligt ovanstående löneplan skulle erhålla, efter statsanställningen i allmänhet komma att genom dyrtidstillägget uppnå en löneinkomst, motsvarande deras nuvarande avlöning.

Enligt de allmänna villkor, som ansetts böra gälla beträffande de fasta biträdenas anställning, skall tjänstetiden i varje löneklass utgöra 3 år. De i domsagorna f. n. anställda biträdena, vilka på grund av sin föregående tjänstgöring få anses särskilt kvalificerade för de föreslagna fasta biträdesbefattningarna, synas — i likhet med vad av 1912 års riksdag medgivits beträffande skrivbiträden i hovrätterna — böra efter Kungl. Maj:ts prövning få för åt-

njutande av löneförhöjning tillgodoräkna sig sin föregående domsagotjänstgöring.

De fasta biträdesbefattningarna i domsagorna böra besättas med kvinnor. Dock synes den avvikelser härifrån böra medgivas, att i domsagorna vid löne-regleringens genomförande för nu omhandlade arbetsuppgifter anställda män med vederbörlig kompetens må kunna antagas till innehavare av fast biträdesbefattning med åtnjutande av de avlöningsförmåner, som skulle tillkomma kvinnlig innehavare av befattningen.

I överensstämmelse med vad som gäller för motsvarande befattningshavare å extra stat vid statsdepartement torde i domsaga anställt kvinnligt biträde böra äga åtnjuta semester 25 dagar årligen före fyllda 40 år och 35 dagar årligen efter fyllda 40 år. Manligt skrivbiträde, som jämlikt ovan föreslagna undantagsbestämmelse kan hava anställts i domsaga, bör däremot, i likhet med vad som gäller för manlig ordinarie befattningshavare i motsvarande lönegrader, äga åtnjuta semester respektive 20 och 30 dagar.

Med hänsyn till längden av fast biträdes dagliga arbetstid, 7 timmar, bör ej i allmänhet dylikt skrivbiträde anlitas för utförande å övertid av arbete, som ej medhinner under den ordinarie arbetstiden, utan bör extra skrivhjälp användas för sådant arbete. Emellertid torde det ej kunna undvikas, att fast anställt biträde vid vissa tillfällen måste tagas i anspråk för övertidsarbete, särskilt under de närmaste dagarna före ett tingssammanträde. Ersättning för dylikt övertidsarbete förutsättes komma att beredas biträdet genom tillfällig ledighet, t. ex. å dagar, då tingssammanträde i domsagan pågår. Vid nu angivna förhållanden synes anledning icke förefinnas att medgiva tilldelande åt fast biträde av sådan särskild övertidsersättning, som avses i 29 § i avlöningsreglementet för statsdepartement.

Att genom särskilda föreskrifter fastslå, om eller i vad mån icke rättsbildade biträden må användas till annat domsagoarbete än renskrivning eller därmed jämförligt arbete, torde ej böra ifrågasättas. Givetvis bör sådant kvalificerat arbete som t. ex. protokollsuppsättning icke anförtros åt icke rättsbildat biträde i de fall, då dylikt arbete kan medhinnas av rättsbildade biträden. Är däremot detta ej förhållandet, kan det, såsom tidigare antytts, bli nödvändigt att anlita icke rättsbildade biträden för uppsättande av småprotokoll jämte annat kvalificerat arbete, som i regel utföres av rättsbildade biträden. Att genom detaljerade bestämmelser reglera dessa förhållanden låter sig icke lämpligen göra, utan möjlighet bör stå öppen att ordna arbetet efter för handen varande förhållanden på det mest praktiska sättet.

Tillsättandet av de fasta biträdesbefattningarna föreslogs i 1921 års betänkande skola anförtros åt häradshövdingarna. Det kan emellertid ifrågasättas, huruvida en sådan anordning är den lämpligaste. Det är f. n. ej så ovanligt, att renskrivningsarbete i domsaga ombesörjes av anhörig till häradshövdingen. Vid besättande av de nya biträdesbefattningarna, vilka böra tillsättas efter ansökan samt därför kungöras lediga, kan det därför förväntas, att bland aspiranterna stundom komma att befinna sig anhöriga till häradshövdingen, och det synes böra undvikas, att häradshövdingen försättes i situationen att i dylika fall hava att träffa avgörandet. På grund därav torde tillsättandet av fast biträdesbefattning böra tillkomma vederbörande hovrätt. Ansökningarna böra emellertid ingivas till häradshövdingen, som skall hava att översända desamma jämte eget yttrande till hovrätten. Kostnaderna för kungörelse angående dylika biträdesbefattnings ledigförklarande böra ersättas av statsmedel i den ordning, som här nedan angives i fråga om gäldande av utgifterna för tillfällig skrivhjälp i domsagorna.

Beträffande pension till ifrågavarande biträden får det antagas, att riksdagen ej kommer att undandraga sig att bevilja sådana befattningshavare pen-

sion under de förutsättningar, som i allmänhet gälla för civila tjänstnehavares rätt till pension.

I den mån renskrivningsarbetet eller därmed jämställt arbete i domsagorna ej medhinnes av fast anställda biträden, bör, såsom av 1920 års sakkunniga föreslagits, det ankomma på häradshövdingen att låta utföra arbetet genom tillfällig skrivhjälp på statsverkets bekostnad. Rörande betalningen för dylikt arbete har häradshövdingen att träffa uppgörelse med vederbörande, därvid häradshövdingen bör bevaka det allmännas intresse samt tillse, att ersättningen sättes så lågt, som skäligen låter sig göra. Ersättningen bör därvid kunna bestämmas till visst belopp för timme eller ark eller sida, allt efter som i varje fall må befinnas lämpligast. Skall betalning erläggas med timpenning, får denna ej under några förhållanden sättas högre än den timpenning, som gäller i fråga om övertidsarbete av jämförliga befattningshavare vid statsdepartement. För bestridande av nu ifrågakvarande kostnader bör häradshövdingen, i enlighet med vad i statskontorets utlåtande hemställts, rekvidrera medel från vederbörande länsstyrelse, därvid bör bifogas av det anlitate biträdet utställd och av häradshövdingen attesterad räkning.

Tillfällig
skrivhjälp.

I 1921 års betänkande föreslogs, att för domsagoförvaltningen erforderliga skrivmaterialier skulle bekostas av häradshövdingarna mot det att dessa skulle äga av statsmedel uppbära årligt anslag, bestämt till visst belopp för varje särskild domsaga, vilket anslag avsetts även skola täcka kostnaderna för inköp och underhåll av för renskrivningsarbetet erforderliga skrivmaskiner. Såsom jämväl omnämnts, har i de av häradshövdingarna avgivna yttrandena över förslaget tämligen allmänt anmärkts, att de belopp, till vilka berörda anslag för de särskilda domsagorna beräknats, vore för låga, varjämte vissa häradshövdingar påyrkat, att skrivmaskiner måtte tillhandahållas direkt av statsverket samt att därför häradshövdingarnas i bruk varande skrivmaskiner måtte inlösas av staten och häradshövdingarna berättigas att framdeles vid behov anskaffa nya skrivmaskiner på statsverkets bekostnad. Svea hovrätt har anfört, att det borde tagas i övervägande, huruvida icke anskaffandet av skrivmaskiner skulle ankomma på det offentliga, samt att det syntes, som om, även då anskaffningskostnaden för skrivmaskinerna lämnades åsido, kostnadsberäkningarna vore avsevärt för låga och mindre tillförlitliga samt att förden skull en noggrannare beräkning av det för varje särskild domsaga erforderliga beloppet borde komma till stånd.

Skriv-
materialier.

I fråga om den i 1921 års betänkande förordade anordningen med skrivmaterialiers bekostande medelst fixa anslag utan redovisningsskyldighet har, fränsett ovanberörda yrkande beträffande skrivmaskiner, icke framställts någon anmärkning. En dylik ordning torde ock, därest expensanslagen sätts i underkant vara den ur det allmännas synpunkt lämpligaste, enär ett medgivande av rätt för häradshövdingarna att utan vidare på statens bekostnad inköpa skrivmaterialier kunde leda till misshushållning. Det kan erinras, att principen med fixa expensanslag utan redovisningsskyldighet vunnit tillämpning vid senaste lönereglering för förste provinsialläkarna (se Kungl. Maj:ts proposition till 1920 års riksdag, nr 211).

Vad beträffar frågan, huruvida skrivmaskiner för domsagorna böra tillhandahållas genom statsverkets försorg eller om anskaffandet av sådana bör bekostas av häradshövdingarna och denna kostnad sålunda medräknas vid fastställande av expensanslag för domsagorna, talar utsikten till nedbringande av anskaffningskostnaden, därest skrivmaskiner tillhandahållas av statsverket, till förmån för det förra alternativet. Till förmån för det senare alternativet kan åberopas följande. Skyldigheten att med expensanslagen bekosta inköp av nya skrivmaskiner skulle hos häradshövdingarna vidmakthålla intresset att

tillse, att skrivmaskinerna väl vårdades och deras brukbarhetstid sålunda förlängdes. Den inlösnings jämte föregående värdering av häradshövdingarnas nuvarande skrivmaskiner, som måste förknippas med det förra alternativet, skulle medföra åtskilliga svårigheter och tillskynda statsverket en engångsutgift, som eljest kunde undvikas. Enligt det senare alternativet skulle vederbörande myndighet (Kungl. Maj:t eller hovrätten) besparas ett skäligen underordnat och dock måhända besvärligt åliggande att pröva från häradshövdingar inkomna framställningar om erhållande av nya skrivmaskiner.

Vid ett övervägande av skälen för det ena eller det andra alternativet synes företräde böra skänkas åt det senare och den förevarande frågan således böra lösas så, att det skall tillkomma häradshövdingarna att med expensmedlen bekosta inköp av erforderliga nya skrivmaskiner.

I anledning av de framställda anmärkningarna om att expensanslagen, även frånsett kostnaderna för anskaffande av nya skrivmaskiner, blivit av 1920 års sakkunniga för lågt beräknade har en ny beräkning härutinnan verkställts. Till grund för denna hava lagts de av häradshövdingarna avgivna statistiska uppgifterna rörande deras förvaltningsutgifter åren 1917—1921, sedan i förekommande fall avdragits vad under nämnda år kan hava utgivits till inköp av skrivmaskiner. I det sålunda funna medeltalet för varje domsaga har i allmänhet gjorts en nedsättning av 15 procent med hänsyn därtill, att papperspriset under vissa av nämnda år varit särskilt högt samt att efter det förevarande förslaget genomförande åtskilliga expeditioner, som nu skrivas på ostämplat papper, skulle komma att skrivas på stämpelpapper, vilket utan ersättning för pappersvärdet tillhandahålles häradshövdingarna av staten. Beloppet har därefter avrundats till närmaste jämna femtiotal kronor. Beträffande enstaka domsagor, för vilka siffrorna företett en avsevärd olikhet med siffrorna från andra likvärdiga domsagor, har ytterligare skäligen jämkning av beloppet vidtagits. I fråga om domsagor, som under ovannämnda femårsperiod nybildats genom delning av äldre domsagor, ävensom andra domsagor, för vilka fullständiga uppgifter för sagda tid saknas, har för beräkning av anslagsbeloppen likaledes verkställts en jämförelse med domsagor av ungefär enahanda storlek. Vid beräkningarna har antagits, att fastighetsböcker och erforderliga rotlar av olika slag ävensom vissa slags blanketter (t. ex. blanketter till saköreslängder och de olika blanketter, som erfordras vid tillämpningen av bestämnelserna rörande fri rättegång) skola tillhandahållas kostnadsfritt av statsverket, något som redan nu sker i väsentlig omfattning.

Vid en beräkning av huru mycket de sålunda för de särskilda domsagorna uträknade årliga expensbeloppen borde höjas, för att anslagen skulle förslå jämväl till bestridande av kostnaderna för inköp av skrivmaskiner, har undersökts, huru många skrivmaskiner kunde anses behövas i varje domsaga. Därvid har ansetts, att i varje domsaga erfordras en skrivmaskin för varje fast anställt skrivbiträde samt därutöver en skrivmaskin, som kan användas dels vid förekommande reparationer å övriga skrivmaskiner och dels för sådan renskrivning, som utföres av tillfälligt skrivbiträde. I ett par av de största domsagorna synes dock en dylik extra skrivmaskin ej behöva beräknas, enär de där anställda fasta biträdena i större omfattning än i andra domsagor få sysselsättning med annat arbete än maskinskrivning. I de två mindre domsagor, i vilka, såsom ovan anförts, fast biträde f. n. ej synes böra anställas, torde emellertid i expensanslaget böra inräknas kostnaden för en skrivmaskin för det skrivarbete, som där utföres. Vad beträffar frågan, huru lång brukbarhetstid i allmänhet kan påräknas för en skrivmaskin, som är i daglig användning omkring 7 timmar, hava från sakkunnigt håll infordrade uppgifter givit vid handen, att en skrivmaskin av de kraftigare typerna vid dylik användning och vid omsorgsfull skötsel kan beräknas äga en varaktighet

av omkring tio år. Då en ny sådan skrivmaskin f. n. torde betinga ett inköpspris av omkring 600 kronor samt skäligt tillägg bör göras för ränteförlost, synes det för övriga skrivmaterialkostnader uträknade anslagsbeloppet böra med den modifikation beträffande vissa domsagor, som nyss nämnts, för varje domsaga ökas med 75 kronor för varje skrivmaskin, som i enlighet med vad ovan angivits får anses behöblig i domsagan.

Då nya förhållanden kunna betinga ändring i storleken av expensanslagen, torde dessa böra fastställas för viss tid, exempelvis för fem år varje gång. Utbetalningen av expensanslagen synes böra ske i förskott och lämpligen kvartalsvis. Anslagen böra i regel utgå till häradshövdingtjänstens ordinarie innehavare även under tid, då han åtnjuter ledighet, med skyldighet för honom att inom det anvisade beloppet tillhandahålla vikarien skrivmaterialier. I den tabell, som vidfogats betänkandet här angivits, till vilka belopp expensanslagen för de särskilda domsagorna synas böra beräknas.

Till bestridande av nu omförmälda kostnader i domsagorna bör ett fast anslag anvisas att av Kungl. Maj:t enligt ovan angivna grunder fördelas.

I överensstämmelse med de principer, å vilka nu ifrågavarande lönereregleringsförslag är byggt, böra häradshövdingarna vinna befrielse från kostnaderna för tjänsteresor, i den mån de f. n. hava att bestrida sådana kostnader. De resor, som sålunda komma i fråga, utgöras av resor för inställelse vid lagtima ting och allmänt tingssammanträde jämte sammanträde för tings avslutande samt vid syn å komministerboställe i ännu ej nyreglerat pastorat ävensom resor för förrättande av tingssammanträde med tremansnämnd, vid vilka sistnämnda resor häradshövding f. n. äger uppbära gottgörelse för själva resekostnaden men ej dagtraktamente.

Såsom nämnts vid redogörelsen för 1921 års betänkande, föreslogs däri, att häradshövdingarna vid nu omförmälda slags resor av statsmedel skulle åtnjuta ersättning för resekostnaden samt dagtraktamente i enlighet med bestämmelserna i resereglementet, dock med den modifikation att för varje dygn, under vilket nattlogi kostnadsfritt erhöles å tingsställe, traktamentet skulle minskas med visst belopp, exempelvis 25 procent. I fråga om häradshövdingens rätt att vid dylika resor medtaga rättsbildat biträde på statsverkets bekostnad föreslogs, att ersättning av statsmedel till ett häradshövdingen åtföljande rättsbildat biträde alltid skulle utgå vid resa, avseende förrättande av lagtima ting och allmänt tingssammanträde, men vid resa till sammanträde för tings avslutande eller till sammanträde med tremansnämnd endast då — på sätt i fråga om vissa extra förrättningar stadgas i kungl. kungörelsen den 22 juni 1920 ang. resekostnads- och traktamentsersättning åt rättsbildat biträde å domsagas kansli — domhavanden enligt anteckning i protokollet med hänsyn till sammanträdets väntade omfattning funnit biträdes tillkallande erforderligt t. ex. om rannsaking med häktad blivit utsatt att hållas å sammanträde för tings avslutande. Därjämte föreslogs med avseende å beräkningen av den biträdet tillkommande ersättningen, att biträdet vid övernattande å tingsställe skulle vara underkastat samma nedsättning i dagtraktamente som häradshövdingen ävensom att särskild skjutsersättning till biträdet ej skulle utgå vid landsvägsskjuts.

I åtskilliga från häradshövdingar inkomna yttranden har gjorts hemställan om att ersättning av statsmedel måtte utgå till två häradshövdingen åtföljande rättsbildade biträden vid resor till lagtima ting och allmänna tingssammanträden samt att häradshövdingen måtte berättigas att vid resa för avslutande av ting alltid medtaga ett rättsbildat biträde på statsverkets bekostnad.

Att dagtraktamentet nedsattes, då fritt nattlogi finnes att tillgå, synes befogat. Dock torde i anslutning till vad i motsvarande hänseende blivit vid nyligen verkställd reglering för annat verk bestämt nedsättningen böra be-

Resekost-
nader.

stämmas till 40 procent i stället för föreslagna 25 procent. Vad beträffar frågan om ersättning av statsmedel åt rättsbildade biträden vid resor till lagtima ting och allmänna tingsammans träden jämte sammanträden för tings avslutande, synes vad därutinnan i betänkandet föreslagits böra godtagas. För göromålen å lagtima ting och allmänna tingsammans träden torde i regel icke vara behöfligt att mera än ett rättsbildat biträde är närvarande, och vid sammanträden för tings avslutande torde häradshövdingen i allmänhet ej hava behov av sådant biträde. Därjämte bör erinras, att vid längre tingsammans träden, som hållas å annan ort än den, där domsagans kansli är beläget, ett rättsbildat biträdes närvaro å domsagokansliet i allmänhet synes erforderligt.

Någon ändring i de sakkunnigas förslag i nu nämnda hänseenden synes därför ej böra ske i vidare mån, än att dagtraktamentet i de fall, då fritt nattlogi å tingsställe finnes att tillgå, nedsättes till 60 procent av det i rese-reglementet bestämda beloppet.

Då reseersättning i enlighet med ovanstående skall utgå, bör densamma beräknas från den i vederbörlig ordning för domsagan bestämda kansliorten och åter.

Det av 1920 års sakkunniga i förevarande sammanhang framställda förslaget angående rätt för häradshövding, som i särskilt fall icke är i tillfälle att erhålla rättsbildat biträde till protokollsförare vid tingsammans träde eller annan förrättning, att, då behov därav föreligger, anlita annan protokollsförare på statsverkets bekostnad har varit föremål för anmärkning i statskontorets utlåtande. Enligt statskontorets mening borde i dylika fall erforderlig protokollsföring kunna ombesörjas av häradshövdingen själv. Men det vore uppenbarligen olämpligt, om häradshövdingen skulle nödgas att å tingsammans träden och vid mera vidlyftiga extra förrättningar, såsom längre rannsakingar, själv ombesörja protokollsföringen. En dylik anordning skulle, jämte det arbetet under långvariga sessioner för häradshövdingen bleve särdeles påkostande, medföra förlängning av sessionerna till olägenhet för allmänheten. Vad 1920 års sakkunniga härutinnan föreslagit synes därför välgrundat. Ersättning till dylik protokollsförare bör följaktligen utgå vid lagtima ting och allmänna tingsammans träden samt, därest behov därav föreligger och vitsordas genom anteckning i protokollet, jämväl vid andra förrättningar. Förutom arvode för själva arbetet kan i ersättningen komma att ingå skäligen gottgörelse för resekostnad, om tillgång saknas till lämplig protokollsförare, boende vid tingsstället. Ersättningen bör efter företeende av räkning, attesterad av häradshövdingen, gäldas i den ordning, som förut angivits i fråga om ersättning för tillfällig skrivhjälp. Statsverkets kostnader för ifrågavarande ändamål torde emellertid bliva obetydliga, då det får antagas, att endast i undantagsfall komme att inträffa, att rättsbildat biträde för protokollsföringen saknas.

Beträffande utbetalningen av de i domsagorna anställda befattningshavarnas löner jämte övriga för domsagoförvaltningen nödiga medel, torde kunna ifrågasättas, att nämnda bestyr, som för närvarande handhaves av länsstyrelserna samt, i fråga om arvode till vice häradshövding under Svea hovrätt, av statskontoret, överflyttades till hovrätterna. En sådan anordning skulle möjligen föranleda anställande av en särskild befattningshavare i varje hovrätt för ombesörjande av därmed sammanhängande göromål. Men å andra sidan skulle flera fördelar vinnas. Hovrätterna skulle befrias från dem nu åliggande skyldighet att lämna länsstyrelserna eller statskontoret ingående meddelanden om utfärdade förordnanden för befattningshavare i domsagorna eller å avlöningsförhållandena eljest inverkan beslut. Länsstyrelserna befriades från besväret att med ledning av berörda meddelanden företaga ofta svåra och tidsödande uträkningar angående avlöningsförhållandena för befattningshavare, vilkas verksamhet är för länsstyrelserna tämligen främmande. Tillämpningen

Utbetalning
av lönerna
m. m.

av de särskilda avlöningsbestämmelserna och uträknandet av avlöningsbeloppen koncentrerades från tjugufem myndigheter till tre, där vederbörande tjänstemän snart skulle vinna erforderlig förtrogenhet med dylika ärenden. Avlöningarna skulle därigenom komma att utbetalas med nödig punktlighet och med undvikande av felaktigheter, något som för närvarande, enligt vad vid skilda tillfällen framhållits, icke alltid kunnat ske.

Emot 1920 års sakkunnigas förslag rörande åliggande för de tingshusbyggnadsskyldiga att åt häradshövdingen tillhandahålla fri kansliokal med nödiga inventarier samt bekosta lokalens uppvärmning, belysning och städning eller, om kansliokal ej tillhandahålles, utan kansliet är inrymt i av häradshövdingen disponerad privat lägenhet, till häradshövdingen utgiva ersättning därför, torde intet vara att anmärka. I de sakkunnigas betänkande har anförts, att en utsträckning av den i 26 kap. 4 § byggningsbalken stadgade skyldigheten för häradet att bygga tingshus till omfattande jämväl av åliggande att tillhandahålla kansliokal kunde anses såsom en naturlig följd av det sätt, varå förhållandena utvecklats, varjämte anmärkts, att de tingshusbyggnadsskyldiga redan nu i ett stort antal fall frivilligt tillhandahålla kansliokal eller ock lämna större eller mindre bidrag till sådan lokals anskaffande.

Genom de uppgifter, som i december 1922 inforrats från häradshövdingarna och vilka jämväl avsett meddelande angående kansliokalers tillhandahållande, har upplysning vunnits, att vederbörande tingshusbyggnadsskyldiga tillhandahålla i 63 domsagor kansliokal jämte värme, lyse och städning utan ersättning, i 4 domsagor samma förmåner mot en årlig ersättning av 75 à 100 kronor, i 11 domsagor fri kansliokal jämte värme och lyse, i en domsaga fri lokal jämte värme och städning, i 2 domsagor fri lokal jämte värme, i 4 domsagor endast fri lokal och i en domsaga endast fritt värme, att i 3 domsagor kostnaderna för kansliokal jämte värme, lyse och städning efter vissa grunder fördelas mellan häradshövdingen och de tingshusbyggnadsskyldiga, samt att de tingshusbyggnadsskyldiga i 12 domsagor till bestridande av kostnaderna för kansliokal lämna kontant årligt bidrag, uppgående i en domsaga till 2 250 kronor, i en domsaga till 2 000 kronor, i en domsaga till 1 400 kronor, i 4 domsagor till 1 200 kronor, i en domsaga till 1 000 kronor, i en domsaga till 600 kronor, i en domsaga till 450 kronor, i en domsaga till 300 kronor och i en domsaga till 1 560 kronor, varjämte i sistnämnda domsaga lämnas visst, till storleken icke angivet bidrag till kostnaderna för kansliokalens uppvärmning, belysning och städning. Av dessa uppgifter framgår, att de tingshusbyggnadsskyldiga i nära tre fjärdedelar av rikets domsagor f. n. helt eller i det väsentligaste bestrida kostnaderna för kansliokal samt att endast i 24 domsagor häradshövdingarna ensamma vidkännas nämnda kostnader, något som i åtskilliga fall torde bero därpå, att häradshövdingen har kansliet inrymt i sin bostad och hittills ej ifrågasatt någon ersättning därför.

Det torde vid nu upplysta förhållanden icke väcka några betänkligheter att föreslå, att genom lag stadgas skyldighet för de tingshusbyggnadsskyldiga att antingen tillhandahålla häradshövdingen fri kansliokal jämte nödiga inventarier samt bekosta lokalens uppvärmning, belysning och städning eller ock till häradshövdingen utgiva ersättning för ifrågavarande kostnaders bestridande. I berörda skyldighet bör även inrymmas åliggande att bekosta rikstelefon å kansliokalen. Utgiften härför bestrides redan nu i stor utsträckning av de tingshusbyggnadsskyldiga, och dylik skyldighet är så mycket mera befogad, som det uppenbarligen är en förmån för allmänheten i domsagan att medelst telefon kunna få uträtta en del av sina ärenden å domsagokansliet.

Det bör, såsom av 1920 års sakkunniga föreslagits, tillhöra länsstyrelsen att tillse, att de tingshusbyggnadsskyldigas åliggande i fråga om kansliokal vederbörligen fullgöres, samt att bestämma den ersättning, som bör tillkomma häradshövding, vilken själv tillhandahåller kansliokal.

Avlönings-
stater för
domsagorna
m. m.

Nuvarande avlöningar till häradshövdingar och rättsbildade biträden i domsagorna m. m. utgå från följande anslag, nämligen å ordinarie stat »justitiestat under Svea hovrätt», »justitiestat under Göta hovrätt» och »justitiestat under hovrätten över Skåne och Blekinge» ävensom å extra stat »partiell löneförbättring för häradshövdingarna m. m.», förslagsanslag högst, samt »bidrag till domsagornas förvaltning», förslagsanslag.

Därest de föreslagna nya bestämmelserna vinna tillämpning, betingas därav förändrad uppställning av avlöningsstaterna, därvid de allmänna grunder, som iakttagits vid de senaste definitiva löneregleringarna för andra verk, synas böra tillämpas.

I enlighet härmed och då någon anledning icke torde föreligga att särskilja justitiestaterna under de olika hovrätterna, torde kostnaderna för löner till de ordinarie häradshövdingarna lämpligen böra angivas i *en* anslagspost, vilken bland annat med hänsyn till det nu föreslagna systemet med avlöningsförhöjningar efter viss tids innehavande av tjänsten bör erhålla förslagsanslags natur. Från detta anslag böra jämväl bestridas kallortstillägg i förekommande fall samt läkarvård och begravningshjälp. Vid beräkningen av storleken av anslagsposten har det däri ingående beloppet till bestridande av lön bestämts sålunda, att kostnaden för en var tjänsteman beräknats efter lönen i högsta löneklassen. Att härvid denna löneklass valts har sin förklaring däruti, att flertalet häradshövdingar på grund av föregående tjänstgöring redan vid tillträdet av häradshövdingtjänsten torde vara berättigade till lön enligt någon av de högre löneklasserna. Vid bestämmandet av ortgruppen har, i den mån så kunnat ske, tillämpats den för kommunikationsverken fastställda gruppering. För sådana orter, vilka icke finnas upptagna i nyssnämnda gruppering, har företagits en ungefärlig uppskattning, vilket medfört, att resultatet med hänsyn jämväl härtill måst bliva i viss mån approximerat.

Enligt nu angivna beräkningsgrunder har anslagsposten »avlöningar till ordinarie häradshövdingar» upptagits till förslagsvis 1 340 000 kronor.

I den mån medel erfordras till avlöning åt ordinarie häradshövding, vilken kan komma att kvarstå å äldre lönestat, torde nyssnämnda anslagspost få tagas i anspråk.

I staten bör vidare upptagas ett förslagsanslag, benämnt »andel av stämpelavgifter», och torde detsamma kunna beräknas till 520 000 kronor.

Att i avlöningsstaten för domsagorna uppföra någon särskild anslagspost till vikariatsersättningar synes icke vara lämpligt. Ersättning till vikarie för ordinarie häradshövding förekommer nämligen i de fall, då häradshövdingen är skyldig att helt eller delvis avstå sina avlöningsförmåner, samt i de fall, då i domsagan icke finnes anställd förste notarie med kompetens att förvalta häradshövdingtjänsten eller sådan notarie av någon anledning är förhindrad mottaga vikariatsförordnande. I de förra fallen finnas medel till vikariatsersättning att tillgå av de avstadda löne-medlen, och i de senare fallen, vilka torde böra räknas till undantagsfall, synas ersättningsmedel lämpligen kunna bestridas av den härefter omförmälda anslagsposten »avlöningar till icke-ordinarie rättsbildade befattningshavare m. m.»

Till bestridande av ersättningar åt förste och andre notarier, biträdande domare och vice häradshövdingar bör uppföras en gemensam anslagspost med benämning »avlöningar till icke-ordinarie rättsbildade befattningshavare m. m.» Från denna anslagspost torde böra utgå lön jämväl till den biträdande domare, som förordnats såsom chef för inskrivningsavdelningen i Södra Roslags domsaga. Vid beräkning av anslagspostens belopp må uppmärksammas att, allt sedan statsavlöning till rättsbildade biträden i domsagorna införts, en del notariebefattningar tidtals stått obesatta samt att, även om tillgången å rättsbildade biträden på senaste tiden något förbättrats, en del såsom behövlige

ansedda notariebefattningar kunna antagas jämväl framgent komma att vara obesatta. Vid sådant förhållande torde, i anslutning till vad som skett i Kungl. Maj:ts proposition till 1920 års riksdag, nr 334, angående partiell löneförbättring för häradshövdingarna m. m., ifrågavarande anslag kunna upptagas till något lägre belopp, än som skulle krävas för avlönande av hela det antal förste och andre notarier, som kan anses erforderligt, helst om anslagsposten gives förslagsanslags natur. Posten synes i enlighet med ovanstående böra beräknas till förslagsvis 750 000 kronor.

Till avlönande av icke rättsbildade biträden har beräknats ett belopp av omkring 435 000 kronor. Med hänsyn emellertid till svårigheten att redan nu på ett tillförlitligt sätt bedöma, till vilken löneklass vederbörande biträden böra räknas, torde anslaget åtminstone tills vidare böra erhålla förslagsanslags natur. Såsom redan förut anförts, synes detta anslag böra beviljas å extra stat.

Till bestridande av kostnaderna för tillfällig skrivhjälp har med ledning av de uppgifter, häradshövdingarna vid slutet av år 1922 meddelat rörande kostnaderna för renskrivning i domsagorna, ett belopp av omkring 100 000 kronor beräknats vara erforderligt, och torde för ändamålet på extra stat böra beviljas ett förslagsanslag å nämnda belopp.

Till bestridande av utgifter för skrivmaterialier m. m. skulle enligt de beräkningar, för vilka förut redogjorts, erfordras ett sammanlagt belopp av 87 000 kronor. Härför erforderligt anslag torde lämpligen böra beviljas å ordinarie stat.

Vidare torde böra uppföras ett förslagsanslag å 105 000 kronor till resekostnads- och traktamentsersättningar. I nämnda belopp ingå jämväl de ersättningar till domhavande och dem åtföljande rättsbildade biträden för inställelse vid rannsakingar med häktade personer, vilka nu utgå från anslaget »ersättning till domare, vittnen och parter» och som beräknats till 30 000 kronor.

Slutligen böra i staten upptagas de i nuvarande anslag till justitiestaterna under hovrätterna ingående posterna tingsgästningspenningar och ersättning till tingsstolkar med nu utgående belopp eller i jämnt hundratal 22 300 kronor.

Godtages vad sålunda i olika hänseenden föreslagits, skulle staterna för domsagorna erhålla följande utseende:

Ordinarie stat.

Avlöningar till ordinarie häradshövdingar, förslagsanslag	kronor	1 340 000:—	
Andel av stämpelavgifter, förslagsanslag	»	520 000:—	
Avlöningar till icke-ordinarie rättsbildade befattningshavare, förslagsanslag	»	750 000:—	
Skrivmaterialier m. m.	»	87 000:—	
Resekostnads- och traktamentsersättningar samt ersättning för flyttningkostnad, förslagsanslag	»	105 000:—	
Tingsgästningspenningar m. m.	»	22 300:—	2 824 300:—

Extra stat.

Avlöningar till icke rättsbildade biträden, förslagsanslag	kronor	435 000:—	
Tillfällig skrivhjälp, förslagsanslag	»	100 000:—	535 000:—

Summa anslag å ordinarie och extra stat kronor 3 359 300:—

Kostnads-
beräkning.

Nuvarande avlöningar till häradshövdingar och rättsbildade biträden i domsagorna m. m. äro i senast fastställda stater upptagna till följande belopp, för år räknat, nämligen:

Justitiestat under Svea hovrätt	389 887 kronor
» » Göta hovrätt	284 513 »
» » hovrätten över Skåne och Blekinge.....	108 913 »
Partiell löneförbättring för häradshövdingarna m. m., förslagsanslag, högst.....	230 000 »
Bidrag till domsagornas förvaltning, förslagsanslag	440 000 »
Av förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter utgående ersättningar till domhavande och dem åtföljande rättsbildade biträden för inställelse vid rannsakingar med häktade personer, beräknat belopp	30 000 »
	Summa 1 483 313 kronor

De föreslagna nya staterna sluta, såsom av ovanstående framgår, å en totalsumma av 3 359 300 kronor.

Vid en jämförelse mellan de förutvarande och de nya staterna är emellertid att märka, att enligt förslaget ökade inkomster komme att tillföras statsverket i form av nya stämpelavgifter. Enligt den med ledning av häradshövdingarnas uppgifter angående sportelinkomsterna i domsagorna åren 1919—1921 verkställda och i den vid betänkandet fogade tabellen, bil. 6, intagna beräkning av det belopp, som kan antagas årligen inflyta i domsagorna för försålda helarksstämplor och enkla beläggningsstämplor, sedan nuvarande expeditionslösen förvandlats till stämpel samt de i betänkandet föreslagna höjningarna av avgifterna för domboksexpeditioner, gravationsbevis, äganderättsbevis och bevis om inregistrering av bouppteckning genomförts, skulle sammanlagda beloppet årligen inflytande avgifter för helarksstämplor och enkla beläggningsstämplor i domsagorna uppgå till 2 220 600 kronor. Från nämnda belopp bör emellertid avdragas den del därav, som motsvarar nuvarande stämpelavgifter och som med ledning av det statistiska materialet för 1919—1921 torde kunna beräknas till omkring 585 000 kronor. Ökningen i statsverkets inkomster från domsagorna genom försålda helarksstämplor och enkla beläggningsstämplor skulle således komma att uppgå till omkring 1 635 000 kronor eller, efter avdrag av därå belöpande försäljningsprovision, till omkring 1 618 000 kronor.

Såsom förut framhållits, bör i sammanhang med en höjning av stämpelavgifterna för domboksexpeditioner vid lantdomstolarna vidtagas motsvarande höjning av stämpelavgifterna för domboksexpeditioner vid rådhusrätt. Den föreslagna höjningen av stämpelavgifterna för domboksexpeditioner i domsagorna har beräknats inbringa omkring 230 000 kronor, och en motsvarande höjning av ifrågavarande avgifter vid rådhusrätterna torde komma att inbringa ett belopp, som snarare överstiger än understiger 230 000 kronor och i varje fall kan upptagas till sagda belopp.

Då enligt det föreliggande förslaget stämpelpapper komme att användas till en del expeditioner, som för närvarande skrivas å ostämplat papper, vilket häradshövdingarna hava att själva tillsläppa, föranledes av förslaget en ökning av statsverkets kostnader för tillhandahållande av stämpelpapper. Denna kostnadsökning torde emellertid ej behöva tagas i beräkning, enär densamma komme att fullt uppvägas genom den besparing, som står att vinna därigenom att, såsom av 1920 års sakkunniga förordats, till de av statsverket tillhandahållna helarksstämplorna i stället för normalpapper nr 2 användes normalpapper nr 3, som torde vara fullt dugligt för ändamålet.

Enligt det ovan anförda skulle således de nya stämpelinkomster, som böra beräknas komma att inflyta till statsverket från domsagorna och rådhusrätterna i sammanhang med den föreslagna löneregleringen, uppgå till 1 848 000 kronor.

Skillnaden mellan de föreslagna nya staternas summa, 3 359 300 kronor, och nu utgående anslagsbelopp, tillhoppa 1 483 313 kronor, utgör 1 875 987 kronor. Avdrages härifrån ökningen i stämpelinkomster, 1 848 000 kronor, skulle återstå i runt tal 28 000 kronor, vilket belopp sålunda skulle utgöra statsverkets ökade kostnader för löneregleringens genomförande.

Vid ovanstående kostnadsberäkningar har hänsyn icke tagits till dyrtids-tillägg, vare sig dem, som nu utgå, eller dem, som efter regleringens genomförande kunna antagas komma att utgå.

Enligt föreliggande förslag skall i domsagorna för närvarande utgående expeditionslösen ingå till statsverket i form av stämpelavgift samt en höjning genomföres *dels* av nuvarande stämpelavgifter för utdrag av häradsrätts dombok, som utskrivs åt part, sålunda, att avgiften för första arket, nu 4 kronor, därav lösen 2 kronor och stämpel 2 kronor, skall utgöra 6 kronor och avgiften för varje följande ark, nu 2 kronor 50 öre, därav lösen 1 krona och stämpel 1 krona 50 öre, skall uppgå till 4 kronor, *dels* av nuvarande avgift för inregistrering av bouppteckning vid häradsrätt, 50 öre, till 1 krona och *dels* av avgifterna för gravationsbevis över inteckningar i fast egendom och äganderättsbevis, utfärdade av domhavande, i huvudsaklig överensstämmelse med jordabalkssakkunnigas förslag, varjämte föreslagits en höjning av stämpelavgiften för utdrag av rådhusrätts dombok, som utskrivs åt part, i överensstämmelse med höjningen av stämpelavgiften för domboksutdrag vid häradsrätt.

De föreslagna höjningarna av stämpelavgifterna för domboksutdrag böra ske genom införande av nya stämpelsatser i stämpelförordningen.

Beträffande nuvarande lösensatser, vilka enligt förslaget skola redovisas såsom stämpelavgifter, kunde det synas ligga närmast till hands att avföra dem ur förordningen om expeditionslösen och införa dem i stämpelförordningen samt i fråga om expeditioner, för vilka f. n. erlägges stämpelavgift, sammanslå lösenbeloppen med nuvarande stämpelavgifter. Nämnda tillvägagångssätt torde emellertid vara förenat med åtskilliga olägenheter. En sådan anordning skulle betydligt öka antalet rubriker i stämpelförordningen utan att medföra motsvarande minskning av antalet rubriker i lösenförordningen. För de särskilda slag av bevis och andra expeditioner, som f. n. dragas sins emellan olika lösen men samma stämpelavgift, finge nämligen införas nya rubriker i stämpelförordningen, men rubrikerna måste samtidigt kvarstå i lösenförordningen *dels* för andra domstolar än häradsrätterna och *dels* för de domsagor, där vederbörande häradshövding ej ingår på den nya lönestaten. Enär vidare f. n. i vissa fall för en expedition skall erläggas lösen men ej stämpelavgift samt förslaget icke avser att för sådana fall höja de nuvarande expeditionsavgifterna, bleve det, om lösensatserna skulle avföras ur lösenförordningen och införas i stämpelförordningen, nödigt att för nu nämnda fall införa särskilda stämpelsatser i sistnämnda förordning. Då slutligen en revidering av vissa andra bestämmelser i stämpelförordningen inom den närmaste tiden måhända torde befinnas erforderlig, synes det olämpligt att dessförinnan införa vidlyftiga tillägg i förordningen i sammanhang med nu ifrågavarande lönereglering och detta så mycket mera som, därest löneregleringen antages, det kan föreligga utsikt för att vid tidpunkten för en blivande överarbetning av stämpelförordningen ej någon häradshövding kommer att kvarstå å äldre lönestat, vilket förhållande skulle förenkla de för domsagornas vidkommande nödiga ändringarna.

På grund av det anförda torde det vara lämpligast att icke åtminstone för närvarande införa de för domsagorna gällande lösensatserna i stämpelförord-

Ändringar i
stämpel- och
lösenförord-
ningarna
m. m.

ningen utan behålla dem i förordningen ang. expeditionslösen samt beträffande dem tillämpa den i båda nämnda förordningar meddelade föreskriften därom att, då den för en expedition utgående lösen författningsenligt bör redovisas till statsverket, lösen ej skall debiteras å expeditionen utan i stället stämpel utgå till motsvarande belopp, vilken föreskrift närmare utformats i kungl. kungörelsen den 22 december 1922 (nr 594) angående redovisning till statsverket av viss expeditionslösen.

Därest saken ordnas på sätt nu nämnts, erfordras emellertid ett särskilt stadgande för domsagor, där häradshövdingen ej ingått å den nya lönestaten. Sådan häradshövding bör nämligen ej vara berättigad att uppbära de provisoriska tillägg till vissa lösensatser, som f. n. utgå, och ej heller äga att tillgodonjuta den föreslagna höjningen av avgifterna för bevis om inregistrering av bouppteckning samt för gravationsbevis och äganderättsbevis. Då den provisoriska lösenförhöjningen, vilken omfattar rubrikerna *avskrift, protokoll, annat och utdrag av fastighetsbok*, innebär en fördubbling av förutvarande lösensatser, bör därför stadgas skyldighet för sådan häradshövding, som nyss nämnts, att till statsverket medelst stämpel redovisa hälften av de lösenbelopp, som hänföra sig till nämnda titlar. Enahanda föreskrift bör meddelas i fråga om avgift för bevis om inregistrering av bouppteckning, vilken avgift enligt förslaget skulle höjas från 50 öre till 1 krona.

Beträffande lösen för gravationsbevis och äganderättsbevis, för vilka bevis avgifterna såväl enligt nuvarande lösenbestämmelser som enligt de av jordabalkssakkunniga föreslagna nya bestämmelserna kunna utgå med mycket skiftande belopp, allt efter antalet år bevisen omfatta och antalet fastigheter de avse, skulle det bliva synnerligen omständligt att för varje särskilt fall angiva det mot skillnaden i lösen enligt den föreslagna tariffen och nuvarande tariff svarande belopp, som borde redovisas till statsverket, särskilt som den fallande skala, efter vilken lösen skall beräknas för dylika bevis, avseende flera fastigheter, är angiven olika i de olika tarifferna. På grund härav synes det vara lämpligast att beträffande nu ifrågavarande bevis bestämma en viss kvotdel av lösenavgiften, som häradshövding, vilken ej ingått å den nya lönestaten, skall redovisa till statsverket, även om nämnda kvotdel icke för alla fall motsvarar den föreslagna höjningen i avgiften. Kvotdelen torde lämpligen kunna sättas till en fjärdedel av de nya avgifterna med jämkning, om densamma icke uppgår till belopp, delbart med 25, till närmast lägre, med 25 delbara belopp. Ifrågavarande kvotdel skulle då komma att jämnt motsvara den föreslagna höjningen av avgiften för äganderättsbevis rörande *en* fastighet, omfattande tiden från fastighetsboks uppläggande. Beträffande övriga äganderättsbevis samt gravationsbevis skulle den kvotdel, som skulle redovisas till statsverket, i allmänhet komma att understiga den föreslagna avgiftshöjningen, men den del av avgifterna, som sålunda skulle komma häradshövdingen till godo, är så obetydlig, att det är otänkbart, att en häradshövding skulle kvarstå å äldre stat enbart för att komma i åtnjutande därav.

Om, på sätt ovan föreslagits, expeditionslösen för domsagorna bibehålles i lösenförordningen, synes för domsagornas del någon tilläggsbestämmelse icke erforderlig till det i 2 § första stycket av lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång förekommande stadgandet därom att, då part beviljats fri rättegång, expeditionslösen skall gäldas av allmänna medel.

I förordningen angående expeditionslösen böra i sammanhang med de nya bestämmelserna rörande avgifter för gravationsbevis och äganderättsbevis i domsagorna införas de av jordabalkssakkunniga föreslagna föreskrifterna angående vad vid utfärdande av dylika bevis rörande flera fastigheter skall anses såsom särskild fastighet. Bestämmelserna härom i nuvarande lösenförordning äro otydliga och tillämpas på olika sätt på olika håll. I yttranden, som tidigare avgi-

vits av häradshövdingar i riket, bland annat rörande sättet för beräkning av antalet särskilda fastigheter vid utfärdande av nu ifrågakvarande bevis, har i allmänhet registernumret framhållits såsom lämplig enhet i berörda avseende. Jordabalkssakkunniga, som hyllat samma uppfattning, hava föreslagit fullt tydliga bestämmelser i ämnet. Samma bestämmelser böra gälla vid utfärdande i hovrätt av gravationsbevis och äganderättsbevis rörande fast egendom på landet. Om vid den tidpunkt, då den föreslagna löneregleringen träder i kraft, jordregistret ej är färdigt för alla domsagor, torde för sådana domsagors del nuvarande bestämmelser rörande beräkning av fastighetsantalet även böra bibehållas i lösenförordningen.

I nämnda förordning synes vidare i enlighet med jordabalkssakkunnigas förslag böra antydast, att gemensamt gravationsbevis bör utfärdas rörande fastigheter, som lagfarits i ett sammanhang eller gemensamt in-tecknats.

Det i nuvarande lösenförordning meddelade stadgandet att, där gravationsbevis grundas på flera häradsrätters in-teckningsprotokoll, lösen skall beräknas särskilt för den inom varje härad eller tingslag liggande delen av egendomen, torde böra underkastas viss jämkning, så att samma princip kommer att tillämpas jämväl för det fall, att efter skedd överflyttning av en del av en egendom från ett jurisdiktionsområde till ett annat utfärdande av gravationsbevis rörande hela egendomen nödvändiggör granskning av in-teckningsprotokoll för ett eller annat år från den domstol, varunder överflyttad del tidigare lytt.

I samband med ovan föreslagna ändringar i lösenförordningen torde en annan mindre ändring i densamma lämpligen böra vidtagas. Under rubriken »protokoll, annat» inrymdes före den provisoriska lösenförhöjningen jämväl förmynderskapsprotokoll. Som någon höjning av lösen för dylikt protokoll ej ansågs erforderlig, upptogs vid genomförandet av ovannämnda lösenförhöjning förmynderskapsprotokoll under särskild rubrik med lösen av 2 kronor vid rådhusrätt och 1 krona vid häradsrätt, utan att därvid angavs, att särskild lösen skulle utgå för de ark utöver ett, varav en expedition kunde bestå. Då skäl synes saknas för ett frångående beträffande förmynderskapsprotokoll av den eljest gällande regeln angående särskild lösen för varje ark, har i bifogade förslag till ändring i förordningen införts särskild lösen för varje ark av förmynderskapsprotokoll, därvid lösensatserna upptagits till de belopp, som tidigare varit gällande.

Förslag har uppgjorts till bestämmelser i 6 kapitlet av stämpelförordningen angående häradshövdingens rätt att vid inleverering av stämpelmedel kvartalsvis eller i sammanhang med årsredogörelsen göra avdrag för den andel av avgifter för helarksstämplor och enkla beläggningsstämplor, som han äger uppbära, ävensom angående skyldighet för häradshövding att i årsredogörelsen ange hela den andel av dylika avgifter, som han för kalenderåret äger tillgodonjuta och som först vid årets slut kan slutgiltigt bestämmas. En annan utväg vore att i stämpelförordningen intaga endast en allmän erinran rörande häradshövdingens rätt till andel av stämpelavgifter. Möjligt är, att den senare utvägen kan befinnas lämpligare med hänsyn därtill, att i förslaget till avlösningsreglemente förutsatta närmare bestämmelser rörande berörda andels utgående synas böra av Kungl. Maj:t meddelas jämväl i andra avseenden.

Det skulle kunna ifrågasättas att i 49 § stämpelförordningen införa ett tillägg rörande ansvar för häradshövding, som tillhandahölle annan häradshövding helarksstämplor eller enkla beläggningsstämplor i syfte att bereda sig eller den andre större andel av stämpelavgifter eller som eljest obehörigen försälde helarksstämplor eller enkla beläggningsstämplor i syfte att bereda sig dylik fördel. Enär ett sådant förfarande uppenbarligen vore att anse såsom tjänstefel, vilket kan beivras enligt allmän lag, torde emellertid ett tillägg till stämpelförordningen i berörda avseende icke vara erforderligt.

Bestämmelser rörande åliggande för de tingshusbyggnadsskyldiga att tillhandahålla kanslilokaler med mera eller ersätta häradshövdingen kostnaderna därför kunde närmast synas böra införas i 26 kap. 4 § byggningsabalken. Med hänsyn till nämnda lagrums ålderdomliga innehåll och avfattning torde emellertid föreskrifter angående kanslilokaler åtminstone tills vidare böra inrymmas i en fristående lag. I ett bilagt förslag till lag angående kanslilokaler i domsagorna har innebörden av det ifrågakarande åliggandet närmare angivits. Beträffande telefon skulle det åligga de tingshusbyggnadsskyldiga att betala ev. inträdesavgift och anläggningskostnad samt årlig abonnemangavgift men däremot icke exempelvis interurbana telefonsamtal i tjänsten. I domsaga, där häradshövdingen kvarstår å gammal stat, bör det ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva anstånd tills vidare med fullgörande av det förevarande åliggandet.

Hemställan.

Under återopande av vad ovan i detta betänkande anförts hemställes, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels — under förutsättning att bestämmelse utfärdas därom, att i domsaga för expedition utgående lösen ej må debiteras utan i stället stämpel utgå till motsvarande belopp — godkänna det vid betänkandet såsom bilaga fogade förslag till avlöningsreglemente för befattningshavare i domsagorna,

dels bestämma antalet ordinarie häradshövdingar till 125,

dels godkänna det vid betänkandet fogade förslag till kungörelse med bestämmelser för häradshövdingar om rätt till pension,

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må, i huvudsaklig överensstämmelse med förut angivna grunder, utfärda nödiga bestämmelser i fråga om övergång på ny stat för de häradshövdingar, å vilka det föreslagna avlöningsreglementet skulle äga tillämpning,

dels medgiva, att till häradshövding, å vilken det föreslagna avlöningsreglementet äger tillämpning, må vid ingången av den månad, då avlöningsreglementet träder i kraft, på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad han skulle hava ägt av sin avlöning i förskott uppbära för samma månad, om de dittills varande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande,

dels medgiva, att kostnaderna för berörda övergångsanordning må bestridas av den i avlöningsstaten föreslagna anslagsposten till avlöningar åt ordinarie häradshövdingar,

dels medgiva, att kostnaderna för de förmåner, som omförmålas i 12, 17 och 22 §§ av förslaget till avlöningsreglemente, må bestridas i enlighet med de grunder, vilka ovan i betänkandet angivits,

dels medgiva, att till en inom Södra Roslags domsaga såsom chef för en därstädes upprättad avdelning för behandling av inskrivningsärenden, utfärdande av gravationsbevis m. m. anställd biträdande domare tills vidare må utgå ej mindre en lön av högst 8 580 kronor, vilken lön efter respektive tre, sex och nio års tjänstgöring, däri jämväl må inräknas mera sammanhängande förordnande å domartjänst, kan förhöjas till högst respektive 9 060, 9 540 och 10 020 kronor, än även andel enligt de i 11 § i förenämnda förslag till avlöningsreglemente angivna grunder av en femtedel utav influtna medel för i domsagan försälda helarksstämplor och enkla beläggningsstämplar,

dels föreskriva, att så länge sådan biträdande domare, som nyss sagts, är anställd i Södra Roslags domsaga, häradshövdingen i domsagan skall äga åtnjuta andel enligt de i 11 § i förslaget till avlöningsreglemente angivna grunder allenast av fyra femtedelar av medel, som influtit för i domsagan försälda dylika stämplor,

dels ock medgiva, att, därest Kungl. Maj:t så finner erforderligt, den i ovanberörda förslag till avlöningsreglemente omförmålda lönenämnd redan före

löneregleringens ikraftträdande må upptaga frågor rörande befattningshavare i domsagorna.

Härjämte hemställes, att, i anslutning till vad vid statberäkningen anförts, Kungl. Maj:t måtte *dels* för riksdagen till godkännande framlägga förslag till ordinarie stat för domsagorna, *dels ock* av riksdagen äska förut omförmälda anslag å extra stat.

Tillika hemställes

dels att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften,

dels att Kungl. Maj:t måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om kanslilokaler i domsagorna och *dels* att Kungl. Maj:t måtte besluta de ändringar i vissa delar av förordningen den 7 december 1883 (nr 64) angående expeditionslösen, som innefattas i härvid fogade förslag.

Förslag

till

Avlöningsreglemente

för

befattningshavare i domsagorna.

1 avd. Ordinarie häradshövdingar.

1 §.

Antalet ordinarie häradshövdingbefattningar fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen.

2 §.

1. Häradshövding äger åtnjuta *avlöning* enligt de i detta reglemente givna föreskrifter och under de i detsamma stadgade villkor.

2. Avlöning utgår, där ej annorlunda i reglementet stadgas, från och med den dag, tjänsten tillträdes, till och med den dag, häradshövding avgår på grund av avsked, entledigande eller dödsfall.

3. Angående häradshövdingens rätt till pension samt skyldighet att avgå från tjänsten är särskilt stadgat.

3 §.

1. Med häradshövdingbefattning må icke förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat.

2. Med häradshövdingbefattning må ej heller förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må, så framt ej Kungl. Maj:t, efter prövning att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för utövande av statstjänsten, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas.

4 §.

1. För häradshövdingtjänst utgår *lön* enligt den under 5 § införda löneplan, vilken upptager fyra *löneklasser* med särskilda, för sju *ortsgrupper* fastställda lönebelopp.

Fördelningen av de orter, där häradshövdingarna enligt Kungl. Maj:ts bestämmande skola vara stationerade, å de i löneplanen upptagna Ortsgrupper fastställas av Kungl. Maj:t på grundval av utredning rörande de för orterna gällande allmänna levnadskostnaderna.

Den löneklass, enligt vilken häradshövdingens lön skall utgå, fastställas i enlighet med föreskrifterna i 6—9 §§, och bestämmas lönebeloppet inom klassen efter den Ortsgrupp, till vilken häradshövdingens stationeringsort blivit hänförd.

2. Utöver lönen äger häradshövding åtnjuta *andel av stämpelavgifter* enligt bestämmelserna i 11 §.

Därjämte kunna till häradshövding utgå *kallortstillägg* enligt bestämmelserna i 12 §, samt de *särskilda förmåner och ersättningar*, som omförmälas i 17—20 §§.

3. Utbetalning av lön och kallortstillägg sker månadsvis i efterskott.

5 §.

Löneplan.

Löne- klass	O r t s g r u p p						
	A	B	C	D	E	F	G
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
1	8 580	8 820	9 060	9 300	9 540	9 780	10 020
2	9 060	9 300	9 540	9 780	10 020	10 260	10 500
3	9 540	9 780	10 020	10 260	10 500	10 740	10 980
4	10 020	10 260	10 500	10 740	10 980	11 220	11 460

6 §.

1. Vid tillträddandet av ordinarie häradshövdingtjänst erhåller häradshövding lön enligt lägsta löneklassen, där ej föreskrifterna i 7 eller 8 § giva anledning till avvikelse härutinnan.

2. Efter att hava tillhört en och samma löneklass under tre år uppflyttas häradshövding till närmast högre löneklass, efter ytterligare tre år till den därpå följande högre löneklassen samt efter än ytterligare tre år till den högsta löneklassen, allt så framt ej annat följer av föreskrifterna i 7 och 8 §§.

3. Uppflyttning till högre löneklass sker vid ingången av kalenderkvartalet näst efter det, under vilket den för sådan uppflyttning stadgade tjänstetiden i den lägre löneklassen tilländagätt.

I övrigt gäller såsom villkor för häradshövdingens uppflyttning till högre löneklass:

a) att han under minst fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för vinnande av uppflyttning, skall hava bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke skall föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller annan tjänstledighet med oavkortad lön eller ledighet för fullgörande av honom åliggande militär tjänstgöring;

b) att uppskov med uppflyttningen icke prövats böra äga rum med hänsyn till mindre väl vitsordad tjänstgöring under den tid häradshövdingen tillhört den lägre löneklassen; dock att härvid viss i tjänsten begången förseelse, för vilken han särskilt bestraffats, icke i och för sig må räknas honom till last, utan hänsyn därtill tagas, endast då förseelsen kan sägas karakterisera arten av tjänstgöringen i dess helhet; samt

c) att häradshövdingen icke redan uppnått en levnadsålder av sextiosju år.

Beslut om uppskov av anledning, som i punkten b) sägs, må icke fattas, utan att häradshövdingen lämnats tillfälle att förklara sig, och skall sådant beslut avse viss tid, minst ett halvt och högst tre år. Vid uppskovstidens utgång skall uppflyttning ske, om ej tjänstgöringen under nämnda tid givit anledning till förnyat uppskov därmed.

4. Har häradshövding, med tillämpning av föreskriften i 3 mom. punkten b), först efter viss tids uppskov blivit uppflyttad till högre löneklass, må den hovrätt, varunder han lyder, sedermera, om hans fortsatta tjänstgöring anses böra föranleda därtill, kunna förordna, att han för uppflyttning till än högre löneklass skall äga såsom tjänstetid tillgodoräkna sig jämväl den tid, uppskovet varat.

7 §.

1. Om den, som från icke-ordinarie befattning vinner befordran till ordinarie häradshövdingtjänst, innehar sådan anställning i statens tjänst, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot eller vara

jämförbar med eller högre än häradshövdingtjänsten, må för bestämmandet av hans begynnelselön i denna tjänst och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under vilken han i en följd innehaft dylik anställning.

Därest anställning, som nyss är sagd, icke varit sammanhängande, ankommer på Kungl. Maj:t att, efter prövning i varje särskilt fall, bestämma om eller i vad mån anställningen må för ifrågavarande ändamål tillgodoräknas vederbörande.

Kungl. Maj:t må jämväl, efter prövning i varje särskilt fall, för det ändamål, som här ovan avses, och under iakttagande i tillämpliga delar av nyss stadgade grunder tillgodoräkna häradshövding tid, varunder denne eljest i statens tjänst utfört arbete, som i avseende å art och omfattning finnes svara mot eller vara jämförbart med eller av högre värde än det, han har att utföra i häradshövdingtjänsten.

2. För samma ändamål, som avses i 1 mom., må häradshövding, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, helt eller delvis tillgodoräknas jämväl den tid, han utom statens tjänst utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som i avseende å sin art och omfattning finnes ur det allmännas synpunkt svara mot eller vara jämförbart med eller av högre värde än det arbete, han har att utföra i häradshövdingtjänsten.

3. Vid sådant tillgodoräkande, varom i 1 och 2 mom. sägs, tages icke hänsyn till del av kalenderkvartal.

8 §.

1. Vid ordinarie tjänstemans befordran till häradshövdingtjänst må, i den mån så provas skäligt, för bestämmandet av hans begynnelselön i denna tjänst och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass kunna tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under vilken han som ordinarie tjänsteman inom de närmaste nio åren före befordringen på förordnande eller å extra stat uppehållit befattning, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot eller vara jämförbar med eller högre än häradshövdingbefattningen. Härvid må dock icke utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande tillgodoräknas förordnande eller annan tjänstgöring av kortare varaktighet än sex månader i ett sammanhang.

För det ändamål, som i föregående stycke avses, och under iakttagande i tillämpliga delar av där stadgade grunder må Kungl. Maj:t, efter prövning i varje särskilt fall, kunna tillgodoräkna tjänsteman jämväl tid, varunder han eljest i statens tjänst utfört arbete, som i avseende å art och omfattning finnes svara mot eller vara jämförbart med eller av högre värde än det, han har att i häradshövdingtjänsten utföra.

2. Tjänsteman, som efter egen ansökning förflyttas till häradshövdingtjänst från tjänst inom motsvarande eller högre lönegrad, åtnjuter lön enligt den för häradshövding gällande löneklass, som motsvarar den löneklass han förut tillhörde, eller, om denna var högre än den högsta för häradshövding gällande löneklassen, efter sistnämnda klass. Härvid skall häradshövdingtjänst anses motsvara tjänst inom nittonde lönegraden avdelning B enligt den löneplan, som finnes intagen i 9 § av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen (nr 451).

9 §.

Det ankommer på den hovrätt, varunder häradshövding lyder, att besluta i frågor om fastställande av den löneklass, enligt vilken med tillämpning av de här ovan givna föreskrifter samt Kungl. Maj:ts för särskilt fall meddelade beslut lön skall utgå.

Där tvekan uppkommer angående rätta tillämpningen av de i ämnet givna stadganden, bör hovrätten inhämta utlåtande från statskontoret.

10 §.

Häradshövding skall vara underkastad såväl bestämmelserna i gällande stadga med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning som ock den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet, jämkning i åligganden, reglering av tjänstgöringsområde eller förändring av stationeringsort inom tjänstgöringsområdet, som kan bliva honom i behörig ordning ålagd.

Därjämte är häradshövding skyldig att i sammanhang med en allmän omorganisation av underrätterna övergå till annan jämställd eller högre tjänst vid sådan domstol i enlighet med vad därom kan varda i lag stadgat, dock med rätt till lön lägst enligt den löneklass, han vid förflyttningen tillhör.

11 §.

Av de medel, som häradshövding behörigen uppburit för försälda helarkstämplor och enkla beläggningsstämplor, äger han enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser åtnjuta *andel*, som utgår med tjugufem procent å försäljningsbelopp till och med 20 000 kronor, med femton procent å den del av försäljningsbelopp, vilken överstiger 20 000 men ej 30 000 kronor, samt med fem procent å den del, som överstiger 30 000 kronor, allt för år räknat.

12 §.

Till häradshövding, som är bosatt å sådan ort inom de norra delarna av landet, där vistelsen på grund av klimatiska och fysiologiska förhållanden kan, fränsett ökade levnadskostnader, anses medföra avsevärda olägenheter, utgår *kallortstillägg* med nedanstående för sex olika kallortsklasser bestämda belopp för år räknat, nämligen:

för kallortsklass	I	60 kronor	för kallortsklass	IV	300 kronor
»	»	II 120 »	»	»	V 450 »
»	»	III 195 »	»	»	VI 600 »

Det ankommer på Kungl. Maj:t att bestämma de orter, där kallortstillägg må utgå, samt om sådan ords hänförande till viss kallortsklass.

13 §.

Häradshövding äger uppbära oavkortad lön och andel av stämpelavgifter samt, i förekommande fall, kallortstillägg för tid, varunder han åtnjutit semester eller ledighet för vinnande av lättnad i arbetsbördan ävensom för tid, vilken han med vederbörligt medgivande använt för att utom sin tjänstgöringsort göra iakttagelser eller idka studier, som kunna tjäna rättskipningens intresse, eller som åtgått för fullgörande av de skyldigheter, vilka ålegat honom såsom styrelsemedlem, fullmäktig eller revisor i civilstatens änke- och pupillkassa.

14 §.

1. Häradshövding, vilken beviljats ledighet på grund av behörigen styrkt sjukdom i andra fall, än i 2 mom. avses, eller på grund av vacklande hälsa eller genom ålder nedsatt arbetsförmåga eller ock beviljats ledighet under begränsad kort tid för enskild angelägenhet av synnerlig vikt eller för fullgörande av uppdrag såsom riksdagsman, skall, så framt ej Kungl. Maj:t för särskilt fall finner skäl annorlunda förordna, för sådan tid vidkännas ej mindre ett *tjänstledighetsavdrag* å lönen, som framgår av nedanstående tabell, än även

nedläggning i den häradshövdingen enligt 11 § tillkommande *andelen av stämpelavgifter* med en tredjedel, därvid å tjänstledighetstiden skall anses belöpa så mycket av hela den för det löpande kalenderåret utgående andelen av dylika avgifter, som efter dennas uppdelning med lika belopp på årets dagar motsvarar det antal dagar, ledigheten varat.

Löneklass	Tjänstledighetsavdrag
1	7 kronor 50 öre
2	8 »
3	8 » 50 »
4	9 »

Har häradshövding av anledning, som ovan sägs, åtnjutit ledighet endast från hållande av tingssammanträde eller viss annan förrättning, skall tjänstledighetsavdrag och nedläggning i andelen av stämpelavgifter efter hovrättens bestämmande beräknas för så lång tid, som kan anses motsvara det arbete, vederbörande vikarie har att utföra.

2. Har häradshövding skadats till följd av olycksfall i tjänsten och därigenom blivit hindrad att uppehålla sin befattning, skall han:

a) om olycksfallet medfört sjukdom, åtnjuta oavkortade avlöningsförmåner, så länge sjukdomen varar, samt

b) om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan, under tiden likaledes åtnjuta oavkortade avlöningsförmåner, dock högst intill dess sex månader förflutit från dagen för olycksfallet, men skall häradshövdingen för tid därutöver vidkännas tjänstledighetsavdrag och nedläggning i andelen av stämpelavgifter i enlighet med vad i 1 mom. här ovan sägs, så framt ej Kungl. Maj:t medger, att sådan avkortning av avlöningsförmånerna icke skall äga rum eller att avkortning skall ske med lägre belopp än nyss sagts.

3. Erhåller häradshövding, vilken på grund av sjukdom, vacklande hälsa eller genom ålder nedsatt arbetsförmåga under två år i följd helt och hållet eller i det väsentligaste åtnjutit ledighet från förvaltandet av tjänsten, fortsatt ledighet av dylik anledning och är ej fall för handen, som avses i 2 mom., är han pliktig vidkännas tjänstledighetsavdrag, som i 1 mom. angives, samt, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, därutöver avstå hela andelen av stämpelavgifter.

4. Därest häradshövding i andra fall än här ovan sägs erhåller ledighet eller är hindrad att bestrida sin tjänst på grund av giltigt förfall, ankommer det på Kungl. Maj:t att bestämma, om eller i vad mån häradshövdingen under tiden må uppbära sina avlöningsförmåner.

5. Föreskrifterna i denna paragraf gälla endast för tid, intill dess, enligt vad därom är särskilt stadgat, skyldighet att avgå från tjänsten inträder.

15 §.

1. Varder häradshövding avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, skall hans avlöning under tiden innehållas, så framt ej finnes skäligt låta honom uppbära något därav.

2. Avhåller sig häradshövding från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall, må han för den tid icke åtnjuta någon avlöning.

16 §.

Häradshövding äger årligen, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta *semester* under 45 dagar.

17 §.

Häradshövding erhåller vid skada till följd av olycksfall i tjänsten på statens bekostnad erforderlig *läkarvård* jämte läkemedel samt, där olycksfallet medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, allt enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar.

18 §.

För förrättning å annan ort än stationeringsorten äger häradshövding, där ej förrättningen skall bekostas av enskild part, av statsmedel uppbära *ersättning för resekostnad samt traktamente* enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar; dock må dylik ersättning icke i något fall bestämmas till högre belopp än enligt resereglementet.

19 §.

Har häradshövding, utan att han på egen ansökning förflyttats till annan domsaga, ålagts förändrad stationeringsort eller har häradshövding till följd av allmän omorganisation av underrätterna nödgats flytta till annan ort än den förutvarande stationeringsorten, skall han vara berättigad att erhålla skälig *ersättning för flyttningskostnad* samt för den ökade utgift, som för honom må hava uppstått därigenom, att han måst vidkännas kostnad för bostad å såväl den gamla som den nya stationeringsorten, allt enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar.

20 §.

Häradshövding äger åtnjuta ersättning med av Kungl. Maj:t fastställt årligt belopp för bestridande av *kostnader för skrivmaterialier och andra expenser*, och utgår sådan ersättning, där ej för särskilt fall annorlunda bestämmes, till befattningens ordinarie innehavare jämväl för tid, varunder han åtnjuter semester eller annan tjänstledighet, dock med skyldighet för honom att utan kostnad för vikarien inom det för ändamålet anvisade beloppet tillhandahålla denne skrivmaterialier m. m.

21 §.

Ersättning till häradshövding för tjänstgöring i befattningen må icke utbetalas utöver vad i detta reglemente förutsättes eller eljest enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen må utgå, så framt ej för fullgörande av visst uppdrag eller arbete, som kan anses falla utom häradshövdingens vanliga tjänstutövning, anvisats särskilda medel eller Kungl. Maj:t finner skäl medgiva *särskild gottgörelse*.

22 §.

Avlider häradshövding, skall till hans dödsbo såsom *begravningshjälp* utbetalas ett belopp av 500 kronor.

2 avd. Icke-ordinarie befattningshavare.

23 §.

Beträffande icke-ordinarie befattningshavare fastställas grunderna för avlöningsförmånerna av Kungl. Maj:t.

3 avd. Lönenämnd.

24 §.

Där det enligt detta reglemente ankommer på Kungl. Maj:t att utfärda allmänna föreskrifter i ämne, som omhandlas i reglementet, bör, innan sådant ärende till avgörande företages, yttrande inhämtas från en lönenämnd, i vilken löntagare-, förvaltnings- och de allmänna intressena böra vara representerade; och har lönenämnden jämväl att bereda andra ärenden av huvudsakligen löneteknisk natur, vilka Kungl. Maj:t kan finna lämpligt hänskjuta till densamma.

4 avd. Reglementets tillämplighet m. m.

25 §.

Innehar häradshövding omedelbart före den tidpunkt, då detta reglemente träder i kraft, ordinarie häradshövdingbefattning å då gällande stat, och vill han icke underkasta sig detta reglementes villkor och bestämmelser, och kan han icke heller därtill lagligen förbindas, skall han göra anmälan i nämnda hänseende till vederbörande hovrätt före viss av Kungl. Maj:t bestämd tidpunkt. Häradshövding, som före sistberörda tidpunkt gjort dylik anmälan, skall varda bibehållen vid honom enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom.

En var annan, som vid den tidpunkt, då detta reglemente träder i kraft, innehar ordinarie häradshövdingbefattning eller som senare tillträder sådan befattning, är pliktig att underkasta sig detta reglementes föreskrifter och villkor ävensom dels de ändrade bestämmelser, som kunna varda utfärdade rörande i 11, 17, 18 och 19 §§ berörda hänseenden samt i fråga om pension, dels ock minskning i eller upphörande av extra inkomster, vilka kunna medfölja befattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

Detta reglemente skall lända till efterrättelse från och med den

Bilaga 2.

Förslag

till

kungörelse med bestämmelser för ordinarie häradshövdingar i fråga om rätt till pension.

För ordinarie häradshövding, å vilken avlöningsreglementet den..... för befattningshavare i domsagorna äger tillämpning, skall i fråga om rätt till pension samt skyldighet att avgå från tjänsten tills vidare och intill dess annorledes varder förordnat gälla vad i lagen angående civila tjänstnehavares rätt till pension stadgas, dock med iakttagande i tillämpliga delar av de särskilda föreskrifter, som enligt kungl. kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension gälla för manliga tjänstemän i tjugonde lönegraden.

39 §.

Stämpelförsäljare, som — — — — —
 — — — — — granskning.

Vid inleverering av stämpelmedel, enligt vad i första stycket sägs, äger häradshövding tillgodoföra sig den andel av avgifter för avyttrade helarkstämplor och enkla beläggningsstämplor, som, efter vad särskilt är stadgat, tillkommer honom.

41 §.

Stämpelförsäljare, som — — — — —
 — — — — — uppburit.

I redogörelse, varom ovan förmäles, skall häradshövding ange det belopp han, enligt vad därom särskilt är stadgat, äger uppbära i andel av avgifter för helarkstämplor och enkla beläggningsstämplor, som av honom under kalenderåret försålts, och äger han vid sådan inleverering av stämpelmedel, som i andra stycket sägs, avdraga vad av nämnda andel icke tidigare kommit honom till godo.

Denna förordning träder i kraft den

	1 avd.		2 avd.		3 avd.		4 avd.		5 avd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
viset omfattar en tid av till och med två år	1	50	2	—	—	—	3	—	—	—
för varje helt eller påbörjat år där- över	—	30	—	40	—	—	—	60	—	—
<p>Å <i>landet</i> beräknas, där äganderättsbevis avser flera fastigheter, å vilka lagfart beviljats i ett sammanhang eller som gemensamt in-tecknats för fordran, för varje i beslutet om lagfart eller in-teckning angiven fastighet utöver den första särskild lösen, nämligen för den andra och den tredje <i>tre fjärdedelar</i>, för den fjärde till och med den sjätte <i>hälften</i>, för den sjunde till och med den nionde <i>fjärdedelen</i> och för varje ytterligare fastighet <i>åttondelen</i> av den för äganderättsbevis rörande <i>en</i> fastighet utgående lösen. Har fastighet under den tid, beviset avser, genom klyvning, styckning, avsöndring eller annorledes uppdelats, beräknas för varje sålunda utöver återstoden av den ursprungliga fastigheten bildad fastighet särskild lösen, nämligen <i>tiondelen</i> av den lösen, som för tiden efter fastighetens tillkomst skolat utgå för äganderättsbevis rörande <i>en</i> fastighet.</p> <p>Såsom fastighet anses varje område, som upptagits eller enligt gällande bestämmelser skall upptagas under särskild beteckning i fastighetsregister, så ock del av sådant område, dock att särskilda delar av område, som i fastighetsregister upptagits eller skall upptagas under <i>en</i> registerbeteckning, beräknas såsom olika fastigheter endast i den mån senaste lagfart å dem beviljats eller sökts för olika ägare.</p> <p>Där äganderättsbevis omfattar tid före uppläggandet av fastighetsbok eller avser fastighet, som ej finnes i sådan bok upptagen, och beviset grundas på flera underrätters lagfartsprotokoll, beräknas lösen särskilt för den inom varje rätts domvärjo liggande del av egendomen.</p> <p>I <i>stad</i> beräknas, — — — — — — — — — — helt hektar.</p> <p><i>Bevis</i>, om inregistrering av <i>bouppteckning</i>: hos underdomstol på <i>landet</i></p>										
hos underdomstol i <i>stad</i>	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
<p><i>Fastighetsbok</i>, utdrag av, som tecknas å lagfartsbevis eller å utdrag av lagfarts- eller in-teckningsprotokoll</p>										
Meddelas i ett och samma ärende utdrag från flera	1	50	2	—	—	—	—	—	—	—

	1 avd.		2 avd.		3 avd.		4 avd.		5 avd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
upplägg i fastighetsboken, vare lösen för varje utdrag utöver det första	—	75	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Fastighetsregister:</i> — — — — —										
<i>Protokoll över besiktning, värdering, ut-</i> <i>mätning, kvarstad eller annan</i> <i>dylik förrättning,</i>										
första arket	2	—	1	50	1	—	2	—	—	—
varje av de övriga	1	—	1	—	—	75	—	75	—	—
» över avlagd borgenärsed; se <i>Bevis.</i>										
» <i>förmynderskaps-</i>										
första arket	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—
varje av de övriga	1	—	—	50	—	—	—	—	—	—
» <i>annat:</i>										
som utgives till part, vilken utan särskild begäran är enligt denna förordning skyldig att lösa det- samma,										
första arket	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—
andra »	1	50	1	—	—	—	—	—	—	—
varje av de övriga	1	25	1	—	—	—	—	—	—	—
som på begäran utgives till part, vilken eljest enligt denna för- ordning icke är skyldig att lösa detsamma,										
första arket	3	—	2	—	2	—	2	—	3	—
andra »	1	50	1	—	1	—	—	75	1	50
varje av de övriga	1	25	1	—	—	75	—	75	1	50
som eljest utgives; se <i>Avskrift.</i>										

§ 5.

Angående — — — — — landsarkiv.

I domsaga, där häradshövding åtnjuter avlöning enligt äldre lönestat, skall av den för *avskrift, bevis om inregistrering av bouppteckning, utdrag av fastighetsbok och protokoll annat* stadgade lösen hälften samt av den för *gravationsbevis rörande inteckningar i fast egendom och äganderättsbevis* stadgade lösen en fjärdedel redovisas till statsverket. Uppkommer vid bestämmande av sådan kvotdel belopp, som icke är jämnt delbart med 25, jämkas kvotdelen till närmast lägre, med 25 delbara belopp.

Då den — — — — — motsvarande belopp.

Denna förordning träder i kraft den

Förslag

till

lag angående kanslilokaler i domsagorna.

I varje domsaga åligger det de tingshusbyggnadsskyldiga att å ort, där domsagens kansli skall vara förlagt, tillhandahålla härför behöfliga lokaler jämte möbler och övriga inventarier samt bekosta lokalernas uppvärmning, belysning och städning ävensom avgifter för inledande och abonnemang av rikstelefon eller ock till häradshövdingen utgiva ersättning till bestridande av de för kanslilokaler med mera, enligt vad ovan sägs, nödiga kostnader.

Fullgöres icke nämnda skyldighet, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande att efter anmälan av häradshövding vidtaga erforderliga åtgärder.

På Kungl. Maj:t må ankomma att medgiva anstånd med fullgörande tills vidare av de tingshusbyggnadsskyldigas omförmälda åliggande.

Denna lag träder i kraft den

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
Domsagas namn och invånarantal	Belopp, som beräknas årligen inlyta för helarksstämplat och enkla helägningstämplat enligt nu gällande avgifter	Belopp, som beräknas årligen inlyta för helarksstämplat och enkla helägningstämplat efter föreslagna höjning av avgifter för dombocksexpeditioner, gravrations- och ägande-rätsbevis samt bevis om inregistrering av bouppteckning	Antagen ortsgrupp	Lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg	Beräknad andel av stämpelavgifter, som tillfaller häradshövdingen	Summa av kol. 5 och 6	Beräknat antal fasta löke rättsbildade biträden	Föreslaget expensanslag	
Norra Roslags.....	34 429 inv.	11 500	13 400	B	10 260	3 350	13 610	1	500
Mellersta Roslags	22 714 »	10 200	12 000	D	10 740	3 000	13 740	1	450
Stockholms läns västra ¹	22 252 »	11 100	12 900	G	11 460	3 225	14 685	2	650
Södra Roslags ²	61 786 »	57 000	64 000	G	11 460	7 560	19 020	7	1 850
Sollentuna och Färentuna ³	31 234 »	23 900	26 200	G	11 460	5 930	17 390	3	1 050
Södertörns	50 375 »	42 700	48 500	G	11 460	7 425	18 885	6	1 500
Uppsala läns södra	21 497 »	10 100	11 700	D	10 740	2 925	13 665	1	450
» » mellersta	27 049 »	12 300	14 000	E	10 980	3 500	14 480	1	550
» » norra	54 766 »	24 000	26 500	E	10 980	5 975	16 955	2	825
Nyköpings	48 065 »	15 400	17 600	E	10 980	4 400	15 380	2	725
Oppunda och Villåttinge	55 023 »	22 000	25 600	E	10 980	5 840	16 820	4	1 125
Livgedingets	37 999 »	14 300	16 200	D	10 740	4 050	14 790	2	725
Gottlands norra	23 779 »	13 900	15 400	C	10 500	3 850	14 350	1	550
» södra	22 872 »	12 500	13 600	C	10 500	3 400	13 900	1	550
Östersysslets	38 664 »	10 500	12 100	E	10 980	3 025	14 005	2	625
Mellansysslets	43 615 »	15 500	18 100	E	10 980	4 525	15 505	2	725
Södersysslets.....	26 855 »	8 500	9 500	B	10 260	2 375	12 635	1	500
Nordmarks	18 564 »	10 500	12 000	B	10 260	3 000	13 260	1	500
Jösse	34 754 »	15 600	18 000	D	10 740	4 500	15 240	1	675
Fryksdals	35 040 »	16 100	19 100	C	10 500	4 775	15 275	2	725
Älvdals och Nyeds ⁴	37 650 »	10 200	11 800	E	10 980	2 950	13 930	1	550
Östernärkes	45 868 »	23 800	26 400	E	10 980	5 960	16 940	2	925
Västernärkes	52 746 »	17 500	19 800	E	10 980	4 950	15 930	2	725
Nora	40 403 »	13 700	15 600	C	10 500	3 900	14 400	2	725
Linde	37 644 »	16 200	18 300	C	10 500	4 575	15 075	1	725
Västmanlands södra ³	30 696 »	7 700	8 400	F	11 220	2 100	13 320	1	450

¹ Beräkningen grundar sig å sporteluppgifter för 1919 och 1921. — ² Sporteluppgifter saknas för 1921, men vid beräkningarna har antagits, att en ökning av expeditonsavgifterna från 1920 till 1921 skett, analog med den, som ägt rum i Södertörns domsaga. Vidare har beräknats, att häradshövdingen skulle åtnjuta andel av $\frac{4}{5}$ av stämpelavgifterna eller 51 200 kronor och att inskrivningsdomaren skulle åtnjuta andel av återstående femtedel, 12 800 kronor. — ³ Beräkningen grundar sig å sporteluppgifter för 1919 och 1920. — ⁴ Beräkningen grundar sig å sporteluppgifter för 1920 och 1921.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
Västmanlands västra	25 792 inv.	8 300	9 000	D	10 740	2 250	12 990	1	450
» norra	28 551 »	8 800	10 000	F	11 220	2 500	13 720	1	450
» östra	34 086 »	11 800	13 200	D	10 740	3 300	14 040	1	550
Falu	52 767 »	19 900	22 100	E	10 980	5 315	16 295	3	1 000
Hedemora	43 226 »	18 300	20 700	C	10 500	5 105	15 605	3	900
Västerbergslags	36 412 »	14 600	17 100	C	10 500	4 275	14 775	2	700
Näs och Malungs	29 196 »	18 400	20 600	A	10 020	5 090	15 110	2	825
Nedansiljans	42 088 »	23 300	25 500	C	10 500	5 825	16 325	2	825
Ovansiljans	34 550 »	20 000	23 600	C	10 500	5 540	16 040	3	825
Gästriklands östra ¹	39 662 »	10 700	12 100	F	11 220	3 025	14 245	1	600
» västra ¹	30 922 »	10 100	11 900	C	10 500	2 975	13 475	1	550
Bollnäs	35 904 »	21 800	24 800	D	10 740	5 720	16 460	3	800
Sydöstra Hälsinglands	32 319 »	8 700	10 200	E	10 980	2 550	13 530	1	450
Norra »	37 771 »	21 800	24 300	E	10 980	5 645	16 625	2	800
Västra »	37 616 »	26 200	30 000	D	10 740	6 500	17 240	3	1 050
Medelpads västra	39 285 »	22 400	27 000	G	11 460	6 050	17 510	3	1 050
» östra	51 786 »	17 800	21 200	G	11 460	5 180	16 640	3	850
Ångermanlands södra	36 128 »	15 400	18 100	F	11 220	4 525	15 745	2	725
» mellersta	28 042 »	14 500	17 700	F	11 220	4 425	15 645	1	675
» västra	26 782 »	8 800	10 400	F	11 220	2 600	13 820	2	575
Nätra och Nordingrå ²	26 199 »	8 100	9 600	E	11 040	2 400	13 440	1	450
Själevads och Arnäs ²	27 258 »	14 000	16 600	E	11 040	4 150	15 190	2	700
Jämtlands östra	32 978 »	11 900	13 400	E	10 980	3 350	14 330	1	550
» norra	36 686 »	22 700	27 500	E	10 980	6 125	17 105	2	925
» västra	28 569 »	15 400	18 000	E	10 980	4 500	15 480	2	625
Härjedalens	22 957 »	10 800	13 100	E	10 980	3 275	14 255	2	625
Umeå ³	28 821 »	16 600	19 400	E	11 040	4 850	15 890	1	650
Västerbottens södra ³	26 250 »	13 000	15 000	E	11 040	3 750	14 790	1	550
» västra ⁴	42 574 »	9 600	11 200	F	11 340	2 800	14 140	2	600
» mellersta ⁴	25 751 »	10 900	12 200	A	10 140	3 050	13 190	2	575
» norra ⁴	51 308 »	22 300	24 900	D	10 860	5 735	16 595	3	1 100
Piteå ⁵	38 849 »	11 900	13 000	E	11 175	3 250	14 425	2	625
Luleå ⁵	40 181 »	12 700	14 200	D	10 935	3 550	14 485	2	625
Kalix ⁶	32 066 »	—	13 100	E	11 175	3 275	14 450	1	550
Torneå ⁷	26 036 »	12 700	16 000	G	11 655	4 000	15 655	2	625
Gällivare ⁸	34 469 »	9 800	12 200	G	11 910	3 050	14 960	1	550
Kinda och Ydre	25 760 »	10 200	11 500	A	10 020	2 875	12 895	1	500
Vifolka, Valkebo och Gullbergs	27 254 »	11 900	13 600	D	10 740	3 400	14 140	1	550
Lysings och Göstrings	25 071 »	10 400	11 800	C	10 500	2 950	13 450	1	500
Aska, Dals och Bobergs ⁹	28 347 »	—	14 100	D	10 740	3 525	14 265	2	600
Finspånge läns.	26 831 »	8 900	9 800	E	10 980	2 450	13 430	—	400
Björkekinds m. fl. härads	29 199 »	10 400	11 800	E	10 980	2 950	13 930	1	550
Hammarkinds »	23 220 »	6 900	7 900	C	10 500	1 975	12 475	1	450
Åkerbo, Bankekinds och Hane- kinds	23 088 »	9 800	11 100	D	10 740	2 775	13 515	1	500
Tveta, Vista och Mo	50 553 »	17 100	20 400	C	10 500	5 060	15 560	3	800
Norra och Södra Vedbo	35 739 »	14 600	16 700	B	10 260	4 175	14 435	2	675
Östra härads (Jönköpings län)	23 658 »	9 500	10 900	B	10 260	2 725	12 985	1	500
Västra härads	26 850 »	9 600	11 000	B	10 260	2 750	13 010	1	500
Östbo och Västbo	55 845 »	20 800	24 300	B	10 260	5 645	15 905	3	900
Östra Värends	57 337 »	26 500	31 000	B	10 260	6 550	16 810	3	1 100
Mellersta Värends ⁹	24 001 »	—	11 100	B	10 260	2 775	13 035	1	450
Västra Värends	28 703 »	16 600	20 000	B	10 260	5 000	15 260	2	650
Sunnerbo	39 383 »	26 400	31 000	A	10 020	6 550	16 570	3	1 100
Tjüsts	37 906 »	10 300	11 500	A	10 020	2 875	12 895	1	550

¹ Beräkningen grundar sig å sporteluppgifter för 1921. — ² I lönebeloppet ingår kallortstillägg 60 kronor. — ³ Beräkningen grundar sig å sporteluppgifter för 1921. I lönebeloppet ingår kallortstillägg 60 kronor. — ⁴ I lönebeloppet ingår kallortstillägg 120 kronor. — ⁵ I lönebeloppet ingår kallortstillägg 195 kronor. — ⁶ Som användbara statistiska siffror saknas, har beräkningen verkställt genom jämförelse med annan, likvärdig domsaga. I lönebeloppet ingår kallortstillägg 195 kronor. — ⁷ I lönebeloppet ingår kallortstillägg 195 kronor. — ⁸ I lönebeloppet ingår kallortstillägg 450 kronor. — ⁹ Som användbara statistiska siffror saknas, har beräkningen verkställt genom jämförelse med annan, likvärdig domsaga.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
Sevede och Tunaläns.....	26 455 inv.	8600	10 100	B	10 260	2 525	12 785	1	450
Aspelands och Handbörds.....	30 733	14 900	17 600	A	10 020	4 400	14 420	1	600
Södra Möre.....	40 726	18 400	21 500	D	10 740	5 225	15 965	2	775
Ölands.....	28 269	12 400	14 000	B	10 260	3 500	13 760	1	550
Norra Möre och Stranda.....	26 494	10 300	12 000	D	10 740	3 000	13 740	1	500
Hallands södra.....	49 999	22 100	25 500	D	10 740	5 825	16 565	3	1 050
» mellersta.....	40 190	21 200	23 600	B	10 260	5 540	15 800	3	900
» norra.....	24 319	11 400	13 000	B	10 260	3 250	13 510	1	550
Askims m. fl härads ¹	48 332	27 300	31 400	F	11 220	6 570	17 790	4	1 200
Inlands.....	26 916	9 200	10 500	C	10 500	2 625	13 125	1	500
Orusts och Tjörns.....	28 099	8 000	9 200	C	10 500	2 300	12 800	—	400
Sunnervikens.....	42 764	17 200	19 700	D	10 740	4 925	15 665	2	725
Norrvikens.....	31 064	11 400	13 200	D	10 740	3 300	14 040	1	550
Marks ¹	34 033	12 600	14 500	D	10 740	3 625	14 365	1	550
Borås ¹	33 289	13 800	16 100	D	10 740	4 025	14 765	1	550
Kinds och Redvägs.....	39 579	17 000	19 800	C	10 500	4 950	15 450	2	775
Vätle, Ale och Kullings.....	40 072	14 900	16 700	D	10 740	4 175	14 915	2	675
Flundre, Väne och Bjärke.....	40 106	17 200	20 000	E	10 980	5 000	15 980	2	725
Nordals, Sundals och Valbo.....	33 200	17 000	19 300	D	10 740	4 825	15 565	2	725
Tössbo och Vedbo.....	29 785	11 500	13 000	D	10 740	3 250	13 990	1	550
Vadsbo norra.....	25 994	9 400	10 400	D	10 740	2 600	13 340	1	500
» södra.....	28 170	11 000	12 800	C	10 500	3 200	13 700	1	500
Gudhems och Käkins.....	26 256	13 300	15 300	C	10 500	3 825	14 325	1	550
Vartofta och Frökinds.....	35 208	12 200	14 000	D	10 740	3 500	14 240	1	550
Skånings, Vilske och Valle ²	25 174	7 800	8 800	D	10 740	2 200	12 940	1	500
Åse, Vista, Barne och Laske.....	34 009	15 400	17 900	C	10 500	4 475	14 975	1	600
Kinnefjärdings m. fl. härad.....	31 116	10 900	12 400	D	10 740	3 100	13 840	1	550
Östra härads (Blekinge län).....	25 052	12 500	14 600	A	10 020	3 650	13 670	1	550
Medelsta ³	32 490	9 600	10 500	C	10 500	2 625	13 125	1	550
Bräkne.....	23 035	7 600	9 000	A	10 020	2 250	12 270	1	450
Listers.....	25 130	9 400	11 000	B	10 260	2 750	13 010	1	450
Ingelstads och Järrestads.....	35 187	20 100	22 900	B	10 260	5 435	15 695	2	825
Gärds och Albo.....	34 429	17 700	20 600	C	10 500	5 090	15 590	2	825
Villands.....	24 551	13 300	15 700	C	10 500	3 925	14 425	2	625
Östra Göinge.....	28 717	16 200	19 000	C	10 500	4 750	15 250	2	675
Västra Göinge.....	39 399	25 600	29 900	C	10 500	6 485	16 985	3	1 050
Norra Åsbo.....	28 990	17 100	19 600	C	10 500	4 900	15 400	2	725
Södra Åsbo och Bjäre.....	31 000	17 700	20 500	C	10 500	5 075	15 575	2	775
Oxie och Skytts.....	35 776	23 500	26 800	E	10 980	6 020	17 000	2	975
Torna och Bara.....	43 246	20 200	23 200	D	10 740	5 480	16 220	3	950
Vemmenhögs, Ljunits o. Herrestads.....	35 641	18 800	21 500	C	10 500	5 225	15 725	2	775
Färs.....	23 307	12 800	14 700	B	10 260	3 675	13 935	1	550
Frosta och Eslövs.....	32 363	16 600	18 700	C	10 500	4 675	15 175	2	825
Rönneberg, Onsjö o Harjagers.....	42 851	24 700	27 900	E	10 980	6 185	17 165	3	1 100
Luggude.....	48 080	22 600	26 500	D	10 740	5 975	16 715	3	1 000

¹ Beräkningen grundar sig å sporteluppgifter för 1920 och 1921. — ² Beräkningen grundar sig å sporteluppgift för 1921. — ³ Beräkningen grundar sig å sporteluppgifter för 1919 och 1920.

Beräkningarna angående inflytande avgifter för helarksstämplor och enkla belägningsstämplor i domsagorna hava skett enligt följande grunder.

I fråga om expeditioner, tillhörande lagfarts-, intecknings- och tomträttsprotokollen, har för åren 1920 och 1921 lösen upptagits till belopp, som angivas i häradshövdingarnas sporteluppgifter, varefter dessa belopp höjts med en tredjedel, som ansetts motsvara stämpelavgifterna till dessa expeditioner. För år 1919 har, med anledning av att lösen för utdrag av fastighetsbok intill den 17 november 1919 utgått med lägre belopp än därefter, det belopp, som enligt sporteluppgifterna influtit i lösen för ovannämnda slags expeditioner

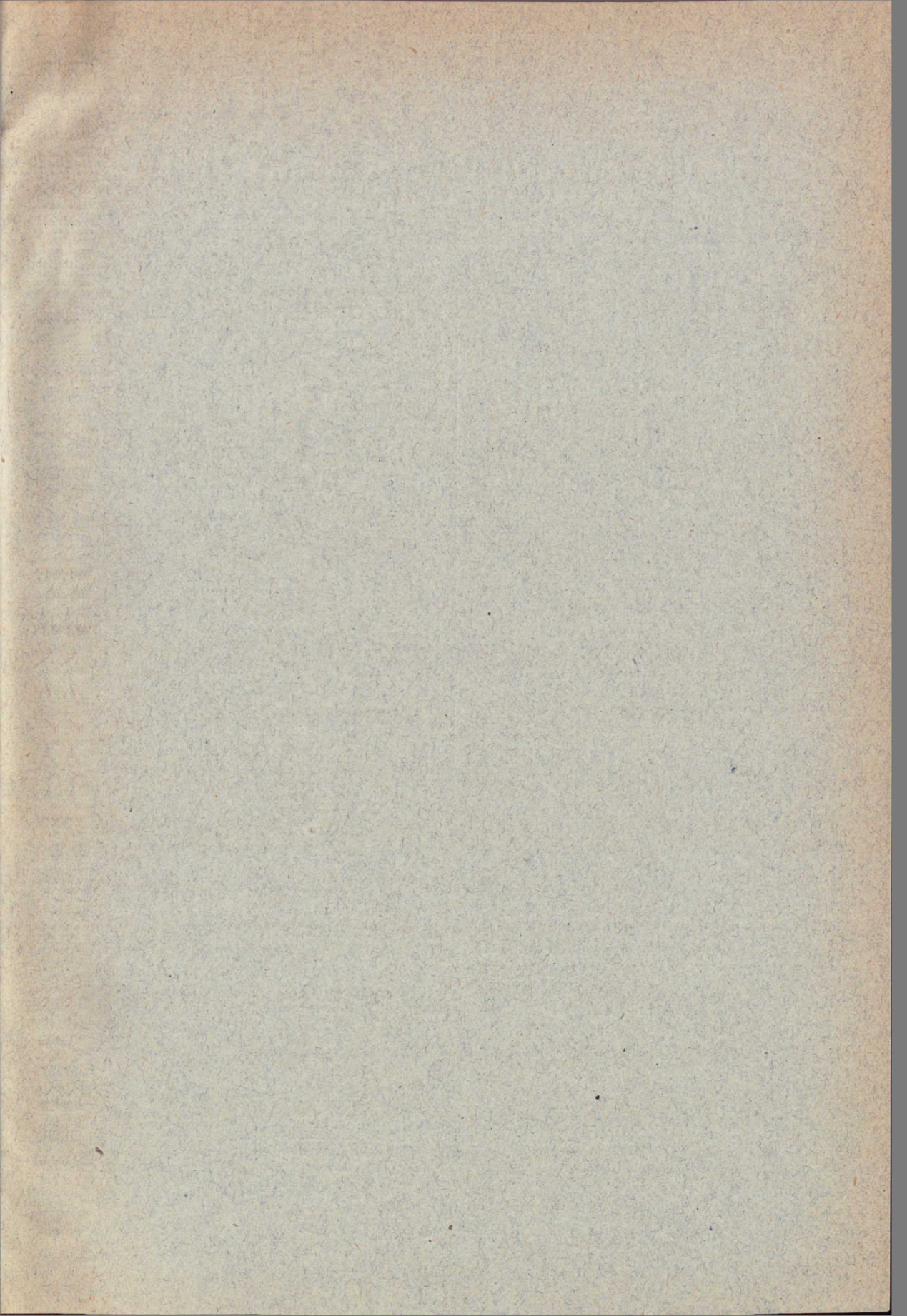
ner, för varje domsaga ökats med en krona för varje år 1919 handlagt lagfarts-, intecknings- och tomträttsärende, och den sålunda funna summan har höjts med en tredjedel, motsvarande för expeditionerna influtna stämpelavgifter. Samma metod för beräkning av lösen- och stämpelavgifterna för nu omförmälda protokoll tillämpades av 1920 års sakkunniga vid av dem verkställda beräkningar och har vid kontroll visat sig ganska tillförlitlig.

Vidkommande övriga småprotokoll hava expeditionsavgifterna upptagits i överensstämmelse med de i häradsförvaldingarnas sporteluppgifter angivna lösenbeloppen, varvid sålunda bortsetts från de obetydliga belopp, vilka influtit i stämpelavgift och som huvudsakligen avse testamentsbevakningar. På grund av den föreslagna höjningen av avgiften för bevis om inregistrering av bouppteckning hava nyssnämnda lösenbelopp ökats med 50 öre för varje i domsagan inregistrerad bouppteckning.

Avgifterna för domboksexpeditioner hava med hänsyn till den i betänkandet föreslagna höjningen av stämpelavgifterna till dylika expeditioner upptagits till belopp, motsvarande tre gånger de i sporteluppgifterna antecknade lösenbeloppen. Nuvarande avgifter för domboksexpeditioner, nämligen för första arket 4 kronor, därav lösen 2 kronor och stämpel 2 kronor, samt för varje följande ark 2 kronor 50 öre, därav lösen 1 krona och stämpel 1 krona 50 öre, hava sålunda höjts till 6 kronor för första arket och 3 kronor för varje följande ark. Emellertid föreslås i betänkandet en höjning till 6 kronor för första arket och 4 kronor för varje följande ark, men som det ej kan utredas, i vad mån domboksexpeditioner i de särskilda domsagorna upptagit mera än ett ark, har den ytterligare förhöjning i avgifterna, som betingas av ännu 1 kronas tillägg för varje ark utöver det första, icke kunnat för varje särskild domsaga angivas. För alla domsagor tillsammans torde emellertid denna ytterliga förhöjning kunna beräknas årligen inbringa omkring 30 000 kronor, vilket belopp i sådant avseende tagits i betraktande vid uppgörandet av de vid betänkandet fogade kostnadsberäkningarna för den föreslagna löneregleringens genomförande. Domboksexpeditioner, för vilka f. n. utgår lösen men ej stämpelavgift, komma enligt förslaget ej att betinga höjning i expeditionsavgifterna, vadan sådan höjning, som ovan omförmälts, icke bort vidtagas beträffande dessa expeditioner, men som det ej kan beräknas, i vilken omfattning dylika expeditioner förekommit, och de i varje fall utgjort ett fåtal, har bortsetts från den reduktion, som på grund av ifrågavarande förhållande rätteligen skolat ske vid beräkningarna.

Avgifterna för expeditioner, utfärdade å domarämbetets vägnar, hava upptagits i överensstämmelse med sporteluppgifterna samt därefter höjts med en tredjedel, som ansetts motsvara den ökning i avgifterna för dylika expeditioner, som föranledes av den föreslagna höjningen av avgifter för gravationsbevis och äganderättsbevis. Till de i sporteluppgifterna upptagna lösenbeloppen har vidare lagts det belopp, som bör antagas utgå i stämpelavgift för ifrågavarande expeditioner och som beräknats till hälften av lösenavgifterna.

Sedan årliga medeltalet av de sålunda beräknade expeditionsavgifterna uträknats, har däri skett en nedsättning av 15 procent, vilken nedsättning, såsom tidigare omförmälts, betingats därav, att expeditionsavgifterna åren 1919—1921 uppvisat högre siffror, än som i allmänhet äro att påräkna, varefter slutligen en utjämning skett till närmaste jämna hundratal.



Statens offentliga utredningar 1923

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvärd.

Utredning för städernas domstolsväsen. [1923: 6]
Förslag till strafflag, allmänna delen, samt till lag ang.
villkorlig frigivning. [1923: 9]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Folkomröstningskommitténs utredningar 3. Folkomröstningsinstitutet i den schweiziska demokratin. [1923: 10] 4. Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas förenta stater. [1923: 8] 5. Folkomröstningsinstitutet utanför Schweiz och Förenta staterna. [1923: 20]
Folkomröstningskommitténs betänkande ang. decisiv folkomröstning. [1923: 19]
Betänkande och förslag i fråga om kvinnors tillträde till statstjänster 3. Kvinns behörighet att innehava prästerlig och annan kyrklig tjänst. [1923: 22]
Betänkande med förslag till lönereglering för befattningshavare i domsagorna m. m. [1923: 27]

Kommunalförvaltning.

Kommunalförfattningssakkunnigas betänkande 4. [1923: 18]

Statens och kommunernas finansväsen.

Magistraternas befriande från ansvar för kronoppburden m. m. [1923: 1]

Politi.

Förslag till lag om lösdrivares behandling. [1923: 2]

Socialpolitik.

Hälsa- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

K. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 6. [1923: 24]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Spannmålsmarknadssakkunnigas betänkande. [1923: 3]
Betänkande ang. det ecklesiastika arrendeväsendet. [1923: 12]
Inventering av odlingsjord längs Inlandsbanan. [1923: 25]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Statens ställning till järnvägarna i främmande länder. [1923: 7]
Utredning rörande Strömsholms kanal. [1923: 11]
Vägkommissionens betänkanden. 4. [1923: 13]
Förslag till avtal rör. Stockholms bangårdsfråga. [1923: 14]
Betänkande ang. Stockholms förortsbanefråga. [1923: 21]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m. [1923: 4]
Skolkommissionens betänkande 5. Organisoriska och ekonomiska utredningar. [1923: 5]
Förslag till ändringar i jordfästningslagen m. m. [1923: 23]
1921 års pensionskommittés betänkande 2 ang. beredande av förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa m. m. [1923: 26]

Försvarsväsen.

Försvarsrevisionens betänkande 3. Del 1. Inledande avdelning, lantförsvaret. [1923: 15] Del 2. Sjöförsvaret, sammanfattning av revisionens förslag, särskilda yttranden. [1923: 16] Del 3. Bilagor. [1923: 17]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.